

9 788089 555659

ISSN 2455-7549

art3.

22

DIGITUM – projekt budúcnosti

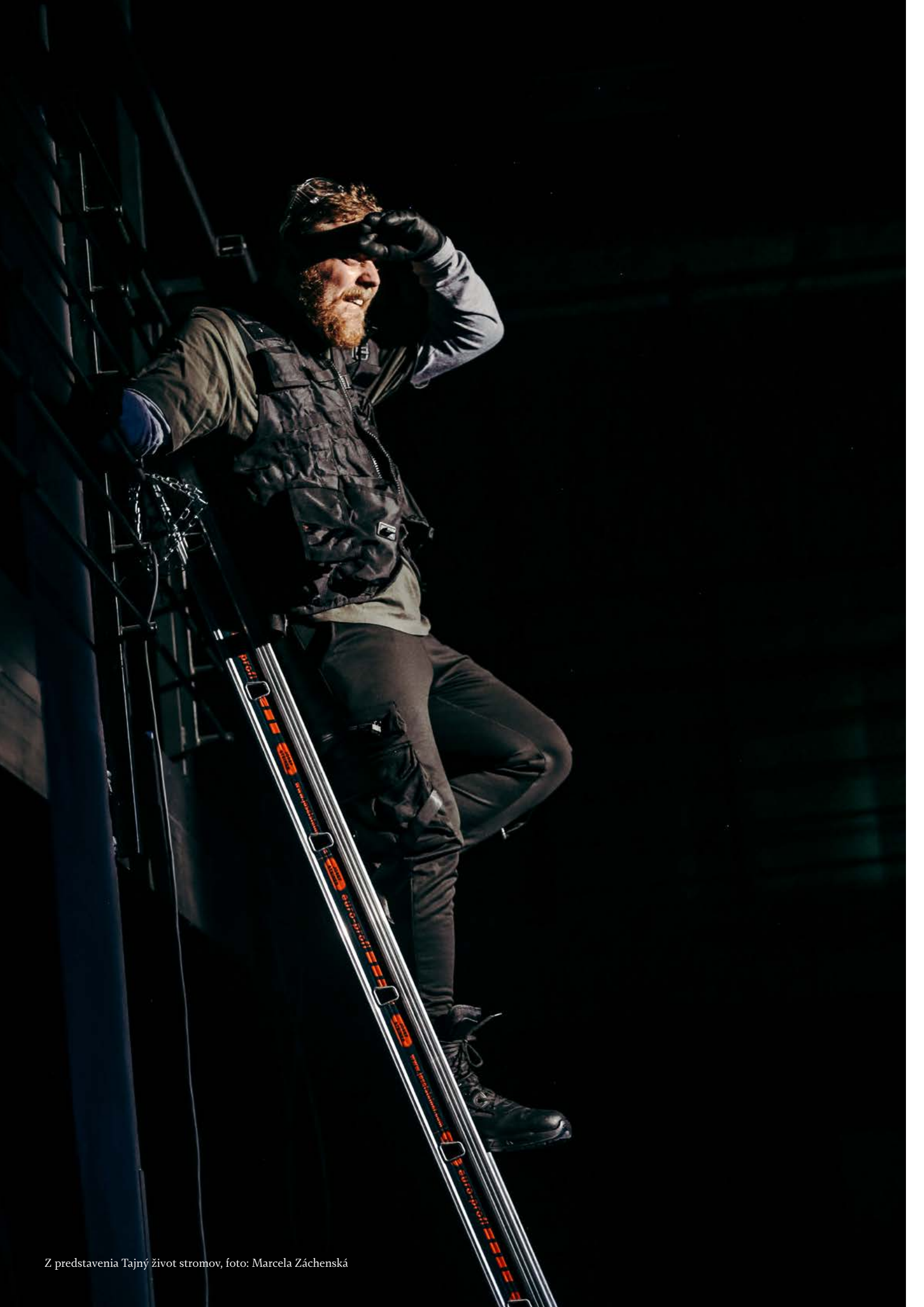
58

Ohliadnutie za tohtoročným festivalom
ARTORIUM 2022 – SPOJENIE!

97

(Nová) hudba na rózcestí

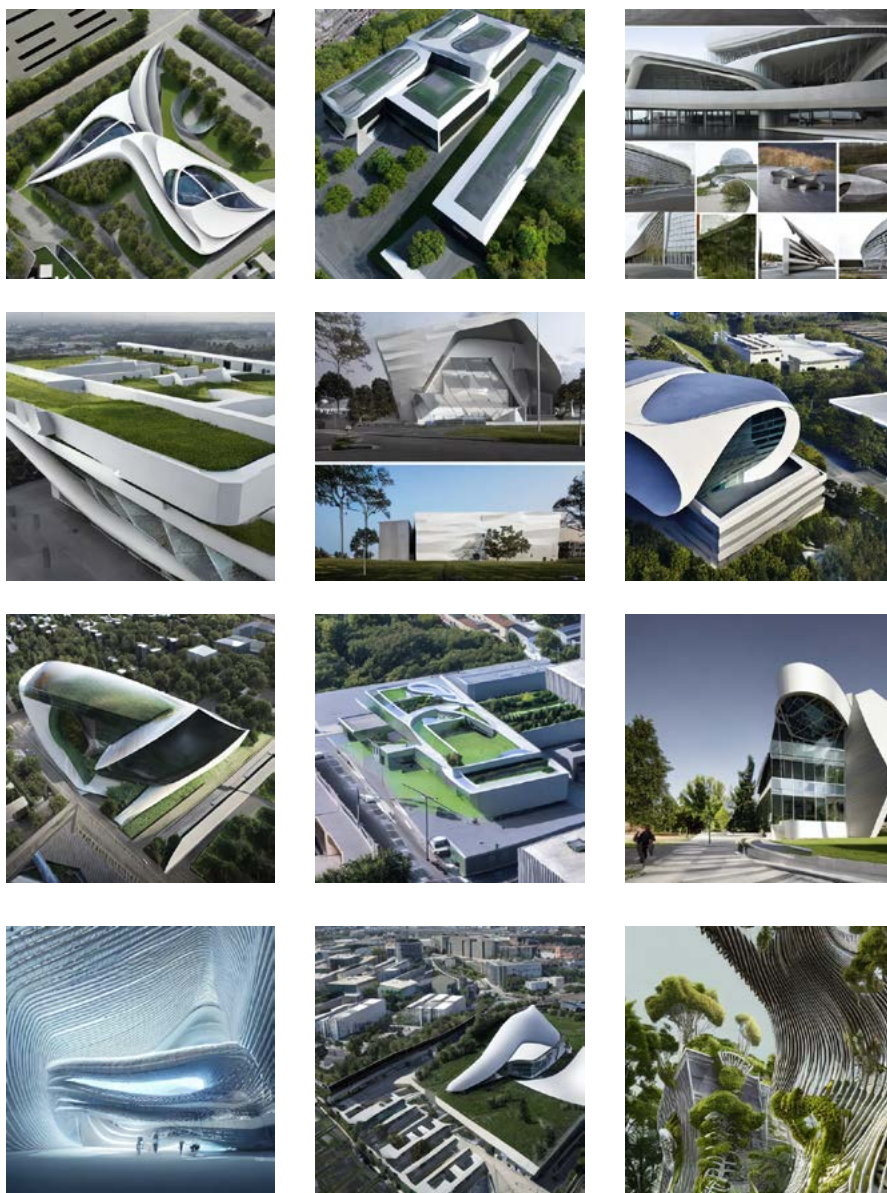

2	AI vs. AU	42	Láska je všade navôkol	86	Zo svetových scén medzi študentov banskobystričských umeleckých škôl
3	Príhovor rektora AU	43	Polovičatú prácu nechcem robiť	87	Matej Arendárik zaplnil koncertnú sálu Slovenského rozhlasu
4	Správna rada Akadémie umení v Banskej Bystrici	46	Divadlo ako interaktívne elastické rozhranie	88	Úspešný medzinárodný projekt NERa finalizuje
7	Nové zloženie Akademického senátu	48	HRUBÉ ČIARY	90	9. ročník medzinárodnej vedeckej webovej konferencie Horizonty umenia
8	Akadémia umení požiadala o posúdenie Vnútrotného systému zabezpečovania kvality	50	NEVYPOVEDANÉ...	92	InterComp – festivalový projekt interpretačného umenia a kompozície
10	Výsledky periodického hodnotenia výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti (VER – Verification of Excellence in Research)	52	(P)OHYBY SLOV PRE ZUZANU	94	Stretnutie nad zborovou partitúrou
12	Naši jubilanti	54	NA SKOK KU KARENINE	95	Slovenská vokálna tvorba v Maďarsku
13	Vynovené kuchynky v ŠD AU a zriadená jedáleň	58	Ohliadnutie za tohtoročným festivalom ARTORIUM 2022 – SPOJENIE!	96	VENI na Rázcestí
14	Na Vašom zdraví záleží!	62	Deň otvorených dverí na FDU	97	(Nová) hudba na rázcestí
15	Psychologické poradenstvo pre študentov	63	Premiéra inscenácie Hry pre dospelých	98	Beyond CODE & Time
16	Zhodnotenie Interného grantového systému IGS 3FaU – výzva 1/2021	64	Odpočítavanie Martina Palúcha	100	PERIMETR SERIGRAFIE
20	Nicol Hochholczerová	66	Nezastaviteľný päťdesiatnik Ivan Ostrochovský	102	POKOJE 2022
21	Erasmus+ na Akademii Muzycznej v Katoviciach	67	KICK	104	Nejasná správa o New Yorku
22	DIGITUM – projekt budúcnosti	68	V-Day v Bábkovom divadle na Rázcestí	106	Roman Ďurček: Babylon jazykov, obraz v treťom tisícročí
23	DIGITUM	69	Slovník „cudzích“ slov	107	Blindness
24	Kaštieľ Radvanských	70	Experimentálna a konkrétna poézia na FDU	108	Kolektív A u n a k i
25	Výnimočné jubileum prvého rektora Akadémie umení	72	Realizácia spolupráce s Vojenskou políciou	110	HAB A TORTÁN (Čerešnička na torte)
26	Ples Akadémie umení v Banskej Bystrici	74	Pokračujúce úspechy Adama Marca na gitarovej scéne po hektickom závere roka 2022	111	HUTA-WOOD
28	Magda Vášáryová: 25 rokov AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI	76	Umelci a pedagógovia FMU AU na festivaloch Pro musica nostra a BHS	112	Miroslav Brooš: Darovanie... zeme
34	OPEN DAYS Akadémie umení	78	16. kongres Svetovej cimbalovej asociácie	114	Iron Casting 2022
36	Slávnostný koncert v réžii fakulty múzických umení	80	Medzinárodná súťaž Flautiada	116	Miroslav Nicz
38	Rudolf SIKORA	82	Koncert pedagógov katedry strunových nástrojov	118	Material Flow/Pohyblivé veci 2
40	Album 25+1 digitálnych grafík	84	Spolupráca FMU AU a ukrajinskej Univerzity Ivana Franka	120	Rekonštrukcia podkrovia v objekte Ďatelinka
		85	Úspešná Canzona Neosolium Women na Voce Magna Žilina 2022	122	POD POVRCHEM
				123	Nominácia na cenu Nadácie NOVUM za rok 2022

AI vs. AU

ARCHITEKTONICKÉ VIZUALIZÁCIE BUDOVY AKADEMIE UMENÍ GENEROVANÉ UMELOU INTELIGENCIOU NA ZÁKLADE SLOVNÉHO ZADANIA

→ prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici

Od novembra 2022, kedy mediálne prepukol fenomén umelej inteligencie (AI), kladieme si otázku, ako zasiahne pedagogické procesy. Už to nie sú len predstavy autorov sci-fi, ale niečo prítomné v každodennom živote. Na jednej strane prichádzajú negatívne reakcie a návrhy na rôzne druhy zákazov, na strane druhej sa do pozornosti užívateľom tlačia stále nové softvérové prostredia.

Architektúra bola vytvorená na základe textu: Akadémia umení, výtvarné umenie, divadelné a filmové umenie, hudobné umenie, koncertná sála, kino, galéria, súčasná objektová architektúra, rozsiahly priestor, zelená univerzita a niekoľko slov ako ďalšie ingrediencie.

Použitý softvér: DeepAi

PRÍHOVOR REKTORA

→ prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici

Srdečne Vás pozdravujem a dovoľte mi na úvod uviesť pár slov, ktoré nie sú produktom umelej inteligencie. Dostáva sa Vám do rúk jedno z dvoch dvojčísel časopisu ART3, ktoré pripravujeme na tento rok s vydaním v mesiacoch máj a november. Forma dvojčísel sa ujala, pretože rozsiahlejšie dokumentuje a rekapituluje predchádzajúci polrok. Prináša udalosti realizované na Akadémii umení v exkluzívnejšom, objemnejšom a sebavedomejšom formáte. Výtlačok je vhodnejší na archiváciu a z pohľadu spracovania histórie našej univerzity lepšie zachytáva charakter doby. Kumulovaním dvoch čísel do jedného sa navyše uľahčuje redakčná koordinácia podkladov, manažment výroby aj grafická realizácia aktuálneho čísla.

Obsah aktuálneho dvojčísla pokrýva obdobie od októbrových osláv 25. výročia založenia AU po marec 2023. Číslo prináša prehľad udalostí, koncertov, vystúpení, predstavení, výstav a účasti na rôznych festivaloch, ako aj profily osobností a informácie o zložení nových orgánov našej inštitúcie, najmä Akademického senátu a Správnej rady. Naše investičné akcie dokumentujeme v príspevkoch o rekonštrukcii podkrovia v objekte Ďatelinka, o ukončení druhej fázy rekonštrukcie objektu Kaštieľ Radvanských, o investícii na Študentskom domove a pod.

Témou posledného roka bolo aj nové periodické hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti. Naše vedecké a umelecké výstupy boli vyhodnotené externými expertmi a najmä na základe excelentných výstupov boli vytvorené profily jednotlivých fakúlt, čo sa v dohľadnej budúcnosti premietne vo finančnej dotácii pre fakulty.

V decembri sme požiadali o posúdenie nášho vnútorného systému zabezpečenia kvality, čo bolo vyvrcholením systematickej dvojročnej práce na akreditačnom procese. Prinášame informácie o samotnom procese, ktorý prebiehal posledné dva roky a o správe hodnotiacej komisie, resp. výsledkoch akreditácie prinesieme zásadné informácie v ďalšom čísle v novembri.

Príjemným sprestením diania na akadémii bol ples, pôvodne iniciovaný študentmi FDU, z ktorého sa stal nakoniec prvý univerzitný ples určený predovšetkým pre študentov a zamestnancov AU. Veríme, že tento ples bude ďalej rozvíjať tradíciu spoločenských stretnutí študentov a zamestnancov všetkých troch fakúlt.

Tak, ako spoločnosť prechádza mnohými výzvami a náročným obdobím, aj pre mnohých zamestnancov, pedagógov a manažérov boli ostatné roky a posledné mesiace náročné a stre-

sujúce. Vysilujúce obdobie prinieslo aj pocity únavy a vyčerpanosti. Napriek všetkému však cítiť pozitívne zmeny, ktorými Akadémia umení prešla za posledné roky. Vďaka patrí všetkým, ktorí sa na nich intenzívne podieľali. Prevzali tým zodpovednosť a vložili do práce a zmien veľa energie a časť seba. Kombinácia práce všetkých administratívnych, pedagogických, umeleckých a technických pracovníkov z môjho pohľadu pomáha ustáť legislatívne a aktuálne povinnosti a v očiach externých partnerov, organizácií a jednotlivcov vytvára obraz Akadémie ako spoľahlivej, vyprofilovanej a cieľavedomej inštitúcie.

Uvedomujem si, že mnoho úloh je ešte pred nami a že tlak z externého prostredia si neustále vyžaduje dynamizáciu a zefektívňovanie procesov. Verím, že vďaka zodpovedným členom akademickej obce, rozsiahlemu tímu zapojených osôb, koordinácii vedúcich zamestnancov a stabilnej, kompetentnej a efektívnej administratívnej podpore sa cesta k excelentnosti a vlastným úspechom bude Akadémii umení dariť.

Prajem Vám všetkým veľa zdravia, sily, inšpirácie a elánu a ešte raz Vám všetkým ďakujem za Vami vykonanú prácu a Váš záujem v prospech Akadémie.

SPRÁVNÁ RADA AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

→ Bc. Jana Majerová,
tajomníčka Správnej rady AU BB
→ Mgr. art. Gabriela Birošová,
public relations

predseda doc. Štefan Balázs, akad. maliar, foto: Mgr. art. Gabriela Birošová

O VOĽBE

V pondelok 14. 11. 2022 sa uskutočnilo verejné vypočutie kandidátov na členov Správnej rady AU na funkčné obdobie rokov 2022 až 2027. Proces voľby členov Správnej rady sa uskutočnil podľa novej legislatívy. Verejné vypočutie uskutočnila AU v zmysle platnej novely vysokoškolského zákona (§ 40 ods. 5 a § 108 ods. 14 zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) a Štatútu AU. V koncertnej sále fakulty múzických umení si v priamom prenose zástupcovia akademickej obce, vedenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a verejnosti mohli vypočuť prezentácie kandidátov zvolených Akademickým senátom AU

a navrhnutých ministrom školstva, vedy, výskumu a športu SR, ako aj ich odpovede na položené otázky. Na verejnom vypočutí sa prezentovali kandidáti navrhnutí ministrom školstva, vedy, výskumu a športu SR Mgr. Petra Fornayová a Mgr. et Mgr. Róbert Karul, PhD. a kandidáti zvolení Akademickým senátom AU dňa 19. 10. 2022 Ing. Ladislav Sedmák a Mgr. Nina Vrbanová, PhD.

V prvej časti vypočutia kandidáti priblížili svoje profesionálne pôsobenie a svoju predstavu o pôsobení v Správnej rade AU. V druhej časti odpovedali na otázky z pléna. Verejné vypočutie sa vysielalo naživo na webovom sídle univerzity a moderoval ho predseda Akademického senátu AU doc. Štefan

Balázs, akad. maliar. Verejné vypočutie naša univerzita naplánovala tak, aby bol všetkým účastníkom poskytnutý dostatočný časový priestor na vyjadrenie svojho postoja v rámci prípadného pôsobenia v Správnej rade AU a aby bola naplnená litera novelizovaného vysokoškolského zákona. Piateho člena správnej rady, ktorého si volia kandidáti navrhnutí ministrom školstva, vedy, výskumu a športu SR a kandidáti zvolení Akademickým senátom AU, si na prvom ustanovujúcom zasadnutí Správnej rady AU zvolili Mgr. Dianu Javorčíkovú, ktorú nominovala členka Správnej rady AU Mgr. Nina Vrbanová, PhD. Zasadnutie prebehlo za osobnej účasti všetkých kandidátov dňa 13. 02. 2023.

O ČLENKÁCH A ČLENOCH

Mgr. Petra Fornayová

Režisérka, choreografka, interpretka a publicistka.

Absolvovala Právnickú fakultu UK (1997), študovala na VŠMU a na EDDC v Düsseldorfe. Bola členkou baletného súboru Štátnej opery v Banskej Bystrici (1994 – 1995) a členkou Théâtre du mouvement v Paríži (1998 – 1999). Medzi rokmi 1998 – 2002 sa zúčastnila viacerých certifikovaných workshopov MAPA – team coaching, art management, light design vo Francúzsku a v Nemecku. V roku 2001 participovala na edukačnom programe vlády FR Courants d'Est pre umelecký manažment v Paríži. Bola kmeňovou herečkou bratislavského divadla SkRAT. V roku 1997 spoluzakladala Asociáciu súčasného tanca. V rokoch 2003 – 2007 bola tanečnou dramaturgickou v A4 centre pre súčasnú kultúru, ktorého je spoluzakladateľkou. V roku 2006 založila a doteraz vedie medzinárodný festival súčasného tanca Nu Dance Fest. Je členkou redakčnej rady časopisu pre súčasné umenie VLNA. Od roku 2000 pôsobí ako umelkyňa v slobodnom povolání. Vytvorila viac ako 20 autorských predstavení, napríklad Zeleňá je tráva, Manifest možností, Koniec Koniec, Hra na budúcnosť, Opernball, ktoré sú uvádzané doma aj v zahraničí (Divadelná Nitra, Nová Dráma, Jamais Vu! Paris, Tanec Praha, HybajHo! Praha, Korespondance CZ a i.), režijnje uviedla diela Rafaela Spregelburda, Jany Bodnárovej či Ivana Vyrypajeva. Ako spoluautorka či interpretka bola súčasťou mnohých domácich projektov (spolupráce s Jánom Šimkom, Rastislavom Ballekom, Petrom Mazalánom a i.) a ako kurátorka participovala na viacerých projektoch európskej kultúrnej spolupráce (DanceLabA3, Be.International a i.). Predstavenia Dance with Changing Parts (2018) a Patterns (2019), ktoré vytvorila v spolupráci s Cluster ensemble, boli premiérovane uvedené na Opera Nova ND Praha a boli nominované na Cenu Nadácie Tatrabanky. Za rolu vo filme Juraja Lehotského Nina bola v roku 2018 nominovaná na Národnú filmovú cenu Slnko v sieti 2018. Vytvorila jednu

z hlavných postáv vo filme Miry Fornay Žaby bez jazyka, ktorý bol nominovaný na cenu Český Lev 2021 o. i. v kategórii najlepší film. Od roku 2022 je členkou Umeleckej rady Trenčín EHMK 2026. Viac informácií nájdete na www.petra-fornayova.sk.

Mgr. Nina Vrbanová, PhD.

Kurátorka a kritička súčasného vizuálneho umenia.

Študovala na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre a na Karlovej univerzite v Prahe. V rokoch 2009 – 2013 pracovala ako kurátorka a projektová manažérka Galérie Cypriána Majerníka v Bratislave. Doktorandské štúdium absolvovala v rokoch 2010 – 2016 v odbore estetika. Od roku 2014 pôsobila v Kunsthallo Bratislava ako kurátorka, v rokoch 2017 – 2021 ako riaditeľka a šéfkurátorka. Zaslúžila sa o vznik Kunsthallo Bratislava ako samostatnej príspevkovej organizácie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a je autorkou jej zriaďovacej listiny. V roku 2018 bola z jej iniciatívy spustená online databáza súčasného slovenského vizuálneho umenia Artbase. Bola členkou expertnej komisie pre výber reprezentatívneho projektu pre Pavilón Českej republiky a Slovenskej republiky na 57. Benátskom bienále. Ako kurátorka pripravila množstvo výstav na Slovensku a v zahraničí (výber: Otvorený depozitár – stála expozícia zbierky, 2011; Stano Filko – Oklíf Onats: Tranzscendentea oq 5.D. (4. 3.), 2012 – 2013; Kontextuálne umenie. Umenie v kontexte umenia 1991 – 2011, 2013; PARADOX 90. Kurátorské koncepcie v období Mečiarizmu (1993 – 1998), Mimo limity, 2014; Pavla Sceranková: Zrážka galaxií, 2015; Krištof Kintera: Prirodzená nervozita, 2016; A je tu zas? Slovenský štát v súčasnom umení, 2016; Ilona Németh: Eastern Sugar, 2018; Emília Rigová: Čohani z Koni Ajlend. Podľa Bári Raklóri, 2020; Szilárd Cseke, Stano Masár: Udržateľná empatia, 2022). Od roku 2021 je prezidentkou nezávislej platformy Office for Contemporary Art Slovakia a od roku 2022 je členkou Správnej rady Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Mgr. Diana Javorčíková

Nezávislá poslankyňa mestského zastupiteľstva v Banskej Bystrici (za VO č. 5 – Fončorda).

Je vyštudovaná politologička, produktívna a projektová manažérka a aktívna občianka. V rokoch 2004 – 2009 absolvovala magisterské štúdium na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. V období rokov 2007 – 2010 úspešne ukončila prvý stupeň štúdia na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. V rokoch 2009 – 2010 paralelne pracovala ako referentka na Mestskom úrade Banská Bystrica. V období rokov 2010 – 2011 pôsobila ako referentka na Úrade vlády Slovenskej republiky v Bratislave. V rokoch 2012 – 2015 bola vedúcou produkcie a umeleckého marketingu v Bábkovom divadle na Rázcestí v Banskej Bystrici. V rokoch 2015 – 2022 pôsobila ako online editorka v RTVS. V roku 2021 bola autorkou a moderátorkou relácie v BB FM rádiu. V období rokov 2015 – 2022 pôsobila ako koordinátorka výroby v dabingovom štúdiu RTVS. Spoluzakladala Komunitné centrum Fončorda, kde v rokoch 2017 – 2018 pôsobila ako koordinátorka. V rokoch 2012 – 2022 bola projektovou manažérkou, autorkou projektov a koordinátorkou dobrovoľníkov v Banskobystrickom okrásňovacom spolku. V roku 2022 bola zvolená do mestského zastupiteľstva ako poslankyňa za volebný obvod č. 5 – Fončorda v Banskej Bystrici. Od roku 2014 do roku 2018 bola každoročne laureátkou ceny Srdce na dlani v téme lokálnej komunitnej politiky a v roku 2019 získala celoslovenské ocenenie Senior friendly za mimoriadne aktivity pre seniorov.

Mgr. et Mgr. Róbert Karul, PhD.

Filozof zaoberajúci sa obrazom a vizuálnou na základe aktuálnych estetických teórií francúzskej proveniencie.

V roku 1993 obhájil diplomovú prácu v odbore biochémia na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského, Bratislava. V roku 1994 obhájil diplomovú prácu „Horizontálny a vertikálny čas u G. Bachelarda“ na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 1994 – 1999 študoval ako doktorand na Filozofickom ústave SAV. Doktorandské štúdium absolvoval tiež v rokoch 1996 – 1999 na „Université Paris XII – Val-de-Marne“ pod vedením Françoise Dasturovej. V roku 2000 obhájil dizertačnú prácu „Okolo Levinasovského jest – sproblematicovanie jedného myslenia čistého bytia“ na Filozofickom ústave SAV. V rokoch 2002 – 2012 pôsobil ako vedecký pracovník a od roku 2012 ako samostatný vedecký pracovník na Filozofickom ústave SAV. Od akademického roku 2008/2009 vyučuje ako externý pedagóg na Vysokej škole výtvarných umení na Katedre teórie a dejín umenia. V rokoch 2013 – 2015 bol externým pedagógom na Bratislavskej medzinárodnej škole liberálnych štúdií BISLA v Bratislave a v rokoch 2013 – 2015 vedeckým pracovníkom Ústavu divadelnej a filmovej vedy SAV. Od roku 2017 je členom predsedníctva SAV.

Ing. Ladislav Sedmák

Manažér so 40-ročnými skúsenosťami, ktorý sa venuje koučingu a práci s ľudskými zdrojmi.

V rokoch 1998 – 2003 študoval odbor krízový manažment na Fakulte ekonomiky a manažmentu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre. Osem rokov pracoval na pozícii majstra v SMZ LUBENÍK š. p. V období rokov 1990 – 1992 súkromne podnikal vo firme SEDACO, ktorej bol zakladateľom. Od roku 1992 bol prezidentom a predsedom predstavenstva spoločnosti TAURIS a. s. v Rimavskej sobote. Od roku 2008 je prezidentom a predsedom predstavenstva spoločnosti EMPORA CAPITAL a. s. v Rimavskej Sobote.

ČLENSTVO V SPRÁVNEJ RADE

Mgr. Nina Vrbanová, PhD.
– predsedníčka, 5 rokov

Mgr. Diana Javorčíková
– podpredsedníčka, 5 rokov

Mgr. Petra Fornayová
– 5 rokov

Ing. Ladislav Sedmák
– 2 roky

Mgr. et Mgr. Róbert Karul, PhD.
– 2 roky

Ing. Ladislav Sedmák, foto: Mgr. art. Gabriela Birošová

NOVÉ ZLOŽENIE AKADEMICKÉHO SENÁTU

→ Marta Holécyová

V decembri 2022 sa na pôde školy uskutočnili voľby do Akademického senátu Akadémie umení v Banskej Bystrici na funkčné obdobie nasledujúcich štyroch rokov. Z volených zástupcov akademickej obce boli na ustanovujúcom zasadnutí akademického senátu 8. februára 2023 volení tajným hlasovaním predseda, podpredseda zamestnaneckej časti, podpredseda študentskej časti a tajomník senátu Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Senát prijíma rozhodovanie od akademických cez ekonomické, legislatívne až po personálne a inštitucionálne otázky. Predpokladá nielen vysokú odbornosť členov senátu, ale aj kooperáciu s vedením univerzity, fakúlt a nepochybne so správnu radou. Novým členom senátu prajeme veľa pracovnej tvorivosti a správneho úsudku.

Orgány Akademického senátu Akadémie umení v Banskej Bystrici

Predseda: Mgr. art. Filip Jurkovič, ArtD., FVU

Podpredseda – zamestnanecká časť: Bc. Igor Naňo, rektorát

Podpredseda – študentská časť: Stella Šuranská, FDU

Tajomník: Ing. Miriama Ďurianová, rektorát

Členovia zamestnaneckej časti:

Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD., FMU

Alena Strmeňová, FMU

prof. Mgr. art. Mária Tomanová, ArtD., FMU

Mgr. art. Ivana Sláviková, ArtD., FVU

Mgr. art. Filip Jurkovič, ArtD., FVU

doc. Mgr. art. Ján Triaška, ArtD., FVU

Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD., FDU

Mgr. art. Richard Sanitra, ArtD., FDU

Mgr. art. Ivan Kršiak, ArtD., FDU

Ing. Miriama Ďurianová, rektorát

Bc. Igor Naňo, rektorát

Mgr. Natália Olhová, akademická knižnica

Členovia študentskej časti:

Bc. Peter Dekrét, FMU

Natália Perdochová, FMU

Bc. Matúš Polonec, FVU

Tomáš Varadzyn, FVU

Simona Višňáková, FDU

Stella Šuranská, FDU

AKADÉMIA UMENÍ POŽIADALA O POSÚDENIE VNÚTORNÉHO SYSTÉMU ZABEZPEČOVANIA KVALITY

→ PaedDr. Peter Vítko,
prorektor pre vzdelávanie, kvalitu a rozvoj Akadémie umení v Banskej Bystrici

Akadémia umení v Banskej Bystrici sa pripojila k ostatným slovenským vysokým školám, ktoré požiadali Slovenskú akreditačnú agentúru pre vysoké školy (SAAVS) o posúdenie svojho Vnútorného systému zabezpečovania kvality. Podaniu žiadosti o posúdenie predchádzali mnohé činnosti, ktoré prebiehali na úrovni celej Akadémie umení, ktoré sa pokúsime predstaviť.

Kvalita vysokoškolského vzdelávania sa dostala do pozornosti po výraznom zvýšení počtov vysokoškolákov v Európe. Európske vysoké školy postupne zavádzali systémy zabezpečovania kvality, ktorých pravidlá a zároveň aj najlepšie skúsenosti sú zhrnuté do Európskych štandardov a usmernení – ESG 2015 (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education). Všetky vysoké školy pri zavádzaní vnútorných pravidiel postupujú v zmysle zákona

č. 269/2018 Z. z. a štandardov, ktoré sú slovenskou variáciou ESG. Štandardy schválila a vydala SAAVS a platia od 1. septembra 2020.

Približne v rovnakom období Akadémie umení pod vedením rektora, prorektorov, dekanov a prodekanov spustila procesy zavádzania Vnútorného systému zabezpečovania kvality (VSK) a zosúladovania študijných programov (ŠP) a VSK so štandardmi. Celý proces bol náročný aj vzhľadom na obmedzenia spôsobené pandemiou Covid-19. Pionierom a testovacím poľom bola Fakulta výtvarných umení, ktorá v predstihu pred ostatnými fakultami požiadala 25. marca 2021 SAAVS o vytvorenie dvoch nových bakalárskych študijných programov, čo sa jej aj podarilo. SAAVS rozhodnutím zo dňa 21. októbra 2021 udelila akreditáciu pre nový študijný program s názvom maľba – grafika

a rozhodnutím zo dňa 4. novembra 2021 udelila akreditáciu pre nový študijný program s názvom intermédiá – digitálne médiá – priestorová tvorba. Od akademického roka 2022/2023 študenti v bakalárskom stupni študujú už len v týchto študijných programoch. Pôvodné študijné programy maľba, grafika, sochárstvo a priestorová tvorba, intermédiá – digitálne médiá – audiovizuálne médiá zanikli. Prechod študentov (najmä vyšších ročníkov) na nové študijné programy, posúdenie a určenie povinností pre každého študenta na základe predchádzajúceho štúdia je náročný proces, ktorý vyžaduje individuálne posúdenie fakulty a intenzívnu komunikáciu fakulty a študenta.

Skúsenosti fakulty a vedenia Akadémie umení z akreditácie vyššie spomínaných študijných programov zúročili dotknutí manažéri v tvorbe nového VSK na Akadémii umení. Fáza návrhu trvala relatívne dlho vzhľadom na konsenzuálne prijímanie záverov. Výsledky diskusií a brainstormingov manažérov Akadémie umení a fakúlt boli následne formálne formulované do politik (rozumie sa súbor princípov, zámerov a hodnôt, ktoré usmerňujú konanie zamestnancov a jednotlivých organizačných súčastí AU BB pri naplňaní vlastného poslania), úpravy procesov (rozumejú sa pravidlá časti vnútorných predpisov, popisy procedúr a konsenzuálne dohodnuté kroky, prostredníctvom ktorých sa realizujú príslušné činnosti) a návrhov štruktúr (rozumejú sa kolektívne orgány a osoby s určenou pôsobnosťou, rozsahom zodpovednosti a kompetenciami) a ich úloh a kompetencií.

VSK Akadémie umení a zodpovedajúce finálne znenia predpisov sa postupne schvaľovali na sklonku roka 2021. Vnútorne predpisy sa prerokovávali a schvaľovali v kolektívnych orgánoch určených zákonom o vysokých školách (Akademický senát AU BB, Umelecká a vedecká rada AU BB). V rámci diskusie o VSK sa prehodnotili úlohy a postavenie štruktúr a kolektívnych orgánov Akadémie umení a jej fakúlt. Viaceré nové štruktúry zodpovedné za zverené úlohy v rámci zabezpečovania kvality sa právne konštituovali a personálne obsadili. Niektoré staré štruktúry sa oslabili (najmä AS a UVR fakúlt) a neskôr sa aj zrušili. Zrušenie starých štruktúr umožnila novela vysokoškolského zákona a novela štatútu AU BB (z 18. 7. 2022). Zrušením

došlo k odľahčeniu celého administratívneho a riadiaceho systému, zjednodušeniu a optimalizácii procesov, odstráneniu kompetenčných konfliktov, duplicit a k zníženiu byrokracie. Aj keď prechod úloh zo starých štruktúr na nové je formálne dokončený, vo vnútorných predpisoch sa ich praktická realizácia v nových štruktúrach rozbieha postupne. Dôvodom je komplexnosť procesov, časový tlak, nová agenda a množstvo zapojených aktérov.

Najzásadnejšou štruktúrou vnútorného systému kvality, ktorá objektívne posudzuje kvalitu činnosti Akadémie umení je Akreditačná rada (<https://www.aku.sk/sk/akreditacna-rada.html>). Táto rada je najvyšším rozhodovacím orgánom Akadémie umení v oblasti inštitucionálnej akreditácie. Svojou činnosťou garantuje, podporuje a rozvíja kvalitu vysokoškolského vzdelávania, kvalitu tvorivej činnosti a ďalšej súvisiacej činnosti na všetkých organizačných súčastiach Akadémie umení. Má 23 členov, ktorí zastupujú pohľad umeleckej praxe, interné akademické prostredie a študentov, alebo plnia špecifické úlohy spojené s činnosťou rady, koordináciou, aktualizáciou a kontrolou procesov realizovaných v rámci celej organizácie. Z hľadiska objektívneho a nezávislého posúdenia v rade pôsobia 12 členov z externého prostredia, 4 študenti a 4 pedagógovia z Akadémie umení, tajomník rady, kontrolór vnútorných procesov a rektor. Akreditačná rada sa vnútorne člení a interne rokuje vo vymedzených otázkach v štyroch paneloch (hudobné, dramatické, filmové a výtvarné umenie).

Medzi ďalšie významné štruktúry zodpovedné za kvalitu, ktoré boli zriadené na fakultách, patria pedagogické rady a umelecko-pedagogická rada. Tieto vnútorné štruktúry sledujú, vyhodnocujú, aktualizujú a modifikujú študijné programy. Ich hlavná agenda v minulom roku postupne kulminovala okolo mesiacov marec – apríl 2022. V tomto období osoby zodpovedné za ŠP postupne zostavovali programové rady, prerokovali a dekanovi predložili akreditačné spisy pre študijné programy. Dekani fakúlt postupne v priebehu apríla predložili akreditačnej rade žiadosti o posúdenie súladu ŠP so štandardmi SAAVS. Celkovo bolo akreditačnou radou kladne posúdených 19 ŠP, 12 ŠP bolo zrušených na základe žiadosti fakulty a v rámci implementácie VSK boli zrušené aj dve habilitačné konania na základe žiadosti dotknutej fakulty.

Akreditačná rada dokončila posúdenie akreditačných spisov v priebehu augusta 2022. Dňa 26. augusta 2022 rektor Akadémie umení oznámil SAAVS zosúladienie VSK a študijných programov so štandardmi SAAVS.

Akadémia umení v Banskej Bystrici v zmysle ďalších úloh spojených s implementáciou VSK v priebehu septembra až novembra vypracovala, prerokovala a schválila Vnútornú hodnotiacu správu o implementácii vlastného Vnútorného systému zabezpečovania kvality a dňa 7. decembra 2022 rektor Akadémie umení požiadal SAAVS o posúdenie súladu Vnútorného systému zabezpečovania kvality so štandardmi.

Ako uviedol predseda výkonnej rady SAAVS Robert Redhammer: „*Najprv v súlade so zákonom musíme skontrolovať úplnosť žiadosti. Následne zostavíme expertnú pracovnú skupinu podľa charakteru tejto žiadosti. Tá preverí aj ďalšie písomnosti, navštíví vysokú školu a svoje závery zhrnie v hodnotiacej správe. Finálne rozhodnutie výkonnej rady agentúry a doručenie písomného rozhodnutia agentúry sa v zmysle zákona očakáva do jedného roka.*“

Vzhľadom na skutočnosť, že Akadémia umení v Banskej Bystrici podala žiadosť o posúdenie VSK ešte pred koncovým termínom určeným zákonom medzi prvými školami, SAAVS už schválila pracovnú skupinu v zložení:

- prof. PaedDr. Daniela Valachová, PhD. – *predsedníčka (Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta UK, Katedra výtvarnej výchovy)*,
- doc. MgA. Hana Průchová, PhD. – *členka (prodekanka pre výskum Divadelnej fakulty JAMU v Brne)*,
- prof. Markéta Štefková, PhD. – *členka (VŠMU Bratislava, Hudobná a tanečná fakulta, Katedra teórie hudby)*,
- akad. sochár Alojz Drahoš, PhD. – *člen (Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarnej výchovy)*
- Mgr. art. Lucia Ditte – *členka, študentka (VŠMU Bratislava, Filmová a televízna fakulta – Ateliér scenáristickej tvorby)*.

Pracovná skupina navštívila Akadémiu umení v dňoch 22. až 23. marca.

VÝSLEDKY PERIODICKÉHO HODNOTENIA VÝSKUMNEJ, VÝVOJOVEJ, UMELECKEJ A ĎALŠEJ TVORIVEJ ČINNOSTI (VER – VERIFICATION OF EXCELLENCE IN RESEARCH), KTORÉ INICIOVALO MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR SA REALIZOVALO V ROKU 2022.

→ doc. Mgr. art. Eva Varhaníková, ArtD.

Prorektorka pre umenie, tvorivú činnosť a medzifakultnú spoluprácu AU BB, Banská Bystrica, január 2023

Akadémia umení v Banskej Bystrici predložila v rámci systému VER celkom tri žiadosti v dvoch oblastiach výskumu: Performatívne umenie a príslušné vedy o umení a Vizualiálne umenie a príslušné vedy o umení. Hodnotené práce boli zaradené do piatich kategórií – svetová, významná medzinárodná, medzinárodná, národná a nezaradená. Pri podávaní žiadosti o posúdenie spôsobu výberu výstupov bol zohľadnený princíp reprezentatívnosti a rovnomernosti výstupov podľa Smernice č. 36/2022 Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR O periodickom hodnotení výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti.

Pracoviská Akadémie umení v Banskej Bystrici získali pozitívne hodnotenie v rámci svojej oblasti vedy medzi ostatnými porovnateľnými pracoviskami na Slovensku. V oblasti

hodnotenia výskumu Vizualiálne umenie a príslušné vedy o umení dosiahla Fakulta výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici pozoruhodné výsledky hodnotenia v počte výstupov spĺňajúcich parametre svetovej a medzinárodnej úrovne. V oblasti výskumu Performatívne umenie a príslušné vedy o umení dosiahla AU prijateľné hodnotenie v kategóriách významná medzinárodná a medzinárodná úroveň a svetovej úrovne sa „dotkla“ Fakulta dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici.

V celkovom hodnotení podielu výstupov na svetovej a významnej medzinárodnej úrovni za všetky vysokoškolské pracoviská sa oblasť Vizualiálneho umenia a príslušných vied o umení umiestnila na celkovom 5. mieste zo všetkých vedných a umeleckých odborov na Slovensku.

Na základe predložených výstupov bola vysoko hodnotená práve Fakulta výtvarných umení AU v Banskej Bystrici, keďže až 28 % výstupov za vizualiálne umenie a príslušné vedy o umení (2014 – 2019) dosiahla svetovú a významnú medzinárodnú úroveň.

Verification of Excellence in Research

Periodické hodnotenie výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti

VÝSLEDKY

■ Svetová
 ■ Významná medzinárodná
 ■ Medzinárodná
 ■ Národná
 ■ Nezaradené

Počet výsledkov: 3

Oblasť hodnotenia	Inštitúcia	Profil kvality	Počet zamestnancov	Financovanie												
Performatívne umenie a príslušné vedy o umení	Akadémia umení v Banskej Bystrici (Fakulta dramatických umení)	<table border="1"> <caption>Profil kvality - Performatívne umenie</caption> <thead> <tr> <th>Kategória</th> <th>Podiel (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Svetová</td> <td>4%</td> </tr> <tr> <td>Významná medzinárodná</td> <td>4%</td> </tr> <tr> <td>Medzinárodná</td> <td>28%</td> </tr> <tr> <td>Národná</td> <td>48%</td> </tr> <tr> <td>Nezaradené</td> <td>16%</td> </tr> </tbody> </table>	Kategória	Podiel (%)	Svetová	4%	Významná medzinárodná	4%	Medzinárodná	28%	Národná	48%	Nezaradené	16%	23	1 618 949€
Kategória	Podiel (%)															
Svetová	4%															
Významná medzinárodná	4%															
Medzinárodná	28%															
Národná	48%															
Nezaradené	16%															
Performatívne umenie a príslušné vedy o umení	Akadémia umení v Banskej Bystrici (Fakulta múzických umení)	<table border="1"> <caption>Profil kvality - Performatívne umenie (Múzyka)</caption> <thead> <tr> <th>Kategória</th> <th>Podiel (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Svetová</td> <td>0%</td> </tr> <tr> <td>Významná medzinárodná</td> <td>8%</td> </tr> <tr> <td>Medzinárodná</td> <td>24%</td> </tr> <tr> <td>Národná</td> <td>56%</td> </tr> <tr> <td>Nezaradené</td> <td>12%</td> </tr> </tbody> </table>	Kategória	Podiel (%)	Svetová	0%	Významná medzinárodná	8%	Medzinárodná	24%	Národná	56%	Nezaradené	12%	39	3 240 712€
Kategória	Podiel (%)															
Svetová	0%															
Významná medzinárodná	8%															
Medzinárodná	24%															
Národná	56%															
Nezaradené	12%															
Vizuálne umenie a príslušné vedy o umení	Akadémia umení v Banskej Bystrici (Fakulta výtvarných umení)	<table border="1"> <caption>Profil kvality - Vizuálne umenie</caption> <thead> <tr> <th>Kategória</th> <th>Podiel (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Svetová</td> <td>8%</td> </tr> <tr> <td>Významná medzinárodná</td> <td>20%</td> </tr> <tr> <td>Medzinárodná</td> <td>36%</td> </tr> <tr> <td>Národná</td> <td>28%</td> </tr> <tr> <td>Nezaradené</td> <td>8%</td> </tr> </tbody> </table>	Kategória	Podiel (%)	Svetová	8%	Významná medzinárodná	20%	Medzinárodná	36%	Národná	28%	Nezaradené	8%	26	1 732 938€
Kategória	Podiel (%)															
Svetová	8%															
Významná medzinárodná	20%															
Medzinárodná	36%															
Národná	28%															
Nezaradené	8%															

HAPPY BIRTHDAY

→ Marta Holécyová

Január 2023

45. narodeniny – Zuzana Budinská
65. narodeniny – Anna Ihringová, Alena Melicherčíková

Február 2023

40. narodeniny – Jozef Mítuch
60. narodeniny – Eva Hnatová
65. narodeniny – Dagmar Ditrichová, Štefan Balázs

Marec 2023

30. narodeniny – Michal Marko
40. narodeniny – Barbora Špániková
45. narodeniny – Ivana Šošková
50. narodeniny – Marián Vojtko
60. narodeniny – Miroslav Nicz, Daniel Matej
65. narodeniny – Egon Krák, Alena Strmeňová
70. narodeniny – Ľubomír Fifik, Dušan Jarjabek, Viktória Herencsár

Apríl 2023

40. narodeniny – Miriama Ďurianová, Michal Červienka
50. narodeniny – Andrej Sontág, Blanka Bartkovičová

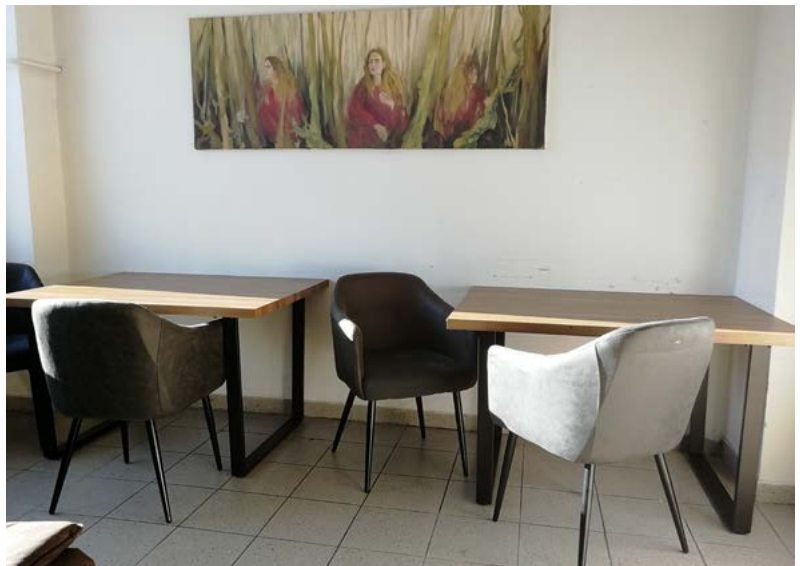
**Naši jubilanti, ktorým z celého srdca
prajeme veľa zdravia, šťastia a úspechov
v osobnom a pracovnom živote
– tím redakcie ART3**

VYNOVENÉ KUCHYNKY V ŠD AU A ZRIADENÁ JEDÁLEŇ

→ Mgr. Katarína Stareková,
riaditeľka ŠD AU
foto: archív autorky

Koncom kalendárneho roka 2022 si ubytovaní študenti mohli začať praktizovať svoje kulinárske zručnosti v novozriadených kuchynkách ŠD AU. Do všetkých troch kuchyniek sa umiestnili nové kuchynské linky s elektrospotrebičmi (elektrickým sporákom so sklokeramickou varnou doskou a rúrou na pečenie, vysokovýkonným komínovým digestorom, mikrovlnnou rúrou a varnou kanvicou). Pri kuchynke na II. poschodí sa zriadila druhá menšia jedáleň.

Nové kuchynky vybavené kvalitnými elektrospotrebičmi sú pre študentov väčšou motiváciou k príprave vlastných zdravších pokrmov, ktoré môžu konzumovať v príjemnom prostredí jedálne.

NA VAŠOM ZDRAVÍ ZÁLEŽÍ!

→ Marta Holéciová

Akadémia umení v Banskej Bystrici v spolupráci s lekármi a zdravotnými sestrami z Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici zrealizovala v marci 2023 „poradne zdravia“ priamo na pracovisku univerzity. Projekt bol zameraný na znižovanie rizikových faktorov životného štýlu a poznávanie zdravotných rizík s možnosťami predchádzania vzniku civilizačných chorôb pomocou vlastných síl.

Poradenské služby využilo 22 zamestnancov akadémie, z toho bolo 19 žien a 3 muži. Vo vekovej kategórii do 50 rokov sa na vyšetrení zúčastnilo 14 osôb.

Odborníci nám po základných vyšetreniach telesnej výšky a hmotnosti odmerali tlak a pulz. Z biochemického vyšetrenia krvi (odber z prsta) boli vyhodnotené údaje ohľadom cholesterolu, tukov v krvi a cukru v krvi. Na základe výsledných hodnôt bola stanovená hodnota osobného rizikového skóre a navrhnuté optimálne zmeny v spôsobe života.

Nepodceňujme včasné rozpoznanie ohrozenia zdravia!

Prevenca a starostlivosť o zdravie sú prioritou našej akademickej komunity.

PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVO *PRE* *ŠTUDENTOV*

Ak nie ste Herkules alebo Terminátor, pravdepodobne niekedy zažijete ťažké chvíle, s ktorými si nebudete vedieť poradiť sami. Občas nás potrápia smutné myšlienky, úzkosti či neúspechy. Môžeme mať pocit, že sa nevieme sústrediť, zapamätať si naučené veci, alebo je už toho na nás veľa a nedarí sa nám večer zaspáť. Možno sa nevyznáme vo svojich citoch k druhému človeku, alebo nás jeho správanie zraňuje. Prehodnocujeme vzťah s rodičmi a nie vždy je svet k nám spravodlivý. Pripustiť si, že súčasťou našich dní sú aj zlé veci, patrí k odolnosti človeka. Povzbudzujúce je poznanie, že odolnosť je možné budovať.

S nepríjemnými stavmi a pocitmi bojuje každý, aj o tom je život. S niektorými dokážu pomôcť rodičia alebo priatelia, s inými psychológovia. Prvým

krokom na ceste k lepšiemu životu je rozhodnutie požiadať druhého o pomoc. A kým sa teda ráno zobudíte s vedomím, že ťažké chvíle sú za vami, zvládli ste ich a idete ďalej, sme tu pre vás my, psychológovia.

Prečo by ste mali zaklopať práve na dvere psychológa?

Pretože psychológ je v škole pre vás. Ako odborný zamestnanec je pripravený podať vám pomocnú ruku.

Pretože je prvým kontaktom, s ktorým sa môžete porozprávať o svojich výzvach, zveriť sa mu so svojimi pocitmi, myšlienkami a strachmi bez obáv z hodnotenia.

Pretože vás vypočuje. Tým, že niekomu porozprávate o bolesti na duši alebo balvane uviazanom na krku, ulaví sa vám.

Pretože psychológ bude vašim sprievodcom v procese zmeny.

Hovorí sa: „*Klopte a bude vám otvorené*“. Požiadať o pomoc je prejavom statočnosti. Buďte aj vy jedným z tých statočných a nebojte sa zaklopať na dvere, za ktorými (v tom lepšom prípade) nájdete pochopenie a prijatie.

Volám sa **Martina Kalčoková** a pracujem ako školská psychologička a učiteľka etickej výchovy na jednej z bansko-bystrických stredných škôl. Minulý rok som prijala ponuku poskytovať poradenské služby na Akadémii umení a som za túto ponuku vďačná, pretože sa prostredníctvom osobných stretnutí dozvedám veľa o vás – ľuďoch s umeleckou dušou a o vašom vnímaní sveta.

ZHODNOTENIE INTERNÉHO GRANTOVÉHO SYSTÉMU IGS 3FAU – VÝZVA 1/2021

→ Príspevky autorizované riešiteľmi projektov spracovala Marta Holéciová

Poslaním a cieľom Interného grantového systému AU BB 3FaU (IGS) je podpora a stimulácia tvorivej, publikačnej a pedagogickej činnosti tvorivých zamestnancov a študentov všetkých troch stupňov štúdia. Program má za úlohu podporovať prezentáciu originálnych výsledkov práce na významných, renomovaných umeleckých, vedeckých fórach a v odborných profesijných periodikách a taktiež časopisov evidovaných v SCOPUS, WOS a pod., podporovať samostatnú prípravu, tvorbu a realizáciu vlastných umeleckých, vedeckých, vzdelávacích projektov s cieľom osvojiť si princípy vnútorného grantového systému AU 3FaU.

Vedenie Akadémie umení podporilo 20 výnimočných projektov v celkovej sume 40 550 €. Projekty sa realizovali od januára 2022 do decembra 2022. Finančné prostriedky boli vyčerpané na 66 % v celkovej čiastke 26 832,55 €.

PRINÁŠAME VÁM PREHĽAD ZREALIZOVANÝCH PROJEKTOV

→ **Flautové sonáty 20. storočia – nahrávka profilového CD, prezentácia na koncertoch (november 2021 – december 2022); FMU; doc. Mag. art. Ivica Gabrišová, ArtD.**

CD Flautové sonáty 20. storočia sme nahráli 12. – 14. 11. 2021 v koncertnej sieni Konzervatória v Žiline. Režisérom nahrávky bol Juraj Tomka. Samotné nahrávanie a vydanie CD nosiča v náklade 500 ks zastrešilo vydavateľstvo Pavlík Records. Nahrávky z CD sú vítaným hudobným materiálom uvádzaným v RTVS, v Rádiu Devín, ako aj Rádiu Vltava Českého Rozhlasu <https://vltava.rozhlas.cz/fletnove-sonaty-20-stoleti-8728252>.

CD sme predstavili v rámci relácie Ars Musica v spolupráci s redaktorom Tomášom Borošom. <https://www.rtvsk.sk/radio/archiv/1247/1767513> Nahrávka pritiahla pozornosť odborných kritikov. Vznikli 2 recenzie, jedna z pera Evy Miškovičovej na stránkach Hudobného života a jedna zahraničná rozhlasová recenzia v relácii Album dne (Rádio Vltava ČR), ktorej autorom je Milan Bátor, známy český hudobný publicista a kritik.

Program CD sme uviedli hneď niekoľkokrát na slovenských i zahraničných pódioch s výbornými ohlasmi publika i recenzentov. Najdôležitejším výstupom bol recitál Flautové sonáty 20. storočia v rámci cyklu koncertov Hudobná mozaika v Malej sále Slovenskej filharmónie, na ktorom sme predviedli kompletnú dramaturgiu CD s veľkým úspechom a pozitívnu recenziu v Hudobnom živote.

Ivica Gabrišová, Maroš Klátik

Martin Budinský pri nahrávaní CD, autor: Lukáš Kubičina

→ **CD: Budinský plays Jantoš-
čiak – nahrávka CD a jeho
prezentácia na koncertoch
(január – november 2022);
FMU; Mgr. art. Martin Budin-
ský, ArtD.**

Projekt vydania profilového CD koncertného cimbalistu Martina Budinského prezentuje osobitý interpretačný štýl umelca a súčasne podporuje interpretáciu a šírenie tvorby slovenského skladateľa Petra Jantoščiaka, ktorý ako jeden z mála súčasníkov komponuje skladby pre sólo cimbal i v spojení s viacerými nástrojmi v komornej či orchestrálnnej hre.

Cieľom realizácie CD nosiča bolo nielen zachytiť profil koncertného umelca, ale zároveň predstaviť v nahrávke súčasné možnosti cimbalu ako koncertného hudobného nástroja, ktoré poskytujú renesanciu tohto inštrumentu. Napriek tomu, že cimbal bol dlhé roky považovaný skôr za ľudový nástroj, svoje miesto má aj v oblasti klasickej hudby a je plnohodnotným hudobným nástrojom, ktorý je schopný interpretovať každý hudobný žáner. Jeho priam ekvilibristické technické možnosti sú neobmedzené. Jeho zvuková farebnosť dáva rozličné možnosti syntézy s inými hudobnými nástrojmi až po orchester, čo naplno využil aj súčasný slovenský hudobný skladateľ Peter Jantoščiak, ktorý s obľubou píše diela pre cimbal a po ktorého kompozíciách siahol aj Martin Budinský.

<https://www.youtube.com/watch?v=3xjPMw2R8vE/> verejne dostupná ukážka vydavateľstva

→ **CD Capriccia pre sólové husle
z pera slovenských a českých
skladateľov (október 2021
– august 2022); FMU; MgrA.
Milan Paľa, ArtD.**

Projekt nahrávky a vydania CD Capriccia pre sólové husle z pera slovenských a českých interpretov predstavovalo pokračovanie v aktívnej iniciatíve a propagácii slovenského hudobného umenia (skladateľského i interpretačného) riešiteľom projektu. Dramaturgia projektu pozostávala

z 22 krátkých diel – capricií pre sólové husle, ktoré vznikli priamo pre interpreta od skladateľov ako J. Iršai, A. Demoč, I. Buffa, R. Kolář, M. Lang, S. Hořínský, M. Lejava, L. Mrkvička, L. Matoušek, L. Borzík, P. Zemek-Novák, R. Bednařík, A. Steinecker, A. Palúchová, R. Klačanský, T. Hanzlík, T. Peloušek, H. Bartoň, J. Rataj, J. R. Dřimal, J. Kmitová. Projekt dokumentuje výsledok priamej spolupráce vo vzťahu skladateľ – interpret so zámerom jej propagácie a revitalizácie v slovenskom hudobnom umení. Jedným z najdôležitejších aspektov projektu je rozšírenie povedomia a repertoárových možností pre študentov a pedagógov v akademickom prostredí.

→ **Dni archívneho filmu (marec 2022 – máj 2022); FDU; doc. Mgr. art. Peter Neveděl, ArtD.**

Päťdňová výberová prehliadka archívnych filmov pri príležitosti 100. výročia zrodu slovenskej kinematografie sa konala od 25. apríla 2022 do 29. apríla 2022. Projekcie doplnili prednášky a diskusie o dejinách národnej kinematografie za osobnej účasti významných tvorcov a osobností slovenského filmu. Archívne filmy z fondu SFÚ NFA sa premietali výlučne z pôvodných 35 mm filmových kópií. Tematicky zamerané prednáškové bloky, prezentácie a sprievodné podujatia sa uskutočnili na miestach konania programu DAF 2022 – v priestoroch FDU AU a FK v Múzeu SNP v Banskej Bystrici.

<http://www.muzeumsnp.sk/kalendar-podujati/dni-archivneho-filmu-storocnica/>

→ **Matej Arendárik hrá Beethovena (november 2021 – jún 2022); FMU; MgA. Matej Arendárik, ArtD.**

Cieľom projektu bola realizácia zvukového nosiča troch posledných klavírných sonát Ludwiga van Beethovena: Klavírna sonáta E dur, op. 109, Klavírna sonáta As dur, op. 110, Klavírna sonáta c mol, op. 111. CD predstavuje výnimočnú interpretáciu skladieb veľikána hudby Ludwiga van Beetho-

vena absolventom slovenskej klavírnej školy, čím je možnosť prezentovať jej úroveň nielen na domácej pôde, ale aj v zahraničí. Ďalším zámerom bolo nadviazať na úspech predchádzajúcich CD Matej Arendárik hrá Brahmsa a Matej Arendárik hrá ruskú hudbu a spoločne s nimi vytvoriť kolekciu profilových CD interpreta s významnými dielami svetovej a v blízkej budúcnosti aj slovenskej klavírnej literatúry. Nahrávanie CD predchádzal dôsledný nácvik jednotlivých sonát. Kvôli pandemickej situácii sa nahrávanie uskutočnilo až na konci januára 2022 v Dome umenia Fatra v Žiline, od februára do apríla prebiehalo spracovanie nahrávky, mix, mastering CD a následne sa v máji písal text bookletu a jeho preklad. V júni sa robilo grafické spracovanie digipacku, bookletu, potlače CD a výroba CD, čím sa projekt ukončil.

→ **Tree in the middle (november 2021 – december 2022); FVU; Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.**

Výstava bola otvorená počas dní francúzskeho kultúrneho dedičstva v Chapel-Mele cultural space, Alençon, Francúzsko. Site specific inštalácia bola pokračovaním výskumu témy raja ako utópie, pričom reagovala na špecifické prostredie bývalého kláštora, kde sa kultúrne centrum Chapel-Mele nachádza. Od polovice 19. storočia do daného kláštora umiestňované ženy, ktoré sa vymykali normám vtedajšej spoločnosti, najmä slobodné matky či ženy, ktoré opustili väzenie. Miesto slúžilo na prevýchovu pomocou práce, lekcie morálky a náboženstva. Inštalácia poukazuje na prepojenie príbehu Genesis s predstavou hriechnych žien. Strom poznania dobra a zla sa stáva pokušením posúvania hraníc morálky stanovenej patriarchálnou spoločnosťou. Autorka pracovala na rozhraní prírodného a umelého materiálu. Prírodný materiál odkazuje k ideí záhrady a jej schopnosti regenerácie. Čierne silonky boli nositeľmi mnohých konotácií naviazaných na ženskú, pričom sú významovým opakom čierneho materiálu mníšskeho habitu. Vytvorená štruktúra je vzdialenou vizualizáciou stromu a zároveň vyjadruje spleť historických, spoločenských a rodových vzťahov. Súčasťou výstavy bola aj performance interpretujúca hľadanie vzťahu tela k inštalácii v rámci obrazných pohybov a zastavení.

PROJEKTY ŠTUDENTOV

→ **Monodráma Psie srdce (január 2022 – december 2022); FDU; Bc. Kevin Ivanko**

Projekt sme spolu s režisérom inscenácie doktorandom Mgr. art. Matúšom Hollým začali pripravovať už začiatkom roka 2022. V prvom rade by som chcel vyzdvihnúť spoluprácu so študentom kompozície Erikom Snopkom, ktorý sa veľmi aktívne podieľal na tvorbe a vytvoril kvalitný hudobný sprievod inscenácie. Výtvarníka do predstavenia sme hľadali niekoľkokrát a nakoniec sme scénu museli vyrobiť sami, čo nám výrazne predĺžilo skúšobný proces. Skúšobný proces prebiehal zväčša v pokojnej atmosfére. Čo sa týka riešenia financií projektu, pri hľadaní rekvizít som si vo viacerých prípadoch pomohol internetovými bazármi, ponukami typu darujem za odvoz atď., pričom som ušetril veľké množstvo financií z rozpočtu z IGS. Pri skúšaní a realizácii som zistil, že ak nám skomponuje hudbu študent, ušetríme výdavky za štúdio. Podal som si žiadosť o preloženie sumy na realizáciu hudby do položky scénografia, a tak sme mohli nakúpiť aj spotrebný materiál, ktorý budeme pri reprízach potrebovať. Premiéra inscenácie Psie srdce sa uskutočnila 13. 10. 2022 v Malom štúdiu Divadla AU a navštívilo ju 30 divákov. Ďalšie dve reprízy boli uvedené v priestoroch FDU. Inscenácia bola prezentovaná na festivale Arto-rium, na zahraničnom festivale Studenskog Pozorišta v Novom Sade v Srbsku. Divadlo Actores z Rožňavy nás pozvalo s inscenáciou na hostovanie. Réžia: Matúš Hollý
Pedagogické vedenie: Richard Sanitra
Hudba: Erik Snopko
Foto: Marcela Záchenská
Technické zázemie: Andrej Bílik
Účinkuje: Kevin Ivanko

→ **Interest (november 2021 – september 2022); FVU; Bc. Marcela Záchenská**

INTEREST je pohybová performance, ktorá bola zrealizovaná ako spoločný autorský projekt študentami FVU, katedrou IDM (Marcela Záchenská) v spolupráci so študentami FDU katedrou herectva (Janka Balková, Alžbeta Kráľová, Simona Kaščáková, Soňa Tuchyňová, Stela Hrušovská) v priestoroch Divadla Akadémie umení v Banskej Bystrici. Do projektu bola pozvaná

aj študentka sochárstva z Prahy Lucie Vrbíková, ktorá priniesla do celého projektu zaujímavé pohľady. Projekt pozostával z nanovo realizovanej pohybovej partitúry ako prieniku jednotlivých autorských rukopisov študentov. Vo vzniknutom interaktívnom objekte participanti zrealizovali svoju partitúru. Ich interpretácia bola postavená na rôznych pohybových cvičeniach, vzniknutých partitúrach k jednotlivým zápisom, ako aj v ich osobnom hľadaní čítania, výrazu a celkového sprítomnenia počas plánovaných skúšok.

Samotná performatívna udalosť trvala približne pol hodinu, počas ktorej sa vytvorilo silné a kompaktné predstavenie schopné ďalšieho vývoja. Po predstavení ostal fragment v podobe interaktívneho diela, do ktorého mohli diváci vstupovať a vidieť to, čo videli performerky počas svojho predstavenia. Cieľom projektu bolo nájsť a vytvoriť spoločný jazyk a životaschopnú formu medzi dvoma umeleckými oblasťami a poukázať tak na možnosť nehierarchizovanej spolupráce. Vďaka prístupu zo strany školy sme mohli projekt zrealizovať. Projekt ako modelová situácia zadefinoval podklad pre ďalšie spoločné projekty, napr. bol súčasťou galaprogramu Open Days v októbri 2022.

Kevin Ivanko, predstavenie Psie srdce, foto: Marcela Záchenská

Interest, foto: Marcela Záchenská

NICOL HOCHHOLCZEROVÁ

→ Mgr. art. Gabriela Birošová,
public relations

Nicol Hochholczerová (1999), študentka magisterského stupňa Katedry grafiky Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici a čerstvá laureátka Ceny Nadácie Tatra banky za umenie v kategórii Mladý tvorca, ktorá má za sebou literárne a grafické úspechy.

Jej talent ocenili v literárnych súťažiach Povedka či Medziriadky. Vo vizuálnej sfére bola úspešná s knižnou ilustráciou v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska. Novela *Táto izba sa nedá zjesť* je jej knižným debutom, s ktorým sa zapísala do finálovej päťky Anasoft litera 2022, kde bola nominovaná tiež na cenu René. Kniha je preložená do maďarčiny a poľštiny. V Česku a v Bulharsku čaká na preklad.

V roku 2022 bola Nicol nominovaná rektorom Akadémie umení v Banskej Bystrici, prof. MgA. Ing. Michalom Murinom, ArtD., na cenu Slovenskej rektorskej konferencie za umenie. Knižný debut *Táto izba sa nedá zjesť*, vydaný v KK Bagala, môžete aktuálne vidieť aj v Mestskom divadle Žilina. Eduard Kudláč zrežiroval divadelnú inscenáciu s rovnomeným názvom novely, v ktorej sa herečka Iveta Pagáčová stáva rozprávačkou a spievodkyňou príbehu.

Kniha vzbudila záujem odbornej verejnosti, rovnako ako aj čitateľov, pre osobný príbeh autorky knihy. Téma zneužívania je u nás tabuizovaná, no Nicol sa podarilo cez osobnú prizmu mladého zneužívaného dievčaťa tému „popularizovať“ a dostať aj ťažko stráviteľnú knihu k mladému publiku. Pozadie súťaže Anasoft litera však

foto: archív Nicol Hochholczerovej

knihu nestránilo, a preto bola z nominácie ceny René dodatočne stiahnutá. Situáciu nespravodlivého konania poroty v tom čase reflektoval tiež nominovaný autor Arpád Soltész, ktorý sa na protest diskvalifikácie Nicol vzdal vlastnej nominácie na najprestížnejšiu domácu literárnu cenu. Zainteresovaní v cene Anasoft litera sa obávali, že ak by kniha vyhrala cenu René, dostala by sa na stredné školy. V 21. storočí sme odmietli s mladými ľuďmi hovoriť o ťažkej téme, no ťažšie bolo vysvetliť, prečo.

Hovorte doma s vašimi najmilovanejšími, pretože téma zneužívania sa deje tým najkrehkejším z nás.

zdroj: KK Bagala

ERASMUS+ NA AKADEMII MUZYCZNEJ V KATOVICIACH

→ Andrei Simanchuk,
študent FMU

Vždy som mal záujem spoznávať nové veci a aj keď naša akadémia je veľmi-veľmi dobrá, chcel som vyskúšať nové, iné postupy vo vyučovaní. Sigurd Raschér a jeho americká škola má na Slovensku väčšiu popularitu ako napríklad francúzska škola, a práve preto som ju chcel spoznať bližšie. V Katoviciach, neďaleko Slovenska, učí pán profesor Duś, ktorého som spoznal ešte v roku 2017. Je to jeden z najlepších saxofonistov Poľska, absolvent parížskeho konzervatória. Keď som mu poslal svoje nahrávky a on odpovedal, že by ma mohol zobrať, bolo to pre mňa veľké šťastie!

Potom nastala ťažšia časť a pre mňa, cudzinca, veľké množstvo vybavovania a ďalších byrokratických záležitostí. Bol to obrovský problém, ale na našej akadémii našťastie pracujú zlatí ľudia, ktorí mi vždy pomohli a odpovedali na milión mojich otázok, a tak som mohol začať študovať v Poľsku. Moja mobilita bude pokračovať ešte 5 mesiacov, ale už teraz môžem povedať, že to bol správny krok. Vnímam svoj pokrok a samého seba ako oveľa lepšieho saxofonistu v porovnaní s tým, akým som bol pred mobilitou.

Erasmus+ je vynikajúca príležitosť prežiť semester alebo dva v úplne inej situácii. Môžem to len odporúčať!

foto: autor

DIGITUM – PROJEKT BUDÚCNOSTI

→ Ing. Mária Bakaljarová,
Aliter Technologies, Bratislava

Spoločnosť Aliter Technologies sa venuje informačným, komunikačným a digitálnym technológiám. Dodáva jedinečné a sofistikované riešenia prispôbené potrebám klientov na Slovensku. V minulom roku bol predstavený pilotný ročník projektu v rámci spolupráce spoločnosti Aliter Technologies s Akadémiou umení v Banskej Bystrici. Aliter Technologies, ako technologická firma, sa spojil s umeleckou sférou práve preto, že vidí vzájomnú dokonalú synergiu.

Projekt bol zameraný na podporu rozvoja mladých slovenských umelcov, ktorým dával priestor verejne odprezentovať vlastnú digitálnu tvorbu. Prepojenie umenia a technológií v projekte Digitum bolo výzvou hlavne pre študentov fakulty výtvarných umení.

V roku 2023 spoločnosť plánuje do projektu zapojiť viac vysokých umeleckých škôl na celoslovenskej úrovni. Ambíciou je rozšíriť kategórie projektu a vytvoriť väčší priestor na prezentáciu študentov v popularizácii digitálneho umenia.

DIGITUM

→ doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
Katedra grafiky FVU

„Aj keď to môže vyznievať paradoxne, technológie a umenie idú dohromady, dokonca tam vidíme krásnu synergiu. Projektom DIGITUM podporujeme rozvoj našich mladých slovenských umelcov a dávame im priestor verejne odprezentovať svoju digitálnu tvorbu,“ tvrdí Marek Zvara, vedúci marketingového tímu Aliter Technologies.

Projekt DIGITUM je pilotný projekt súťaže, ktorý vznikol v spolupráci firmy Aliter Technologies a Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Prepája digitálne technológie a umenie. Aliter Technologies projektom #DIGITUM napomáha rozvoju mladých slovenských umelcov a dáva im priestor verejne odprezentovať svoju digitálnu tvorbu, zviditeľniť sa v očiach potenciálnych zamestnávateľov a takisto si aj čosi privyrobiť (trojica najúspešnejších získala finančnú odmenu). V budúcnosti majú organizátori ambíciu pripraviť projekt s celoslovenskou účasťou.

Súťaž sa konala v gescii doc. Patrika Ševčíka, ArtD. za FVU AU v BB, koordinátorkou projektu zo strany organizátora bola Ing. Mária Bakaljarová a mediálnym zástupcom za AU bol prorektor doc. Mgr. art. Richard Kitta, ArtD., odborník v digitálnom umení.

Rozhovor s Richardom Kittom si môžete prečítať tu:
<https://www.startitup.sk/diela-ktore-raz-budu-stat-stovky-milionov-dolarov-vdaka-nft-budu-mat-vysoku-hodnotu-ai-pre-umelcov-nie-je-konkurencia-2/>
<https://www.aliter.com/sk/novinky/o-projekte-digitum-v-startitup>

Koncepcia projektu pozostávala z viacerých častí. V realizačnej fáze študenti pracovali na zadaní, ktorého cieľom bolo vytvoriť vizuálne dielo s motívom digitálneho sveta s podmienkou prezentácie v digitálnej podobe. Zapojení študenti vytvorili množstvo atraktívnych diel, z ktorých odborná porota vybrala TOP 10 (uvedené nižšie). Dôraz kládla na kvalitu spracovania, kreativitu, aktuálnosť, originalitu, sprostredkovanie myšlienky či tvorivú interpretáciu obsahu témy. Následne bolo 10 najlepších prác prostredníctvom médií a sociálnych sietí odprezentovaných verejnosti, ktorá hlasovaním vybrala 3 najzaujímavejšie diela. Tie boli aj finančne ohodnotené. Na prvom mieste sa umiestnila Sandra Cseresznyésová s dielom Access approved (841 hlasov). Druhé miesto obsadila Juliana Matiová (634 hlasov) a jej práca Digital Tower. Tretia priečka patrí Adele Smolkovej a jej digitálnej malbe s názvom Svet Cloudu (528 hlasov). Víťazkám srdečne gratulujeme a tešíme sa na ďalší ročník súťaže.

<https://www.aliter.com/sk/novinky/su-taz-digitum-pozna-svojich-vitazov>

<https://emefka.sk/kral-zabavy-nasiel-krala-digitalneho-umenia-takto-ste-rozhodli-v-hlasovani-o-vitazoch/>

Pamätám si, ako nám p. Ševčík na hodine Vizualnej komunikácie hovoril, že prídu z Aliteru odprezentovať pravidlá súťaže, ktorej prvý ročník sa bude konať výlučne v rámci našej školy. Väčšina študentov bola, ako inak, nadšená, a to vrátane mňa, keď sme sa dozvedeli, že prví traja môžu získať finančnú odmenu. V deň, keď sme sa mali dozvedieť viac, som bola na vyučovaní, a teda som sa na prezentáciu pravidiel a tém súťaže dostavila neskoro. Témy boli pre mňa zaujímavé, napríklad téma umelej inteligencie či extrémne rýchlo rozvíjajúcej sa technológie. Očakávala som zadanie ako plagát alebo banner či reklamu pre firmu, a tak ma dosť prekvapilo, že sme mohli urobiť niečo úplne voľné. Na jednej strane to bolo až obmedzujúce - tolká sloboda, lebo som nevedela, že akú formu si vybrať. Pravidlo „numero uno“ bolo, že to dielo musí byť digitálne vytvorené, čo mi vôbec nerobilo problém, keďže som sa sama naučila robiť programe v Adobe Photoshop už počas strednej školy. Až vtedy, keď termín tlačil, spustil sa u mňa prúd nápadov, až som napokon vytvorila dve diela. Jedno také futuristické, ale zasnené a druhé drsnejšie a chladnejšie. Porota našťastie, v mojom prípade nanešťastie, vybrala obe (jedna osoba mohla v jeden deň hlasovať len za jedno dielo). A čo čert nechcel, hlasy boli kade-tade pre obe. V deň spustenia hlasovania som ochorela tak, že sa mi ani z postele nechcelo vyliezť, takže som situáciu spočiatku vôbec neriešila. Kamošky ma potom presvedčili, že: „Kto neskúsi, nezíska.“ Večer som už bola prvá a ani som nevedela, že je možné byť zablokovaná na messengeri. V ďalší deň hlasovania mi nebolo oveľa lepšie, ale uvedomila som si, že mám väčšiu motiváciu, keďže som mala správny cieľ, na čo využiť financie. V posledný deň, keď sa súťaž ukončila, som ani neverila, že som si „zarobila“ viac než cez letnú brigádu. :D

S pozdravom Sandra Cseresznyésová

KAŠTIEĽ RADVANSKÝCH

→ Ing. Petra Virágová,
kvestorka AU BB

S rekonštrukciou historického kaštieľa sa začalo v roku 2016 po dohode mesta a Akadémie umení v Banskej Bystrici, ktorá má budovu s príslušným parkom v dlhodobom nájme.

Cieľom je zvýšenie priestorovej kapacity Akadémie umení v Banskej Bystrici určenej na výučbu a sprístupnenie zrekonštruovaného priestoru širokej verejnosti prostredníctvom organizovania rôznych kultúrnych a spoločenských podujatí prezentujúcich tvorbu zamestnancov a študentov akadémie.

V prvých dvoch už zrealizovaných etapách rekonštrukcie sa vykonali práce, ktoré mali zamedziť chátraniu a ďalšiemu poškodeniu objektu. Tieto zahŕňali sanáciu obvodových múrov, opravu striech a napojenie objektu na inžinierske siete. Zároveň bol zrekonštruovaný strop v rytierskej sále a osadená oceľová konštrukcia prestrešenia nádvorja, ktorá by v budúcnosti umožnila celoročné využitie tohto priestoru.

Pokračovanie rekonštrukcie závisí od toho, či sa podarí získať ďalší objem finančných prostriedkov na pokračovanie prác. Čo bude predmetom prípadnej ďalšej etapy, je závislé od získaného objemu finančných prostriedkov.

PROF. PHDR. ALEXANDER MELICHER, CSC. OSLÁVIL DEVÄŤDESIATE NARODENINY

VÝNIMOČNÉ JUBILEUM PRVÉHO REKTORA AKADÉMIE UMENÍ

→ doc. Mgr. art. Mária Strenáčiková, CSc.,
Katedra Hudobno-teoretických a akademických predmetov FMU

Prvý rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici prof. PhDr. Alexander Melicher, CSc. (vľavo) so súčasným rektorom prof. MgA. Michalom Murinom, ArtD.

foto: Mgr. art. Gabriela Birošová

Zakladateľ Akadémie umení v Banskej Bystrici, prof. PhDr. Alexander Melicher, CSc., oslávil 90 rokov. 1. júla 1997 bol jedným zo zakladateľov AU BB, ktorej bol zároveň prvým rektorom, od 20. februára 1998 do 31. augusta 2000.

Prof. Melicher je stále plný energie, životného optimizmu a tvorivých plánov. V bohatých spomienkach sa vracia aj k Akadémii umení a zaujíma sa o aktuálne dianie na škole, veď jej vznik pripravoval ako splnomocnenec vlády Slovenskej republiky. S neomylnou pamäťou spomína na detaily počiatočného fungovania prvej vysokej umeleckej školy na strednom Slovensku, v Banskej Bystrici. Počas prvých dvoch rokov jej existencie pôsobil vo funkcii rektora a šesť rokov stál za katedrou na FMU, kde vyučoval kľúčové hudobno-teoretické predmety.

S menom emeritného rektora sa spájajú dlhodobé rozsiahle a rôznorodé hudobno-kultúrne aktivity. Mnohé mali zakladateľský význam nielen pre banskobystrickú a regionálnu, ale aj celoslovenskú hudobnú kultúru: spolupracoval s Literárnym a hudobným

múzeom v Banskej Bystrici pri organizovaní koncertov z tvorby slovenských skladateľov v ich rodiskách, resp. dlhodobých pôsobiskách; významný podiel mal na príprave a realizácii koncertných cyklov v BB (Hudobná jar, Dni komornej hudby); ako predseda Krajskej pobočky Zväzu slovenských skladateľov a koncertných umelcov sa venoval formovaniu a zintenzívneniu regionálneho hudobného života; aktívne pôsobil vo funkcii externého riaditeľa vyspelého Krajského symfonického orchestra v Banskej Bystrici; veľa energie a času vkladal do prípravy a priebehu celoštátneho festivalu populárnej piesne Bystrické zvony...

Nad spomenutými aktivitami však vždy dominovala pedagogická práca. Prof. Melicher bol predovšetkým učiteľ. Rozhladený, invenčný, originálny, systematický a obľúbený. Aj dnes s úsmevom zdôrazňuje, že „*učiteľskému povolaniu venoval celú profesionálnu kariéru*“. Problematika pedagogickej praxe rezonuje v jeho publikovaných monografiách, vedeckých štúdiách, spracovaných hudobno-historiografických témach

i v kompozíciách. V kontexte učiteľského povolania organizoval vedecké konferencie, realizoval výskumy a zakladal detské folklórne súbory...

V súčasnosti prof. Melicher pripravuje monografiu o hudobnom živote v Banskej Bystrici v 20. storočí.

Vážený pán profesor, do ďalších rokov života prajeme veľa zdravia, radosti a tvorivých síl.

Rozhovor s pánom profesorom vedie Ľuboš Kovačech. Celý rozhovor nájdete v archíve rtvs: v tomto linku: <https://www.rtvs.sk/radio/archiv/1247/1981759>

Stretnutie sa uskutočnilo v koncertnej sieni Konzervatória Jána Levoslava Bellu v Banskej Bystrici.

PLES AKADEMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

→ Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.,
vedúca katedry herectva FDU

AKÝ BOL?

- prvý celoakademický,
vypredaný do posledného miesta,
- zábavný,
- plný tanca, spevu, smiechu a dobrej nálady.

Celoakademický ples Akadémie umení sa konal 15. 02. 2023 v sále Misijného domu v Banskej Bystrici. Organizácii plesu predchádzal malý prieskum, ktorý po prvom týždni dokumentoval veľký záujem, predovšetkým zo strany študentov. Myšlienka organizovania celoakademického plesu bola na jednej strane vyústením zvyšujúcej sa spolupráce jednotlivých fakúlt Akadémie umení a na strane druhej bola výsledkom plnenia spätnej väzby študentov i pedagógov. Organizačne si zabezpečenie plesu pod krídla zobral trojlístok Michal Récky (klub Kalakúta) a z FDU Silvia Kováčiková a Barbora Špániková. Záštitu nad plesom prevzal rektor Akadémie umení prof. Michal Murin. Vedenie Akadémie umení spolu s vedením fakúlt AU BB podporovali ples od prvého okamihu.

Ako na bolo na plese?

Ples otvoril slávnostný tanec, ktorý so študentmi 2. ročníka herectva pedagogicky pripravil Dávid Szöke. Rektor Akadémie umení prof. Michal Murin ples oficiálne otvoril a prípitkom spečatil začiatok tradície. Parket sály sa zaplnil okamžite, roztancovali a rozospievali sa všetci hostia. V programe plesu nechýbal zábavný blok, v ktorom si študenti jednotlivých fakúlt zmerali sily v netradičných súťažiach. O tanečnú zábavu sa striedavo starala ľudová

hudba Mareka Kociana a Dj Ceilo a Andrej Bilik (FDU). Ozvučenie plesu zabezpečil Jožko Mituch (zvukový majster Divadla FDU). Bohatá tombola potešila nielen výhercov, ale všetkých prítomných, ktorí sa tešili spolu s výhercami. Ples v neutíchajúcej zábave pokračoval aj po polnoci, nechýbala polnočná kapustnica či akt krstu plesu.

Poďakovanie patrí všetkým, ktorí sa plesu zúčastnili, partnerom, sponzorom, vedeniu AU BB, pánom dekanom FDU, FVU, FMU.

Osobitné poďakovanie patrí personálu, ktorý ples pripravoval a počas večera sa staral o pohodlie a bezproblémový priebeh (Marta Holéciová (rektorát), Gabriela Bírošová (rektorát), Denisa Dobisova (FDU), Soňa Kočánová (FDU), Dávid Szöke (FDU), Michal Dokoupil (Kalakúta), Jozef Mituch (FDU), Michal Récky (Kalakúta), Silvia Kováčiková (FDU), Barbora Špániková (FDU), Miroslav Löbb (catering), študenti 2. ročníka FDU, Andrej Bilik (FDU), Filip Arpáš (fotograf), pracovníci Misijného domu.

Veríme, že Celoakademický ples odštartoval tradíciu, ktorá bude pokračovať. Intencia plesu ako spoločného stretnutia študentov a pedagógov sa zrealizovala, ples splnil očakávania a určite sa u mnohých uchová príjemná spomienka na spoločný plesový večer Akadémie umení.

MAGDA VÁŠÁRYOVÁ: *KÝM BUDEME PRE- SKAKOVAČMI VATIER*

→ Mgr. Nina Vrbanová, PhD.

Študovala sociológiu, poznáme ju ako herečku aj ako kultúrne diplomatku. Je držiteľkou viacerých ocenení a vyznamenaní v oblasti medzinárodných vzťahov a kultúry. Založila a riadila Slovenskú asociáciu pre zahraničnú politiku. Zaslúžila sa o vznik Kultúrneho a kreatívneho centra v Pistoriho paláci v Bratislave. Bola tieňovou ministerkou kultúry SDKÚ-DS. V roku 2006 založila Inštitút pre kultúrnu politiku Via Cultura, kde dodnes pôsobí.
MAGDALÉNA VÁŠÁRYOVÁ.

V januári uplynulo 30 rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Ako hodnotíte vývoj slovenskej kultúry a kultúrnej politiky? Kam sme sa posunuli?

Rozdelením Československa sa naplnili túžby a sny nacionalisticky zmýšľajúcich spoluobčanov, ale slovenská kultúra stratila 10 miliónový trh v českej časti republiky. Trvalo skoro 40 rokov, kým sa Česi a Moraváci naučili čítať naše knihy, preklady, a vnímať nás nielen ako pastierov a konzumentov slivovice. V 60. rokoch už stáli v radoch pred predajňou Slovenskej knihy na Václavskom námestí v Prahe. Dnes v Prahe nepredávajú slovenské knihy, nevysielajú v televíziách sloven-

ské programy a mladí Česi prestávajú rozumieť slovenčine. My, na rozdiel od nich, budeme stále kontakt na českú kultúru potrebovať.

Takže možno konštatovať, že sme ohraničili kultúrny priestor, v ktorom existujeme. Počas 30 rokov štátnej samostatnosti sme sa, okrem niektorých jednotlivcov, nevenovali diskusii o stratégii a plánoch kultúrnej politiky, ktoré by presahovali osobné záujmy jednotlivých aktérov. Dodnes sme nepresvedčili väčšinu našej spoločnosti, vrátane politických subjektov, že kultúra je základným kameňom existencie nášho národa. To sa ukázalo v momentoch kríz, kde pri vystúpeniach umelcov zaznievalo volanie davu, aby išli radšej k lopate.

Na poste ministra kultúry sa za 30 rokov vystriedalo 14 predstaviteľov a predstaviteľiek, pričom „rekordom“ bol Marek Maďarič, ktorý vo funkcii s menšou prestávkou pôsobil 10 rokov. Čo to znamená pre kultúrny a kreatívny sektor na Slovensku? Aká je to správa?

Dnes môžeme konštatovať, že vlastne nevieme, načo máme Ministerstvo kultúry. Je to aj jediné ministerstvo vlády SR, ktoré neprešlo auditom. Vytvorením troch fondov ako pokladníc,

ktoré poskytujú granty pre umelecký svet, stratilo ďalšiu zo svojich minimálnych funkcií. V štruktúre vlád SR je to najmenší, a tým aj menej dôležitý subjekt vládnej politiky. Ani jeden z ministrov sa v prvých dvadsiatich rokoch tomu nevenoval. Jediný, kto nastupoval s akousi predstavou o MK, bol Ágnes Snopko, ale mnohé svoje plány nemal čas uskutočniť.

Najväčšiu šancu zmeniť ponížujúcu pozíciu MK mal Marek Maďarič, ktorý bol aj podpredsedom vlády a tým mohol MK pozdvihnúť na inú úroveň. Bohužiaľ, jeho úlohou bolo vytvárať a viesť politické kampane svojej politickej strany SMER, čo spôsobilo, že sa na MK zdržoval len nevyhnutný čas. Aj vytvorenie Audiovizuálneho fondu a Fondu na podporu umenia bolo len výsledkom straty trpezlivosti voči tlakom zvonku, najmä zo strany Zory Jaurovej a v parlamente mojej maličkosti, ako aj nie celkom nezištného záujmu producentov audiovizuálnych diel. Ale zákon, ktorý pre AF pripravili, nesie znaky komunistického myslenia, čo sa nám v parlamente nepodarilo celkom odstrániť, hoci sme sa usilovali, a presadila som len dva dôležité pozmeňovacie návrhy, ktoré sa týkali financovania.

Ivana Šáteková: Bez názvu, 2017, gvaš na papieri, zdroj: archív autorky

Aký vplyv má diskontinuita a časté striedanie politických lídrov vo sfére kultúry na jej rozvoj a aktuálne výsledky? V rámci rezortu kultúry vzniklo už viacero koncepcií, vízií pre kultúru, ktoré by predsa „stačilo“ nasledovať a rozvíjať...

Každý druhý minister počas svojej vlády pripravoval najmä stratégie, namiesto toho, aby so stratégiami a plánmi už nastupoval do kresla. Hlavný problém vidím v kultúrnej obci, ktorá sa o dialóg s politickými subjektmi nezaujíma, nepýta sa pred voľbami, kto je pripravený v tej ktorej strane na post ministra alebo ministerky, a tak sú po voľbách všetci zdesení, keď strany zháňajú nepripravených dobrovoľníkov, ktorí by zasadli do Tatra banky. Prax nielen u nás, ale aj v zahraničí dokazuje, že niektorým veľkým osobnostiam, ako boli Jacques Lang alebo Melina Mercouri, stačili štyri roky, aby kompletne prestavali nielen štruktúru ministerstiev, ale založili aj významné programy pre celú Európu.

Bývalý minister kultúry Marek Maďarič mal v tomto zmysle výhodu oproti ostatným, bol v úrade medzi rokmi 2006 – 2010 a 2012 – 2018. Aká je jeho vizitka z pohľadu analýz a reflexií Inštitútu pre kultúrnu politiku Via Cultura?

Na stránke Via Cultura nájdete 20-stranový elaborát, ktorý sa venuje jeho činnosti. On mal inú úlohu, než byť ministrom kultúry. Nestál o dialóg s kultúrnou obcou. MK SR zostalo zaprášeným, nemoderným úradom, ako je aj doposiaľ. Zabránil vzniku dobrého zákona o financovaní RTVS, vetoval môj návrh na obranu nezávislosti novinárov, a pod. Pritom svojím vzdelaním mal na to, aby sa MK venoval. Negatívom všetkých predošlých ministrov kultúry je, že nenadväzovali kontakty so zahraničím, neprivedli zahraničné investície do kultúry na Slovensko a úplne negovali činnosť Kultúrnych inštitútov v zahraničí, ktorá zostávala len na MZV a jednotlivých riaditeľoch/kách KI.

Plán obnovy a tiež sociálne dopady pandémie Covid-19 ukázali, aká zásadná pre celý sektor je pozícia ministra resp. ministerky kultúry, ktorý/á za normálnych okolností presadzuje záujmy kultúrnej obce a jej infraštruktúry. Čo by mohli občania urobiť pre to, aby táto funkcia stúpila na hodnotu a začala byť vnímaná aspoň trochu vážne?

Rozhodne treba urobiť v krátkom čase niekoľko zásadných obrátov:

Prihlásiť sa k dejinám Uhorského kráľovstva a teda ku kultúrnemu dedičstvu, ktoré spravujeme. Zatiaľ sa tvárime, že my, Slováci, máme ako kultúrne dedičstvo len maľované drevenice a kroje, hoci žijeme stáročia na najbohatšom – i kultúrne – území Uhorského kráľovstva a Monarchie. Kým sa budeme aj sami pred sebou predstavovať len ako preskakovači vatier a analfabeti, nemôžeme počítať s podporou modernizmu, dnes už postmodernizmu. Tvoriví ľudia budú musieť opúšťať Slovensko,

pokiaľ budú chcieť urobiť kariéru tak, ako sa to deje doposiaľ.

Mali by sme začať diskusiu o tom, že sme kultúrne najviac protestanti, hoci sa väčšina – aj zo zvyku – hlási ku katolicizmu. Považujem to za veľmi dôležité, pretože protestantizmus predstavuje väčšiu voľnosť a priamy kontakt s duchovným svetom. Kontrast medzi literatúrou a umením, tvorených zväčša protestantmi – až po Vilikovského a Lasicu –, ktorú predkladáme občanom a postojom katolíckej cirkvi k tvorivosti, je veľká priepasť. Tá nám znemožňuje civilizačné posuny v spoločnosti, ktoré sú vo veľkej miere kultúrne.

Vo vzťahu k zahraničiu – pokiaľ nebude mať slovenská literatúra Nobelovu cenu, márne sa budeme snažiť na seba upozorniť. Čo taká cena znamená aj dovnútra spoločnosti, si môžeme odsledovať v priamom prenose v Poľsku a u Olgy Tokarczuk. Žiaden minister sa doteraz ničím takým – pre nich zrejme nedosiahnuteľným – nezaoberal.

Bývalý minister zahraničných vecí Ivan Korčok sa za krátku etapu svojho pôsobenia zaslúžil o to, že kultúrna diplomacia je opäť viditeľná a zaujímavá. Vznikol nový Slovenský inštitút v Jeruzaleme, pravidelne vychádza dvojjazyčný magazín Art.Ex, a máme aj reprezentatívnu publikáciu o slovenskom umení. Ako vnímate smerovanie kultúrnej diplomacie?

To, čo spomínate, je síce fajn, ale nič z toho nemá synergický efekt. Môžeme urobiť výstavy gotiky v Paríži, ale pokiaľ to nie je súčasťou dlhodobých a premyslených plánov, tak je to len jedna kvapka, ktorá keď prestane kvapkať, kameň uschne. Stovky takých časopisov a publikácií chrlia aj iné krajiny. Získanie Nobelovej ceny by mal byť prioritný cieľ kultúrnej diplomacie, lebo o to vlastne ide. Trvá to minimálne 4 roky, literáti musia dostať štipendiá, posudzovať ich práce musia zahraniční odborníci, musíme zaplatiť preklady najlepších prekladateľov, najlepšie vydavateľstvá, recenzie v prestížnych časopisoch – to stojí, ale tak sa to robí. Nie tak, že si jednotlivci vymysleli a navrhli Ráfusa, a Francúzi zistili, že písal básničky na Tisa, a bolo po paráde. Keď mal Chopin výročie, Poliaci mali plán na 4 roky a dosiahli, že dnes je na celom svete Chopin Poliak a nie Francúz, čo v skutočnosti bol.

Aká je podľa Vás funkcia národne koncipovaných kultúrnych inštitútov v globalizovanom svete? Nie je to už tak trochu prežitok v kontexte medzinárodného dialógu a spolupráce, ktoré charakterizujú 21. storočie?

Nemyslím si, hlavne nie pre Slovensko, ktoré kultúrne ešte nezostalo začlenené do európskej kultúry. Ale KI by mali mať minimálne 5 ročné plány programov, ktoré by boli riadené MK SR. Malé výstavy, ktoré putujú od jedného k druhému, nestačia. Minister/ka musí vycestovať, stať sa osobnosťou európskej kultúry, vystupovať na konferenciách. Veď v kultúre nejde len o umenie, ale aj o vzdelávanie, kultúrne dedičstvo, aj to nechcené, vzťah s cirkvami, čo je dnes mimoriadne dôležité, ide o životný štýl, teda priam zelená téma, o solidaritu s inými a utečencami, o všetky humanistické hodnoty.

Je aj vo sfére kultúrnej diplomacie vôľa a priestor na reformy? Príkladom môžu byť výberové konania na riadiace funkcie našich zahraničných inštitútov, ktoré dodnes nie sú otvorené kandidátom/tkam z radov širšej odbornej verejnosti.

Problémom je neexistencia vzťahu medzi MK SR a MZVaEZ SR. O čom sa môže Ivan Korčok alebo Rastislav Káčer dohovoriť s Ľubicou Laššákovou alebo Natáliou Milanovou? Nemáme pravidlá, a ak aj niektoré sú, nedodržiavame ich. Nemáme v spoločnosti a v kultúrnej obci dohovor, čo a ako chceme prezentovať. Či zostaneme pri Lúčnici, alebo začneme prezentovať staré osídlenie Slovenska. Mimochodom, keď som musela byť ako veľvyslankyňa v Poľsku aj 6 mesiacov riaditeľkou KI vo Varšave, priviezla som veľkú výstavu z Nižnej Myšle. Poliaci stáli v rade.

Čo považujete za najvýznamnejšie kroky kultúrnej politiky na Slovensku doteraz a aké sú jej výzvy budúcnosti?

Nevidím žiadne významné kroky. Cenzúru, prekážku, ktorú sme považovali za rozhodujúcu, zrušili demokratickí politici v Prahe aj pre nás už dávno. Nepostavili sme ani jednu modernú knižnicu. Poľsko ich má za európske peniaze 9. A v podstate ani jednu novú budovu filharmónie alebo kultúrneho centra. Všetky malé kultúrne centrá vznikli napriek kultúrnej politike štátu.

Od Žiliny až po Tabačku. Na rekonštrukciu SNG sme čakali vyše 20 rokov a na Redutu 10. Kultúra a jej politika zostali vylúčené z financií európskych fondov. To je niečo, čo sa nestalo nikde v Európe. Vina padá na všetky ministerské hlavy. Rozpočet MK je smiešny. Ale chápem, že bez auditu je to len liatie peňazí do bezodnej jamy.

MK nepodporuje kritické myslenie. Kritici a kritické mozgy nie sú preferované a podporované. Všetko, aj každý gýč dnes považujeme za úžasné diela. Nemáme kultúrne časopisy, ktoré by formovali verejnú mienku, Nemáme programy v TV, ktoré by boli v hlavnom vysielacom čase a boli by moderne režírované. Vzor by sme si mohli zobrať zo športu. Rádio Devín bojuje o poslucháčov a bojí sa ich stratiť modernizáciou programov. Sme zavalení kultúrnymi pamiatkami, ale ešte stále nevieme, načo by sme ich mali zachraňovať, koho je to dedičstvo – podľa mňa európske – a čo sa oplatí zachraňovať v pôvodnej podobe a čo v modernizovanej. Fénix to nezachráni, lebo tam oceňujú jednotlivcov, ktorí sa chopili iniciatívy, nie štátnu politiku.

Aktuálne máme vládu v demisii a čakajú nás predčasné voľby. Kto by mal byť budúcim ministrom resp. ministerkou kultúry? A je vôbec možné politickú nomináciu nejakým spôsobom ovplyvniť a nasmerovať?

Samozrejme, musíme sa začať pýtať, koho máme na post MK? Akú agendu budú presadzovať v týchto 10 bodoch? A keď nemajú nikoho a nič zaujímavé, ideme k ďalšiemu subjektu. A nepopusť. Doterajšia prax bola – hlavne nech je tam niekto, kto mne dá... každý za seba. Jánošíci v kultúre.

Výskumný projekt „Modely a trendy kultúrnych politik v súčasnej Európe (V4)“ bol podporený z verejných zdrojov poskytnutých Fondom na podporu umenia. Tento rozhovor je súčasťou verejných prezentácií výskumu, reprezentuje výlučne názor autorky a respondentky, a fond nezodpovedá za jeho obsah.

25 ROKOV AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

→ Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.,
vedúca katedry herectva FDU
foto: Mgr. art. Gabriela Birošová

V roku 2022 sme si pripomenuli 25 rokov umenia, tvorivého vyučovacieho procesu a vzdelávania študentov v oblasti umeleckej tvorby na Akadémii umení a jej súčiastiach, fakulte dramatických umení, fakulte múzických umení a fakulte výtvarných umení. Akadémia umení v Banskej Bystrici je výnimočná najmä svojou štruktúrou a potenciálom, ktorý predstavuje vyváženosť dlhodobej pedagogickej a umeleckej činnosti. Vníma kvalitné vzdelávanie, transfer nových poznatkov z umeleckého výskumu a koordinovaný, systematický rozvoj kreativity a talentu ako súčasť svojho poslania. Vo všetkých svojich procesoch hľadá priestor na kontinuálne sebazlepšovanie a otvorenú komunikáciu. Intenzívna a slávnostná komunikácia sa v súvislosti s výročím Akadémie umení realizovala počas celého roku 2022. Akadémia umení pripravila niekoľko podujatí, ktoré sa priebežne konali na fakultách AU BB pod hlavičkou 25. výročia založenia. Oslavy vyústili do koncentrovaného programu koncom októbra. Konali sa pod názvom OPEN DAYS AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI v dňoch 26. – 28. októbra 2022. Zámerom pripravovaných aktivít v uvedených dňoch bolo na jednej strane otvorenie priestorov celej akadémie a na strane druhej bol pripravený program pre širokú škálu pozvaných hostí.

SLÁVNOSTNÝ CEREMONIÁL

K 25. VÝROČIU AU BB odštartoval maratón aktivít bezprostredne súvisiacich s výročím Akadémie umení. 26. októbra sa vo veľkej divadelnej sále Divadla akadémie umení (FDU) konalo slávnostné stretnutie akademickej obce Akadémie umení, predstaviteľov univerzít Slovenskej republiky, pozvaných hostí. Program bol koncipovaný s dôrazom na vzácnosť, ktorou sa môže Akadémia umení pochváliť a ktorú sa snaží neustále budovať. Program slávnostného ceremoniálu poukazoval na prepájanie jednotlivých druhov umenia. Pozvaní hostia si mohli vychutnať osobitú fúziu dramatickej, múzickej a výtvarnej tvorby našich študentov. V úvode programu sa rektor Akadémie umení prof. Michal Murin prihovril prítomným hosťom. V slávnostnom príhovore nezabudol na odkaz, ktorý zanechali aj bývalí zamestnanci Akadémie umení: Akadémiu umení v Banskej Bystrici formovali za ostatných 25. rokov spoločenské procesy, ale aj umelecký a tvorivý časopriestor. Akadémia prešla rôznymi spoločenskými a vzdelávacími

reformami. Mnohí kolegovia, ktorí stáli pri zrode akadémie, už nie sú medzi nami. Ale ich odkaz žije v absolventoch a novej generácii, ktorá tvaruje súčasnú Akadémiu umení.

V rámci programu rektor Akadémie umení odprezentoval úspechy, ocenenia, výsledky a projekty dvadsaťpäťročného úsilia vzdelávania umelcov. Slávnostného ceremoniálu sa zúčastnilo vyše sto pozvaných hostí. Akadémii umení osobne zablahoželal primátor mesta Banská Bystrica Ján Nosko.

Prítomným sa prihovrila aj doc. Mgr. Bohunka Koklesová, PhD., rektorka VŠVU, členka Umeleckej a vedeckej rady AU BB a doc. Mária Heinzová, ArtD., rektorka VŠMU, členka Umeleckej a vedeckej rady AU BB.

Záznam slávnostného ceremoniálu: <https://www.youtube.com/watch?v=-gzr5M1obfTg&t=8s>

Po ukončení slávnostného ceremoniálu boli hostia pozvaní na otvorenie vernisáže významného slovenského maliara, jednej z hlavných postáv súčasného konceptuálneho umenia na Slovensku, profesora Rudolfa Sikoru, ktorá sa uskutočnila v Galérii FX (FVU). Výstava trvala až do 28. 10. 2022.

Záznam z vernisáže profesora Rudolfa Sikoru: <https://www.youtube.com/watch?v=i-MYUdqTD1fo>

Do programu osláv sme zaradili aj podujatie s názvom EXKURZIA UMENIA.

Práve pri príležitosti 25. výročia založenia Akadémie umení v Banskej Bystrici sme širokú verejnosť, študentov základných a stredných škôl pozývali do otvorených priestorov celej Akadémie umení v Banskej Bystrici. Počas 2-dňového „maratónu umenia“ sme ponúkli prezentáciu divadelného, filmového, hudobného a vizuálneho umenia. Otvorili sme naše priestory a učebne, ponúkli možnosť vzájomných rozhovorov s pedagógmi a študentmi. Detailne sme záujemcom predstavili fakulty a katedry, Simulačné centrum, koncertné sály, knižnicu, Cleo, divadelné štúdio, premietali sme najúspešnejšie filmy v Kine ART, predstavili sme výstavu umelca Rudolfa Sikoru v Galérii FX a umožnili návštevníkom zúčastniť sa na vyučovacom procese.

Počas dvoch dní 27. – 28. októbra sme skoro dvesto záujemcov previedli Akadémiou umení, ponúkli sme im interaktívnu prehliadku otvorených ateliérov, učební, koncertných sál a štúdií v sprievode akademických zamestnancov a študentov.

Výnimočný, do posledného detailu prepracovaný, naplnený emóciami a skutočnými umeleckými zážitkami. Taký bol Slávnostný koncert, ktorý v rámci osláv pripravila Fakulta múzických umení. Koncert pedagógov a študentov Fakulty múzických umení AU BB bol venovaný všetkým pedagogickým a nepedagogickým zamestnancom, priaznivcom umenia, vzácnym hosťom a priateľom Akadémie umení v Banskej Bystrici. Koncert sa konal 27. októbra v Starej radnici mesta Banská Bystrica. Koncert otvoril dekan FMU doc. Peter Špilák. Fakulta múzických umení na koncerte predstavila virtuózne umelecké výkony pedagógov a študentov FMU.

Mottom 25-teho výročia Akadémie umení bolo „Oslavujeme spolu 25 rokov umenia v Banskej Bystrici.“ Motto sa podarilo naplniť vďaka všetkým, ktorí Akadémiu umení počas osláv navštívili. Umelecké produkcie, výstavy, predstavenia, koncerty a vernisáže, ktoré sa konali počas 25. výročia, mali pozitívnu spätnú väzbu.

Rektorka VŠVU v Bratislave Bohunka Koklesová s rektorom Akadémie umení v Banskej Bystrici Michalom Murinom

OPEN DAYS AKADÉMIE UMENÍ

→ fotoreport Mgr. art. Gabriela Birošová

SLÁVNOSTNÝ KONCERT V RÉŽII FAKULTY MÚZICKÝCH UMENÍ

→ Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.

Vedúca katedry hudobno-teoretických a akademických predmetov
Fakulta múzických umení AU BB

Koncert fakulty múzických umení v Cikkerovej sieni banskobystrickej Radnice (27. októbra 2022) reprezentatívne uzatváral oslavy 25. výročia Akadémie umení v Banskej Bystrici. Slávnostný večer otvorili príhovory dekana fakulty doc. Petra Špiláka a rektora akadémie prof. Michala Murina. Takmer trojhodinový koncert rozdelili organizátori do dvoch blokov, ktoré v prvej polovici poskytli priestor hudbe klasickej a v druhej sa interpreti predviedli v jazzovom a muzikálovom žánri. Začiatok patrilo septetu pedagógov Eve Varhaníkovej (klavír), Ivici Gabrišovej (flauta), Ronaldovi Šebestovi (klarinet), Andrejovi Sontágovi (trúbka), Jolante Ewe Sosnowskej (husle), Jozefovi Lupťákovi (violončelo), Jánovi Krigovskému (kontrabas) a ich spoločnej interpretácii prvej časti Septeta č. 2, C dur, Op. 114, Military od Johanna Nepomuka Hummela. Vystúpenie klavírneho dua Aleš Solárik a Peter Pažický prinieslo po nadľahčenom úvode búrlivé a efektné predvedenie Dupáku banskobystrického rodáka Jána Cikquera. Po ich vystúpení prebehla prestavba javiska pripravujúca príchod komorného orchestra FMU AU Camerata Novisoliensis pod vedením dirigenta Pavla Tužinského. Hneď v úvode sa teleso predstavilo v diele súčasného skladateľa a zároveň bývalého dekana fakulty Vojtecha Didiho Vraciam sa k tebe, kolíska moja pre cimbal a orchester so sólistom Marti-

nom Budinským. Orchester pokračoval aj v ďalších číslach programu, v ktorých zažiarili osobnosti operného sveta Mária Porubčinová (soprán) v árii Rusalky Měsíčku na nebi hlubokém z rovnomennej opery Antonína Dvořáka a Štefan Kocán (bas) v árii Dona Basilia La calunnia e un venticello z opery Barbier zo Sevilly Gioacchina Rossiniho. Po výdatnej prvej časti koncertu nasledovala prestávka, po ktorej už boli pripravené spevácke zbory. Miešaný zbor Canzona Neosolium pod vedením Štefana Sedlického uviedol dve skladby Ave verum corpus od Alwina Michaela Schronena a Libera me od maďarského skladateľa Lajosa Bárdosa. Dievčenský zbor zložený zo študentiek katedry vokálnej interpretácie Canzona Neosolium Women s dirigentkou Veronikou Veverkovou úspešne reprezentuje školu na rôznych koncertoch a súťažiach a aj tento večer zaujal publikum interpretáciou skladieb Išli hudci horou od Márie Jašurdovej a Las Amarillas od Stephena Hatfielda. Prostredníctvom zborov sa koncert prehupol do druhého bloku, spomínaného už v úvode. Efektné dielo Krzysztofa Falkowskeho Burning bars pre marimbu a štyroch hráčov postavilo k jednej marimbe študentov Mateja Smutného, Tibora Rusnáka a Martina Zajaca so svojim pedagógom Imrichom Szabóom. Ďalšiu žánrovú zmenu priniesli Tri spirituály pre brass quartet Enrique Crespa, kde opäť zafungovalo

spojenie trojice pedagógov Juraj Bartoš, Andrej Sontág a Albert Hrubovčák so študentom Martinom Panákom. V záverečných číslach koncertu zaujali výstupy študentov muzikálového spevu s klavírnym sprievodom Ľubomíra Richtera. Najskôr Denis Sendrei a Marta Ďumbalová zaspievali dueto Jiřího Šlitra Dotýkat se hvězd z kultového muzikálu Kdyby tisíc klarinetů a Laura Kollegová predviedla emotívnu pieseň At last z muzikálu Cadillac Records. Úplný záver večera patrilo Astorovi Piazzolovi a jeho temperamentnej tvorbe. Fuga y misterio a Zima z diela Štvoro ročných období v Buenos Aires v podaní Evy Varhaníkovej, Miriam Rodriguez Brüllovej (gitara), Ivicy Gabrišovej, Michala Červienku (akordeón), Imricha Farkaša (husle), Jána Krigovského a Petra Solárika (bicie) predpripravila slávne Libertango v záverečnom finále. Ansámbl doplnilo klavírne duo Peter Pažický a Aleš Solárik, Ronald Šebesta, Andrej Sontág a s temperamentom seba vlastným sa vokálneho partu zhostila Silvia Lelkes Sklovská (mezzosoprán). Po každej stránke bohatý slávnostný koncert bol skutočnou exhibíciou osobností, interpretov, pedagógov fakulty múzických umení a ich študentov, ktorú možno s istotou považovať za veľkolepé finále osláv 25. výročia Akadémie umení v Banskej Bystrici.

RUDOLF SIKORA

VÝSTAVA KULT ANTROPOCÉNA NA AKADEMII UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

→ PhDr. Alena Vrbanová, PhD.

kurátorka výstavy, katedra teórie a dejín výtvarného umenia

fotoreport Mgr. art. Katarína Baranyai

prof. Rudolf Sikora a PhDr. Alena Vrbanová, PhD., počas otvorenia výstavy

Tvorba Rudolfa Sikoru (*1946) patrí ku kľúčovým hodnotám slovenského konceptuálneho umenia. Jeho meno dnes výrazne rezonuje aj na medzinárodnej výtvarnej scéne. Hoci absolvoval odbor maľba v roku 1969, inklinoval od začiatku tvorby ku konceptuálnemu jazyku a štruktúre diela, čo ho priviedlo k médiu grafiky s východiskom vo fotografii a koláži a tiež k akčným formám umenia. V mladosti, na samom začiatku svojej tvorivej cesty, ho spolu s celou generáciou nastupujúcich umelcov zastihlo ideologické valcovanie normalizácie. Tejto situácii s odvahou čelil, keď na jeseň v roku 1970 usporiadal výstavu aktuálneho umenia vo svojom dome na Tehelnej 32 v Bratislave.¹ Odvtedy bol v hľadáčiku štátnej bezpečnosti.

¹ Pozri bližšie: Sikorová, Eugénia. *I. otvorený ateliér 1970 – Bratislava*. Bratislava : Sorosovo centrum súčasného umenia, 2000, 143 s.

Napriek zákazu vystavovať a výsluchom tvoril a posielal svoje práce na papieri na výstavy do zahraničia. Skúmová, nadčasová a angažujúca povaha Sikorovej tvorby je známa po celom svete vďaka globálnej povahe tém jeho tvorby – od ekológie, cez kozmos, redefiníciu archetypu domova, ohrozenie našej planéty a civilizácie, až k ojedinelému – konceptuálnemu – znakovému vizuálnemu jazyku.

Sikoru sme mali možnosť privítať na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici pri príležitosti jeho autorskej výstavy Kult antropocéna venovanej 25. výročiu založenia školy. Strávil tu tri intenzívne dni – plný energie a nadšenia z toho, že jeho tvorba a jej aktuálne poslanstvo môžu ad hoc osloviť študentov školy, ako aj širšiu verejnosť. Sám dlhé roky učil – najskôr na VŠVU v Bratislave, kde viedol legendárny Otvorený ateliér (1990 – 2004), od roku 2003 na Fakulte

umení Technickej univerzity v Košiciach (2003 – 2011). Externe pôsobil aj na Akadémii výtvarných umení a Filmovej a televíznej fakulte Akadémie múzických umení v Prahe. Zostavili sme spoločne v komorných priestoroch školskej Galérie FX výstavu s názvom Kult antropocéna. Jadro prezentovaných diel vznikalo tesne pred pandémiou a počas nej. Séria nových obrazov Rudolfa Sikoru má povahu konceptuálnych „graffiti“ s explicitne kritickou znakovo-textovou naráciou na báze infografiky, pričom si zachováva konceptuálne štýlové a znakové kontinuum svojej tvorby. Aktuálna štruktúra a systém znakov v spojitosti s textom v jeho nových dielach vychádzajú z reflexie alarmujúcich mediálnych správ – z východu, zo západu, z desivých pandemických štatistik.

Sikora sa kriticky zaoberá témami vývinu a budúcnosti našej civilizácie,

negatívnych prognóz a dopadov na ekosystémy planéty Zem, otázkami vesmíru vo vzťahu k človeku a humanizmu. Popri globálnom a socio-politickom naratívne jeho tvorby rezonuje v jeho dielach aj autoreflexívny princíp a odkazy na povahu a zmysel umeleckej tvorby ako v diele Najprv som sa rozpadol ja a po mne celý vesmír z cyklu ...A čomu som hovorieval Ja! (1987). Éru súčasnej civilizácie označovanú geochronológmi ako antropocén² vníma Sikora ako dobu politickej „egológie“, repetitívnej agresivity, devastácie humanizmu ruka v ruke s devastáciou planéty. Súčasný stav demokracie a slobody ohrozujú hodnotovo úpadkové vlády a populistický vodovia. Popri cykloch Eko(ko)mix (2015 – 2018) a Kult antropocéna z cyklu Antropocén – posolstvo civilizácii po nás... (2021 – 2022), v ktorých Sikora nastoľuje explicitne otázky

² V roku 2000 vedci Eugene F. Stoermer a Paul J. Crutzen ohlásili novú geochronologickú éru vývoja civilizácie a nazvali ju antropocén. Charakteristickým fenoménom tejto doby je extrémne silný vplyv človeka na geologickú povahu Zeme, kedy sa z človeka stal určujúci geologický hýbateľ. Pozri bližšie: Pokorný, Petr a Storch, David *Antropocén*. Praha : Academia, 2020, 660 s.

aktuálneho ohrozenia demokracie v Európe, boli na výstave zastúpené aj staršie ikonické diela autora ako grafiky Z mesta von (1970), Rezy civilizáciou (1972), Výkričník (1974), ktorý mal byť na Bienále mladých umelcov v Paríži, Habitat (1975), Autoportrét z cyklu Antropický princíp (1983 – 1985) a inštalácia Prebúdzenie pozemšťana (1996/2016). Inštalácia je zostavená z dlažbových kameňov, na ktorých je aplikovaná veľkorozmerná fotografia padnutého tela Sikoru a prevzatých farebných snímok z Google Earth, ktoré akoby vyrastajú z dlažby. Symbolizujú zrod novej civilizácie „po nás“.

Rudolf Sikora vyštudoval v rokoch 1963 – 1969 maľbu na VŠVU v Bratislave (Dezider Milly, Peter Matejka). Dňa 19. novembra 1989 zorganizoval v Bratislave stretnutie osobností kultúry k udalostiam na Národni třídě v Prahe. Bol spoluzakladateľom hnutia Verejnosť proti násiliu. Z dôležitých medzinárodných výstav Rudolfa Sikoru pripomeňme Aktuelle Kunst aus Osteuropa, Oldenburger Kunstverein, Oldenburg (1982), Europa, Europa. Das Jahrhundert der Avantgarde in Mittel- und Osteuropa, Bonn (1994), Der Riss im Raum, Martin-Gropius-Bau, Berlín

(1994); Aspekte/Positionen. 50 Jahre Kunst aus Mitteleuropa 1949 – 1999, Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig, Viedeň (1999); Light Years: Conceptual Art and the Photograph 1964 – 1977, Art Institute Chicago (2011). Diela Rudolfa Sikoru sú zastúpené v medzinárodných zbierkach v Art Institute of Chicago, National Gallery of Art o Washigtone, Photosammlung Museum Ludwig v Kolíne, Galerie der Stadt Esslingen, Museum of Fine Arts v Houstone, Národní galerie v Prahe, Moravská galerie v Brne, Slovenská národná galéria a Galéria mesta Bratislavy v Bratislave a v mnohých ďalších slovenských a českých galériách, ako aj súkromných zbierkach.

Pri príležitosti **25. výročia** založenia Akadémie umení, fakulta výtvarných umení vydala *Album 25+1* digitálnych grafík pedagógov FVU AU a čestného hosťa Rudolfa Sikoru. *Album bol „pokrstený“ na vernisáži výstavy Antropocén.*

25+1

LÁSKA JE VŠADE NAVÔKOL

→ Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.,
prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy FDU

S týmto mottom vyrazil v skorých ranných hodinách 14. februára 2023 do ulíc Banskej Bystrice špeciálny autobus – Valentínsky Express. Jeho cieľom bolo spríjemniť cestovanie počas Dňa zalúbených všetkým, ktorí do neho nastúpia. Autobus slúžil aj ako jedinečná fotostena, pri ktorej si cestujúci mohli urobiť fotografie na pamiatku. V meste pod Urpínom nastal naozaj jedinečný deň.

V popoludňajších hodinách do Valentínskeho Expressu nastúpili tiež študenti herectva FDU Júlia Miciková, Júlia Šidlovská, Soňa Tuchyňová, Filip Ďuriš, Marián Hric, Benjamín Ogurčák, Martin Raľaj a Dávid Szöke. Pripravili pre cestujúcich program, s ktorým asi tri hodiny spríjemňovali cestu všetkým, ktorí na linku č. 22 nastúpili. Mnohým vyčarili úsmev, spríjemnili deň a s mnohými si tiež zaspievali. Ďakujeme všetkým cestujúcich za ich milé reakcie a pozitívnu spätnú väzbu.

Naši študenti spolupracovali so SAD Zvolen na podujatí už druhýkrát.

Vďaka sociálnym sieťam sa o minulo-ročnom pilotnom ročníku dozvedeli ľudia v rôznych krajinách a dokonca na e-mail dopravnej spoločnosti prišla z mesta Tallinn spätná väzba v znení:

„V tomto roku sa mal v estónskom hlavnom meste Tallinn konať jazzový festival Jazzkaar! Keďže pandémia v marci ešte nebola na ústupe, mali sme zatvorené všetky koncertné sály a reálne hrozilo, že sa toto podujatie konať nebude. Vo februári mal však svetový ohlas počín vašej dopravnej spoločnosti, kedy ste koncertovali na Valentine's Day v autobusoch mestskej dopravy. Sledovali sme vaše videá a našli sme v nich novú cestu! V apríli sme to vyskúšali. V Tallinne sa v hromadnej doprave naživo hrali prevažne jazzové diela. Naši cestujúci sa stali súčasťou projektu v mestskom priestore Tallinna Linnatransport a súčasťou hudobných prekvapení Jazzkaar. Toto sa nám naozaj podarilo. Ešte raz ďakujeme za nápad.“

Sme radi, že sme mohli inšpirovať. Sme radi, že sme boli aj tento rok na Deň zalúbených súčasťou tejto príjemnej a veselej akcie v meste Banská Bystrica.

Video z podujatia – Noémi Galajdová:

<https://fb.watch/iMPiaXM5NZ/>

<https://fdu.aku.sk/sk/aktivity-fakulty/podujatia/792-laska-je-vsade-navokol.html>

POLOVIČATÚ PRÁČU NECHCEM ROBIŤ

→ Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.,
prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy FDU

Marek, vyštudoval si herectvo na FDU AU BB a dokonca si na fakulte úspešne ukončil doktorandské štúdium. Bol výber vysokej školy a Tvoje smerovanie v umeleckej sfére jasná voľba?

Áno, viac-menej to bola jasná voľba, ale... Cesta k tomuto rozhodnutiu bola možno na prvý pohľad „umelecký“ nezaujímavá. Nemám totiž za sebou ani základnú umeleckú školu, ani konzervatórium, a dokonca ešte v prvom ročníku gymnázia som bol jasne a pevne rozhodnutý ísť študovať na akadémii – nie umení, ale na Akadémii policajného zboru v Bratislave. Keď moje štúdiá na gymnáziu v Prešove pokračovali, čoraz viac som sa dostával do kontaktu s divadlom – či už cez umelecký prednes v rámci Hviezdoslavových Kubínov alebo cez čoraz častejšie návštevy Divadla Jonáša Záborského v Prešove. Nebol som teda od narodenia „osudovo“ predurčený k herectvu. Bol som odmalička normálny chalan, ktorý hrával na ulici hokej či futbal, vyrušoval v škole a o herectve ani len nesníval.

Ale, ako som už spomenul, divadlo mi na gymnáziu zachutilo a rozhodol som sa skúsiť to na prijímacích skúškach tak na VŠMU v Bratislave, ako aj v Banskej Bystrici na Akadémii umení. Nevyšlo to. Ani na jednej zo spomínaných vysokých umeleckých škôl. Podpora rodiny mi pomohla v rozhodnutí ostať v rámci vysokoškolského štúdia pri niečom príbuznom. Tak som to ešte skúsil na prijímacích na masmediálnu komunikáciu na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. A nemohlo sa mi stať lepšie, pretože išlo o dobrú prípravu na ďalšie prijímacie skúšky na VŠMU alebo

na AU BB. Na spomínanej filozofickej fakulte totiž pôsobí Študentské divadlo FF UNIPO, vtedy ešte pod aktívnym vedením profesora Karola Horáka, významného slovenského dramatika a divadelníka. Tak som sa prihlásil, pripravili sme zopár inscenácií a potom som to znova skúsil na prijímacích na spomínané vysoké školy. Za ten čas mi divadlo ešte viac zachutilo, a to ma utvrdilo v tom, že som sa rozhodol správne. Pateticky povedané – život si chcel po prvom neúspechu overiť, či to s divadlom myslím vážne.

Marek Rozkoš ako Peter Kučera s kolegyňou Kristínou Svarinskou. Foto: ČSFD

V Divadle Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene ako interný herec účinkuješ už osem divadelných sezón a stvárnil si veľa hereckých postáv. Ktorá z nich Ti najviac prirástla k srdcu a akú postavu by si si ešte chcel počas pôsobenia v divadle zahrať?

Začnem postavami mne najbližšími – Ľudovít Štúr v inscenácii Orol tatranský, postava Gillesa Ralstona v inscenácii Pasca na myši a postava Perdicana v inscenácii S láskou sa nezahráva. Všetky tri postavy majú spoločnú črtu,

ktorá ich robí charakteristickými, a tou je vášeň. Ale nie vášeň v akomsi erotic-kom zmysle slova, ale vášeň pre to, čo robia, čomu veria, vášeň pre to, čo chcú dosiahnuť. Je to tá intenzívne pociťovaná vnútorná hnacia sila, ktorá naráža na rôzne prekážky a tie prekážky sa snaží prekonať, čo má za následok ešte intenzívnejšie pociťovanú vášeň a vzrušenie. Má to totiž spojitosť aj s mojím osobným životom. Napriek tomu, že sa identifikujem ako introvert, tiež sa vo svojom osobnom živote nechávam viesť vášňou a tiež som musel prekonať nejednu náročnú prekážku, aby som dosiahol svoje sny či už v osobnom alebo profesionálnom živote.

Som vďačný divadlu J. G. Tajovského a všetkým zainteresovaným ľuďom za to, že som mal možnosť vyskúšať si vskutku široký diapazón charakterov postáv. Hral som malé i veľké postavy, deti i starčekov a samozrejme aj typovo mne blízke postavy. Takisto žánrovo rôznorodé, teda dovoľm si tvrdiť, že za tých pomerne krátkych osem rokov v DJGT som hral všetko. Až na jednu postavu, po ktorej túžim a raz by som si ju chcel zahrať. Mojim divadelným snom je Nikolaj Alexejevič Ivanov z rovnomennej hry Antona Pavloviča Čechova. V súvislosti s tým, čo som vyššie spomenul o vášňach, je zjavné, prečo práve Ivanov.

V seriáli Dunaj stvárňuješ jednu z hlavných postáv, Petra Kučeru. Mal si už v minulosti možnosť hrať pred kamerou? Je práca herca pri vytváraní postavy iná v divadle ako napr. teraz v seriáli? Ako Ťa prijali do zohratého kolektívu herci zo SND?

Moje skúsenosti s kamerou neboli pred natáčaním seriálu Dunaj, k vašim službám veľmi bohaté. Zopár filmovacích príležitostí bolo, ale takto kontinuálne tvoriť a „žiť“ postavu, takúto skúsenosť mám prvýkrát. Tvorba predstavy o postave, tvorba a využívanie hereckých výrazových prostriedkov je v zásade totožná s divadelnou tvorbou, ale najpodstatnejší rozdiel je v kontinuite predvážania postavy. V divadle je vývoj postavy kontinuálny od začiatku predstavenia až po koniec. V seriáli, alebo vo filme je to na „preskačku“. To znamená, že nie zriedka točíme obrázky z rôznych epizód, teda nekontinuálne. Vedy je veľmi dôležité poznať celkový kontext príbehu, aby výsledný prejav vo výsledku kontinuálny bol. Prvý kontakt s hercami zo Sloven-

ského národného divadla bol veľmi príjemný. Moje úplne prvé stretnutie v hereckej šatni bolo s pánom Emilom Horváthom. Je to veľmi láskavý človek, ktorý pokorne pristupuje nielen k svojej práci, ale aj k nám, novým a mladým hercom. Preto môj vstup medzi elitných hercov slovenského divadla bol pre mňa príjemný. Podobne aj ďalší herci, Zdena Studenková, Tomáš Maštálir, Monika Hilmerová či Marián Slovák ma prijali vrelo. Áno, keď sme točili prvý obraz, pociťoval som mierny stres, stres zo zodpovednosti, ale pred prvou klapkou som si vo vnútri povedal, že predsa hrať viem, tak im to teda aj ukážem. O to viac energie a zdravého sebavedomia som pocítil, keď som si uvedomil, že som tam úplne sám, úplne cudzí nielen medzi staršou, ale i mladšou hereckou generáciou. Všetci sa tam navzájom poznali z VŠMU, respektíve z bratislavských divadiel. Som tam jediný z Akadémie umení v Banskej Bystrici. A možno to vyznie pateticky, ale som hrdý, že reprezentujem AU BB.

Takže „na pláci“ počas natáčania vládne príjemná a priateľská atmosféra?

Vzťahy na „pláci“ sú viac profesionálne, ale tak by to malo byť. A na tejto platforme vznikajú potom aj priateľstvá a kamarátske vzťahy. Čo sa týka množstva ľudí, ktorí tvoria štáb, je to tak trochu Babylon. A keď sa k nim pridá aj množstvo hercov a komparzu, tak je to skutočný kolos. A mňa fascinuje, ako tam každý vie, čo má robiť. Je to perfektne namazaný stroj, ktorý funguje. Natáčame prevažne v ateliéri, ktorý je naozaj obrovský – vyše dvetisíc metrov štvorcových. Exteriéry sú však väčším problémom, pretože dokonca aj v takej Bratislave je náročné nájsť dobovo vyzerajúce ulice. Väčšinou sú to len jednotlivé budovy, ktoré nepodlahli „atraktívnemu“ architektonickému zásahu z doby komunistického režimu.

Natáčanie ma veľmi „chytlo“ a napriek tomu, že je to častokrát časovo náročné, vždy sa teším do ateliéru alebo na natáčanie. Víťaným benefitom natáčania je, že ma to ako osobnosť a aj ako herca obohacuje o nové skúsenosti. Jednou z nich je aj to, že sme sa s kolegynou Barborkou Andrejšičovou museli naučiť jazdiť na koni. Takisto som sa mohol vieť v historickom aute a aj ho kratučko šoférovať, vidieť zákutia Bratislavy a v neposlednom rade ma obohatila skúsenosť tým, že som vyšiel zo svojej komfortnej zóny a môžem tak

vidieť, ako sa inde inak robí herecké umenie, divadlo a filmová produkcia. Ako osobnosť ma nové skúsenosti za niekoľko mesiacov posunuli míľovými krokmi dopredu.

Stal si sa zo dňa na deň verejne známou osobou. Zmenilo sa niečo na základe toho? Ako to vnímaš?

Vnímam to z dvoch aspektov. Zo subjektívneho a z objektívneho. Áno, nebudem klamať, z toho objektívneho hľadiska ma ľudia na ulici spoznávajú, pýtajú sa, prípadne chcú spoločnú fotografiu. To, že ma spoznávajú a vyjadrujú slová uznania, nedokážem ovplyvniť – to je ten objektívny aspekt. Dôležitejší pre moje vnútorné prežívanie tejto skutočnosti je ten subjektívny aspekt. Spočíva momentálne v tom, že sa mi podarila veľká vec v mojej hereckej kariére. Príjemný pocit satisfakcie spočíva v tom, že som to dosiahol vlastným úsilím a že ani po prvotných nezdaroch som sa nevzdal. O to príjemnejší pocit je, že som sa dostal medzi elitu súčasných slovenských hereckých osobností. Splnenie jedného z hereckých snov je vskutku príjemný pocit.

A čo sa zmenilo? Nič dramatické. Jedine chodím častejšie do Bratislavy, ale snažím sa žiť taký istý život ako doteraz, v divadle, v škole a predovšetkým doma s rodinou. Áno, záujem ľudí a médií je mnohonásobne väčší, a vlastne aj to ma učí a posúva vpred. Dostal som sa do novej pozície, kedy sa musím naučiť žiť so zvýšeným záujmom o moju osobu a hlavne si chcem pri tom zachovať svoju tvár, morálne zásady a hodnoty. A toto ma taktiež učí, posúva a ako osobnosť formuje.

Okrem hereckej profesie sa venuješ aj pedagogickej činnosti. Čo Ťa priviedlo k rozhodnutiu stať sa pedagógom?

Veľkú, a dá sa povedať, že rozhodujúcu rolu v tomto mojom rozhodnutí zohrala pani Alexandra Záborská. Mal som to šťastie, že ma ešte učila javiskovú reč. Od prvej hodiny ma fascinoval jej pedagogický prístup a to, že mala dokonalý sluch na ortoepickú výslovnosť. K tomu sa pridala jej nesmierne ľudský prístup a moja fascinácia rečovo-hlasovým prejavom hercov, aký majú Karol Machata, Gustáv Valach, Ivan Romančík, Jozef Kroner, Jozef Vajda a ďalší – a chcel by som sa im raz vyrovnáť, alebo aspoň priblížiť. Do toho pribudol ešte dabing a moja „posadnutosť“ všetkým rečovo-hlasovým ma pohltila natolko,

že som sa rozhodol najskôr odborne vzdelávať v tejto oblasti seba a potom aj iných. Učiť hlas, reč a dabing ma nesmierne baví. Aj preto, že podobne ako v prípade divadla, nejde o stereotypnú prácu. Aj keď máme presne dané metodické postupy pre výučbu, každý ročník hercov je iný, lebo individuality v nich sú iné. Navyše študenti každý rok fluktuujú, teda z pedagogického hľadiska máme vždy niečo nové. Navyše už som ako pedagóg dospel do fázy, kedy ma robí hrdým to, že študentovi sa podarí nájsť správnu výslovnosť spoluhlásky s, alebo posadiť správne hlas, dať textu logiku, obsah atď. Aj pedagogická prax ma formuje ako osobnosť, a teda aj preto je pre mňa príťažlivá. Na hereckú tvorbu by som si momentálne určite netrúfol, ale vyučovať javiskovú reč a dabing ma nesmierne naplňa a robí mi to radosť.

Voľného času máš asi teraz málo. Ako ho najradšej tráviš? A máš už naplánované ďalšie projekty, v ktorých Ťa môžeme opäť vidieť?

Voľný čas je vzácna komodita v mojom súčasnom živote. A práve to ma zasa niečo naučilo – ešte intenzívnejšie ho využiť, naplno. Moja rodina, manželka a dcéra sú moje priority, ktorým svoj voľný čas venujem. A keď mám ešte niečo navyše, tak si rád zacvičím. Okrem toho som vášnivý hokejista a mám vo Zvolene, kde žijem, tri partie, s ktorými chodievam hrať hokej po večeroch. Navyše, o mojej záľube sa dozvedeli už aj v produkcii seriálu Dunaj a chlapi rekvizitári ma už volali k sebe do partie v Bratislave.

Zatiaľ mám „len“ divadlo vo Zvolene, výučbu na FDU AU BB a natáčanie seriálu Dunaj, k vašim službám. Neviem si predstaviť, že by som mal ešte niečo

iné. Toto je maximum toho, čomu sa dokážem venovať naplno. Ak by prišla nejaká iná ponuka, záviselo by od jej kvality. Ak by ma nemohla niekam posunúť, neprijal by som ju, pretože by som sa jej pri tých ostatných nedokázal venovať naplno. A ja polovičatú prácu nechcem robiť.

Marek Rozkoš počas hodiny Javisková reč s poslucháčmi druhého ročníka herectva

DIVADLO AKO INTERAKTÍVNE ELASTICKÉ ROZHHRANIE

→ doc. PhDr. Elena Knopová, PhD.

Katedra dramaturgie, réžie a teatrologie, Fakulta dramatických umení

foto: Gabriela Birošová

Koniec novembra (25. a 26. novembra 2022) tradične patril medzinárodnej Banskobystrickej teatrologickej konferencii, ktorej v poradí už 19. ročník zjednocoval názov Divadlo a rozhrania/Theatre and Interfaces. Konferencia patrí k najstarším teatrologickým podujatiam nielen na Slovensku, ale aj v Európe. Jej kontinuitu, profesionalitu a obsahové rozvíjanie každoročne oceňujú aj zahraniční kolegovia. Koncepcia tejto konferencie je unikátna tým, že prepája umeleckú prax s vedou a vzdelávaním. Medzi účastníkmi tak každoročne môžeme nájsť výkonných umelcov, divadelných a humanitných vedcov ako aj pedagógov. Ďalšou prídanou hodnotou konferencie jej je snaha zapojiť do odborného diskurzu popri etablovaných odborníkoch rovnocenne aj študentov doktorandského štúdia.

Konferencia je tak dva dni miestom živého vzájomného prepájania a spoznávania aktuálnych výskumných tém domácich aj zahraničných účastníkov.

Pri koncipovaní témy Divadlo a rozhrania mali organizátori, ktorými boli Fakulta dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici a Ústav divadelnej a filmovej vedy Centra vied o umení SAV, ambíciu otvoriť konferenciu ešte viac interdisciplinárnym pohľadom na scénické umenie a umelecké vzdelávanie. Divadlo sa totiž vždy nachádzalo na variabilných rozhraniach s inými druhmi umenia, kultúrными a spoločenskými oblasťami, ale aj vedami. To umožnilo vnímať rozhranie ako umelecký a sociálny interfejs, t.j. interaktívnu elastickú hranicu medzi dynamicky sa rozvíjajúcimi umeleckými druhmi a spoločnosťou, ale aj prírodou,

rôznorodými arteficiálnymi technológiami, vedeckými disciplínami, metodológiami či rodovými určeniami.

Program konferencie bol naozaj bohatý na originálne a nové pohľady, čo spôsobil zrejme aj fakt, že sme sa po dvojročnej online „prestávke“ dostali opäť do modu live. V rámci neho vystúpilo 28 účastníkov zo Slovenska, Poľska a Českej republiky, z 12 rôznych pracovísk (FDU AU, FVU AU, ÚDFV CVU SAV, Katedra divadelných štúdií DF VŠMU, Katedra bábkarskej tvorby DF VŠMU, Ústav manažmentu kultúry a turizmu, kulturologie a etnológie FF UKF v Nitre, Katedra estetiky FF UK Bratislava, DAMU Praha, JAMU Brno, Inštitút kultúrnych štúdií Sliezskej univerzity v Katoviciach, Doktorandská škola Sliezskej univerzity v Katoviciach, Filozoficko-prírodovedecká fakulta

Sliezskej univerzity v Opave). Časť venovaná doktorandom sa dokonca rozšírila na celý jeden konferenčný deň. Okrem doktorandov z takmer všetkých umelecky orientovaných vysokých škôl na Slovensku tohto roku s kvalitnými príspevkami vystúpili aj doktorandi zo zahraničia, čo svedčí o narastajúcom kredite konferencie v nadnárodnom rámci a jej vzdelávaco-výskumnom potenciáli.

Referujúci predstavili v jednotlivých konferenčných blokoch vo svojich príspevkoch viaceré perspektívy, z akých je možné na divadlo a jeho rozhrania nahliadať. Ako napísala jedna z účastníčok konferencie, Zuzana Timčíková: „Príspevky otvorili úvahy o fungovaní divadla na pomedzí rôznych realít – od virtuálnych, až po tie každodenné. Poukázali na prepájanie a spájanie pôvodne ambivalentných prvkov – živého a umelého, biografického a fiktívneho, periférneho a centrálného, pričom na pozadí toho všetkého skúmali aj interpretácie konkrétnych aktuálne uvádzaných, ale aj tých starších diel. Účastníci predstavili aj viaceré interdisciplinárne koncepty uvažovania o divadle a poukázali napríklad na prieniky psychológie a hereckých techník či muzeológie a divadelnej vedy. Živou témou bolo najmä divadlo vo vzťahu k spoločnosti a všetkým výzvam, ktoré divadelným tvorcom spoločenské pohyby prinášajú. Aj tu sa načrtlo mnoho ciest a spôsobov, ako o divadle a spoločnosti uvažovať: vo vzťahu k publiku, jeho návštevnosti a recepcii diel, ako aj opačne, a to zo strany tvorcov a ich snáh poznať a rozumieť svojmu publiku, ďalej vo vzťahu k rôznym fenoménom dotýkajúcim sa spoločenského, ale aj osobného, dokonca intímneho života. Zazneli aj provokatívne otázky a kritické postrehy o tom, či súčasné divadlo dostatočne reflektuje politické, ekonomické, sociálne zmeny a kultúrne premeny v spoločnosti v 21. storočí.“¹

Kto sa chce dozvedieť o príspevkoch viac, ich printovú verziu nájde v recenzovanom konferenčnom zborníku s rovnomenným názvom *Divadlo a rozhrania* (ed. Elena Knopová).

To však nie je všetko, čo 19. konferenčný ročník priniesol. Súčasťou konferencie bolo divadelné predstavenie študentov AU v réžii Martina Bašistu (3. ročník dramaturgie a réžie) *Anna Karenina*, ktoré získalo pozitívne reflexie od domácich aj zahraničných odborníkov a pedagógov. Ako vedeckú garantku konferencie ma tiež nesmierne potešil a tiež inšpiroval rektor AU Michal Murin, ktorý na nej vystúpil s performatívnou prednáškou *Tvoje meno v mojej signatúre*. Táto forma prezentácie vzbudila mimoriadny záujem u všetkých účastníkov a prítomných hostí. Otvorilo sa ňou interné rozhranie nielen medzi dvoma fakultami AU, ale aj posilnilo moje dosiaľ len intuitívne tušenie, kam konferenciu nasmerovať do budúcich ročníkov.

Ten jubilejný s názvom *Divadlo pre 21. storočie* preto bude programovo ešte bohatší a integrujúci viaceré platformy umenia, vedy a vzdelávania. Okrem konferenčných príspevkov a divadelného predstavenia sme pripravili viacdňový pohybovo-performatívny workshop a masterclass zahraničného tvorcu, ktoré budú – podobne ako samotná konferencia – otvorené pre čo najširší okruh záujemcov.

Pozn.: Konferencia a jej výstupy boli podporené z verejných zdrojov Fondom na podporu umenia, inštitucionálnych zdrojov na podporu rozvoja umeleckej/vedeckej (publikačnej) činnosti AU v rámci projektu č. 06/02/2021 a vďaka projektu VEGA 2/0110/19 Poetiky súčasného scénického umenia.

¹ TIMČÍKOVÁ, Zuzana. *Divadlo a rozhrania* – 19. ročník Banskobystrickej teatrologickej konferencie. In *Aktuality SAV*, 5. 12. 2022. [online]. Dostupné na internete: https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=services-news&source_no=20&news_no=10849.

HRUBÉ ČIARY

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.,
prodekanka pre rozvoj FDU

Premiéra inscenácie HRUBÉ ČIARY – TRUE STORY priniesla 26. januára na javisko Divadla Akadémie umení generačnú výpoveď a reflexiu osudov našich predkov prostredníctvom mladých ľudí. Pôvodný autorský scenár vznikol v procese práce hosťujúceho profesionálneho režiséra Petra Palika s kolektívom hercov. Cez výskum formou workshopov spoločne odhaľovali konkrétne momenty zo slovenských dejín. Ide o invenčné divadelné spracovanie, ktoré podporila Nadácia Tatra banky.

Autorská inscenácia HRUBÉ ČIARY – TRUE STORY spracováva tému opakujúcej sa straty národnej pamäte a umeleckými prostriedkami prepája fakty z minulosti so súčasným pohľa-

dom. Vzišla z výskumu študentov, ktorí prinášali do scenára zaujímavé materiály z pravdivých životných príbehov a osudov svojich predkov na pozadí rôznych režimov popierajúcich ľudské práva. Vyskladali tak pomyselnú časovú os, ktorá sa zameriava na život v režimoch vyznávajúcich fašizmus či komunizmus a zároveň je aj sondou do roku 1989. Na javisku sa tak zhmotňuje kontext doby očami súčasníka. Ide o kritickú reakciu poslucháčov herectva na to, že sa za každým obdobím urobila hrubá čiara bez vyrovnania a vyvodenia zásadných konzekvencií, pričom sa len prehodil kabát a išlo sa ďalej. Poukazuje na dianie a chyby minulosti, ktorých ovocie zbierame dnes – nárast extrémizmu, nedôvera v demokraciu, právny štát a jeho inštitúcie.

Režisér predstavenia Peter Palik vnímal od začiatku tvorivého procesu Hrubé čiary ako širokú tému, ktorá vyvoláva rôzne asociácie: „Okrem toho, že sme chceli reflektovať „hrubé čiary“, ktoré ako medzníky oddeľovali kontroverzné kapitoly našich dejín, hľadali sme aj význam tohto pojmu v našich životoch a vzťahoch. Veľmi veľa sme sa rozprávali o tom, čo sú naše osobné, metaforické a mentálne hrubé čiary, či ich dokážeme alebo nedokážeme prekročiť a prečo. Tu musím oceniť otvorenú komunikáciu študentov, pretože v rámci kolektívnych diskusií išli mnohokrát s kožou na trh a dokázali vypovedať skutočne hlboké a silné osobné zážitky a priznania. To medzi nami vytvorilo istý druh vzájomnej dôvery, ktorá je pri takejto forme projektov dôležitá. V určitých momentoch to bola pre obe strany aj akási terapia.“

Autorskú inscenáciu tvoril kolektív hercov 1. ročníka magisterského štúdia pod dohľadom renomovaného profesionála, ktorý mal jasnú predstavu o tom, akými prostriedkami chce pracovať, ale bolo dôležité vyskúšať to v praxi. Pri tvorbe sa kombinovali viaceré postupy, aby vznikla tragikomická mozaika pocitov národa a človeka. Všetko sa skladalo postupne a akosi prirodzene podľa toho, s akými príbehmi prichádzali študenti. „*Chceli sme sa vyhnúť tézovitosti a opisnosti. Myslím si, že hlavne pre starších divákov, ktorí mohli niektoré udalosti prežiť alebo pre tých, ktorí poznajú podrobne dobový kontext, môžu byť obrazy silným emotívnym zážitkom.*“ (P. P.)

Tvorcovia si kládli zásadné otázky: Čo vie naozaj dnešná generácia o minulosti? Pozná svoje korene? Bol ich dedo komunista alebo pradedo gardista? Do akej miery je moderná generácia schopná a ochotná poznávať svoje korene,

hľadať v nich aj traumatizujúce body a konfrontovať ich s vlastnými postojmi a svetonázorom? Inscenácia je divadelne zaujímavým impulzom pre mladého diváka, ktorý sa nevie zorientovať, alebo sa vôbec nezaujíma o vlastnú minulosť. „*Prekvapila ma zaangažovanosť a disciplína celého hereckého ročníka. Mám pocit, že si tento projekt naozaj vzali za svoj a na zadaných úlohách pracovali veľmi zodpovedne a dôsledne. Museli sa popasovať aj s novými výrazovými prostriedkami, javiskovým pohybom a spevom, čo zvládli veľmi dobre. Väčšinu z nich divadlo zjavne baví. Ako skupina pôsobia naozaj družne, ambiciózne a odhodlane. S takýmito študentmi bola radosť pracovať.*“ (P. P.)

Výsledným tvarom je scénické dielo, ktoré hovorí súčasným divadelným jazykom, v značnej miere využíva princípy autorského, dokumentárneho i naratívneho divadla, živú hudbu a moderné audiovizuálne prostriedky.

Vo vysokoškolskom prostredí vzniklo aj v participácii s pedagógmi Soňou Kočanovou a Richardom Sanitrom. „*Musím pochváliť spoluprácu s kolegami a zamestnancami divadelného štúdia. Ich ochota a obetavosť veľmi prispela k dobrému výsledku. A to nepreháňam. Mnohokrát by sme sa bez ich ústretovosti vyriešili technický alebo organizačný problém nepohli ďalej. Akadémia má k dispozícii veľmi dobrý hrací priestor, ale odporúčal by som investíciu do technického vybavenia štúdia. Práve technika, ktorá už nedosahuje také moderné kvalitatívne nároky, nám občas robila starosti a nútila ku kompromisom. Viem, že takéto investovanie nie je v školskom prostredí jednoduché zabezpečiť, ale technickému personálu a tvorcom by to v mnohom uvoľnilo ruky a ponúklo viac možností v kreatívnom procese.*“ (P. P.)

Autor fotografií: Štefan Pišta Plevó

NEVYPOVEDANÉ...

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.
prodekanka pre rozvoj FDU
Autor foto: archív FDU AU BB

S nápadom zrealizovať hudobno-potetický večer NEVYPOVEDANÉ prišli niektorí poslucháči herectva. Vyplynul z ich prirodzenej umeleckej potreby vypovedať sa... Medzinárodne ocenené prednesy i tie, ktoré súťažné úspechy nežali, sa stali základom programu, ktorý ponúkli koncom roka verejnosti v Martine a v Banskej Bystrici.

Umelecký prednes je neodškriepiteľne jedným z dôležitých odborov výučby budúceho herca. Viacerým našim poslucháčom herectva sa na recitačnom poli v minulosti výrazne darilo a darí dodnes. Schválne nehovoríme, že všetkým, lebo dobrý herec nemusí byť zákonite aj vynikajúcim interpretom umeleckých textov vo sfére básnickej či prozaickej tvorby. Aj z ochotníkov vyrástli recitátori, z ktorých sa mnohí presadili ako sóloví umelci výhradne v recitačnej sfére a nemuseli mať ani základné cistenie priestoru. Umelecký prednes nikdy nebol záležitosťou masovej kultúry. Ponúka však hercovi neobyčajný priestor na sebarealizáciu. Je to práve on, kto má možnosť slobodnej voľby tak pri výbere textu, ako aj pri hľadaní pôsobivej interpretačnej formy. Viacerí študenti si k nemu počas štúdia nachádzajú cestu a majú potrebu nezostať so svojou umeleckou výpoveďou iba za dverami učebne. Jedna z účinkujúcich programu, Klára Novotná, v tejto súvislosti hovorí: „Martinská divadelná kaviareň a aj v bystrický Hogo Fogo klub nám poskytli priestor odovzdať kúsok z nás samých. Prednášali sme texty vážne, humorné aj romantické. Nevypovedné bolo pre nás mladých začínajúcich hercov určite skvelou skúsenosťou účinkovať pred verejnosťou a priučili sme sa aj samotnému organizovaniu podujatia. Bol to skvelý nápad so skvelou partiou a už teraz vieme, že v tom chceme pokračovať a vymyslieť aj niečo nové.“

Študenti Klára Novotná, Norbert Čabala, Eva Gribová, Alžbeta Kráľová, Pavlína Hrbatá, Zuzana Zaušková, Veronika Lackovičová, Zuzana Horanská, Júlia Micíková a Stela Hrušovská sa myšlienkou pravidelných verejných prezentácií v externom prostredí mimo školy nadchli. Program dramaturgicky obohatili aj o hudobné vstupy, ktoré tematicky dopĺňali interpretované texty. Prepojenie slova a hudby oceňuje aj Norbert Čabala, ktorý celú študentskú iniciatívu vníma veľmi pozitívne: „Zatiaľ sa objavila len dvakrát, takže je ťažké to porovnávať, ale stretla sa s celkom dobrou návštevnosťou, aj ohlasom. V dnešnej dobe, kedy poézia a próza sú len akýmsi kumštom spoločnosti, teda nie pre každého, je príjemným zistením, že niečo také sa mohlo UŽ dvakrát zopakovať.“ Najväčší prínos vidí v možnosti ukázať sa pred verejnosťou a získať skúsenosti aj mimo javiska školy. „Napriek tomu, že sa naša škola zúčastňuje na rôznych festivaloch, nie každý sa na ne dostane. A presne toto je ďalšia možnosť, ako zvýšiť povedomie o jej existencii. Častokrát na hodinách vznikajú veci, ktoré vôbec nie sú na zahodenie a toto je podľa mňa príklad, ako sa dá spojiť príjemné s užitočným. To sa netýka len prednesu, ale aj spevu a rôznych improvizovaných cvičení, z ktorých dokážu vzniknúť veci naozaj na úrovni. Projekt Nevypovedané môže slúžiť ako inšpirácia aj pre nižšie ročníky, ktoré sa snažíme pomaly zapájať a ktoré si tiež niečo podobné dokážu vytvoriť. Keďže je to študentské zoskupenie, je zároveň celkom flexibilné, dá sa veľmi rýchlo pridať nový materiál či vystriedať ľudí. Naozaj nie je pre študentov herectva zložité naplniť hodinový program a keďže, zdá sa, je aj dopyt, veľmi sa teším, že už máme v pláne túto iniciatívu ešte niekoľkokrát zopakovať.“

Umelecký prednes učí budúceho herca sústrediť pozornosť na hovorené slovo a spoliehať sa na jeho silu. Práve v prednese má vypovedané slovo, jeho adresnosť, presnosť, zrozumiteľnosť a emocionálny účinok zvláštny význam. Akým spôsobom ho inšpirovať a otvárať mu dvere do zákutí jeho krás a nevystričiť ho z nich, ako mu dať do rúk farby a štetce a nechať ho maľovať vlastné obrázky, je už otázkou vyučovacej metódy. Každopádne je potešiteľné, že v radoch našich študentov nachádzame tých, ktorí potrebujú rezonanciu krásna a duchovna a chcú touto potrebou nainfikovať aj iných. „Je nesmierne vzácne, ak vás zastaví neznámy človek, pochválí váš výkon a opýta sa, kedy najbližšie urobíte niečo podobné, pretože by si ešte rád niečo vypočul. Dokonca aj pán majiteľ klubu Hogo Fogo bol natoľko nadšený, že sám navrhol, aby sme tam chodili každý mesiac. Ak by sme boli takí šikovní, niečo si pripravili a vystriedali sa s ostatnými kamarátmi – študentmi, bolo by skvelé pre nás, školu, aj samotný klub nadviazať takúto krásnu umeleckú spoluprácu. A chcela by som povzbudiť aj ostatných študentov do takýchto projektov, pretože hudba zanechá pôžitok a slovo bude v človeku rezonovať.“ (K. N.)

(P)OHYBY SLOV PRE ZUZANU

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.,
prodekanka pre rozvoj FDU
foto: Gabriela Birošová

Kolko stojí úsmev
a kolko zrnko času
tolkokrát mámené
túžbou na okrasu
tolkokrát slúbené
na jeden, druhý dych
že nebudem to ja
spomedzi ostatných
ktorým kráti sa...

J. Olejová: Kolko (výber z básne)
venované Z. Ogurčákovej

Sú udalosti prchavé a tie druhé. Nemenné. No môžu zmeniť všetko. Obeťou dopravnej nehody sa na jeseň minulého roka v Spišskej Novej Vsi stala mladá a nádejná študentka herectva Akadémie umení v Banskej Bystrici Zuzana Ogurčáková (†22). Talentované žieňa, ktoré bolo svojou pracovitou a pozitívnym prístupom k životu príkladom pre mnohých rovesníkov, nestihne už naplniť svoje sny. Počas troch rokov štúdia bola jednou z najtalentovanejších poslucháčok herectva fakulty dramatických umení, ktorá svojou zrelou osobnosťou obohatila mnohé divadelné produkcie a bola víťazkou viacerých súťaží v umeleckom prednese.

V roku 2021 stála na doskách, ktoré znamenajú recitátorský svet vo Valašskom Meziříčí a získala 3. miesto v II. kategórii MFP. Jej výkon na Valmeze stále rezonuje. Interpretovala text od Jany Beňovej Kam do mesta a s odstupom času si človek uvedomí, ako veľmi bol názov textu i samotný prednes prepojený s realitou. Nakoniec sa jej stali osudnými práve tie „čiary, po ktorých sa mestom pohybovala“. V tom istom roku tiež získala na medzinárodnom Fóre prednesu v českých Poděbradoch Cenu rozhlasu a televízie Slovenska. Minulý rok na festivale 59. Poděbradské dni poézie obhájila svoju recitátorskú výnimočnosť a bola jej udelená Cena za dramaturgiu.

Zuzka bola jedinečná interpretka. Napriek tomu, že bola mladou ženou, nosila v sebe akúsi starú múdrosť, hlboký vnútorný myšlienkový svet a výstižný humor, ktorý dokázala výborne využiť vo svojom interpretačnom umení. Bola majsterkou strihu a citlivou tvorkyňou atmosféry na javisku. Vždy si vyberala texty, ktorými reagovala na aktualizácie momenty a mala citlivú mieru pre pretavenie svojich emócií do textu. Mohla zvládnuť akúkoľvek parketu v umeleckom prednese. Pracovala v dabingu, hosťovala v džezových formáciách a bola výrazná nielen v herectve, ale aj v speve. Jej všestrannosť ju predurčovala nebáť sa púšťať do náročných umeleckých disciplín. Jej talent bol výborným materiálom aj pre samotného pedagóga. V októbri 2022 mala absolvovať medzinárodnú súťaž MelodramFest v Prahe v spolupráci s doktorandom FMU AU, klaviristom Petrom Pláňavským. Táto účasť jej už nebola dopriata.

Tri dni pred tragickou septembrovou udalosťou ešte stihla uviesť so ženským triom Krajka v Trenčíne do života

CD nosič zhudobnenej poézie Generácia Nula, kde nahovorila básne a aforizmy literátov z bansko-bystrického kraja. Spomínaných básnikov tragédia rovnako zasiahla a následne napísali pre ňu básne (Janka Olejová Kolko, Marcel Perencár a Marcel Páleš Som chodec). Téma nezmyselných smrť v dnešnom svete až mrazivo rezonuje. Bez reakcie na smutnú udalosť jesene neostalo ani štvrté vydanie spoločného projektu Divadla Štúdio tanca a literárneho zoskupenia Generácie Nula (P)OHYBY SLOV. „Jej zjav obohatil slávnostný program uvedenia CD albumu, aj samotný CD nosič, na ktorom ostáva zvukovo zachytená navždy – recitujúca tvorbu členov Generácie Nula. Bezprostredne po jej nečakanom a smutnom odchode do večnosti prišli Nuláci s návrhom podujatia, ktoré bude venované práve Zuzke. Nielen ako poďakovanie za spoluprácu s ňou, ale najmä ako poukázanie na tému priebehov pre chodcov na cestách či na tému priebehov medzi životom a smrťou,“ uvádzajú na svojom webe básnici Go. Do spolupráce pri tvorbe programu bola k Divadlu Štúdio tanca prizvaná aj Akadémia umení a spevacke trio Krajka s gitaristom Petrom Belákom. Výsledkom bol emotívny spomienkový program pripomínajúci váhu života, v ktorom sa na báze umeleckého pásma striedalo literárne slovo v podaní študentov herectva so spevom Krajky, dramatickým vstupom študentov Akadémie umení (AUNAKI), ako aj tanečným vystúpením Divadla Štúdio tanca.

Umeleckou reakciou bolo aj našťudovanie inscenácie Som doma a čakám, že príde dážď na pôde Divadla Akadémie umení, ktorá mala premiéru v dni s magickým dátumom 22. 2. Text hry

autor Jean-Luc Lagarce napísal pred svojou vlastnou blížiacou sa smrťou. Vyslovil: „Nedesí ma ani tak fakt, že mám tak málo času, ale to, čo s tým zostávajúcim časom urobím.“ Režisérka Terézia Mankovecká začala text spočiatku upravovať len pre vlastnú potrebu ako umeleckú terapiu súvisiacu s nečakaným odchodom priateľky. Neskôr vyzvala na spoluprácu spolužiakov a počítala aj s možnosťou, že odmietnu. „Všetkých nás to zasiahlo a skúšobný proces na nás vplýval veľmi intenzívne. Cítili sme veľkú zodpovednosť za to, aby bol výsledok čo najlepší. Museli sme si kvôli tomu túto udalosť stále a pravidelne pripomínať. Bolo to v istých smeroch zložité na zvládnutie, otvárali sme rany, ale na druhej strane sme to mohli vďaka tomu prežívať spolu a mali sme pri sebe skupinu ľudí, ktorá to žila spolu s nami. Som im všetkým veľmi vďačná za to, ako otvorene sme o tom vedeli rozprávať, aj keď sa nám rozprávalo ťažko.“ V inscenácii zaznieva téma straty, na ktorú každý reaguje rozdielne a inak sa s ňou aj vyrovnáva. Žiadny spôsob trúchlenia nebol zakázaný. „Toto vyrovnávanie a schopnosť ísť ďalej nezmenšuje lásku, ktorú sme k osobe, ktorá odišla, cítili,“ dodáva Tereza.

Nezabudnuteľnou je v našich spomienkach aj z predstavenia divadla poézie Pošla deva do Turca, kde popri strhujúcom hereckom výkone bravúrne zvládla aj intenzitu a náročnosť Hviezdoslavových veršovaných textov. Ostáva však v našich srdciach predovšetkým ako skvelý človek s veľkým dobráckym srdcom a ľudskou empatiou, ktorý nám chýba.

NA SKOK KU KARENINE

→ PhDr. Silvia Kováčiková, ArtD.,
prodekanka pre vzdelávaciu činnosť
foto: Martin Bašista, Matej Pobežal

V Divadle Akadémie umení sa uskutočnila ďalšia úspešná premiéra. Tento raz išlo o bakalárske absolventské predstavenie *Lev Nikolajevič Tolstoj: Anna Karenina*. Táto inscenácia bola absolventským dielom študenta 3. ročníka divadelnej dramaturgie a réžie Martina Bašistu. Premiéra sa odohrala 23. novembra 2022.

Martin Bašista sa v úlohe režiséra neocitol po prvýkrát. Tento húževnatý študent sa okolo divadla a divadelnej réžie „krúti“ už pomerne dlho.

Pochádza z rázovitej obce Raslavice. Od roku 2016 vedie Divadelný súbor NA SKOK.

Ako a kedy ste prvýkrát poriadne „pričuchli“ k divadlu?

Mal som 15 rokov, keď sa to celé nejako zvrtno a odvtedy je každý vrchol hory zároveň začiatkom tej ďalšej. Svoju prvú réžiu celého dramatického diela som spáchal až v roku 2020. Dovtedy sme robili príležitostné programy vychádzajúce z ľudových zvykov, keďže naša obec je veľmi osobitá a hercov si bolo treba najprv vychovať. 19. 5. 2020 mala premiéru *Matka* od Júliusa Barča Ivana, v ktorej účinkovali moji vtedajší spolužiaci, herci z košíckého konzervatória na Timonovej ulici. Prešli sme postupovou prehliadkou, dostali sa na Scénickú žatvu a získali ocenenie za kolektívnu umeleckú súhru na festivale v Gorazdovom Močenku. O rok neskôr inscenácia *Slovenská sirota* postúpila na krajské kolo Belopotockého Mikuláša a obsadila druhé miesto v Močenku. Dostal som aj cenu za scénografiu. Celé to vyvrcholilo až k *Trom sestrám*, ktoré sa umiestnili v zlatom pásme na celoslovenskej prehliadke divadiel FEDIM. Taktiež sme získali cenu za kolektívny herecký výkon. Ďalej naša cesta viedla na 100. výročie Scénickej žatvy a získali sme aj prvé miesto na festivale v Močenku.

Pomenovať a kategorizovať moju tvorbu si dovoľm ponechať na odborníkov. Len sa snažím robiť, čo ma oslobodzujú, vzrušuje a naplňa adrenalinom. Som vďačný, že môžem v živote stretávať mnoho ľudí, ktorí ma denne posúvajú ďalej v tomto umení. Snažím sa im tiež dať mnoho zo seba, aby sme sa navzájom obohacovali a posúvali ďalej.

Podme k Vášmu bakalárskemu predstaveniu. Prečo Anna Karenina?

Prečo nie? Obávam sa, že je to vec nejakej prirodzenej chémie. Všetci inklinujeme k určitým témam alebo druhu dramatiky. Snažím sa pokračovať vo svojej akejsi dramaturgickej línii žien – tragédok. Hovorím tomu „dramaturgia chudier“. *Matka*, *Tri sestry*, *Tri letušky v Paríži*, *Anna Karenina*, *Mária Stuartová*, *Lucrezia Borgia*, *Médea*, *Lucia di Lammermoor*, *Anna Bolena*, *Jenufa*, *Tosca*, *Dialógy Karmelitánok*... To sú moje srdcovky. Lúbim i komédie, ale len veľmi čierne alebo ostro satirické. Všetko má svoj čas a Anna dozrela pre tento, špecifický. Rovnako mám nádej, že dozrú aj iné – časom.

Aký bol proces prípravy tohto predstavenia (úprava literárneho textu, škrty, aká bola predpríprava, koncepcia)? Ako dlho tento proces trval?

Veľmi dlho. Básnil som o nej už v roku 2012, po premiére filmu, ktorý režíroval Joe Wright. Keď som na prijímačkách vošiel do veľkého štúdia, pýtal som sa sám seba čo tu budem asi robiť. Odpoveď bola automatická – Kareninu. Vesmír sa činil a sme tu. Bolo to ako proces výroby syra. Predlohu som si vytlačil, vyškrtnal prvý obraz a potom stále a stále ďalej. Zrela, pokiaľ neprišiel jej čas a priestor. Úprava začala v letnom semestri, no gro vzniklo počas letných prázdnin; čiže približne to bolo päť

mesiacov práce na texte. Som človek praktický, preto som text prispôboval rovno na koncepciu, ktorá bola základom pre jeho vznik. Prvé symbolické čítacie skúšky prebehli už v lete. Taktiež sme začali merať kostýmy a koncom augusta sa začalo šiť. Snažili sme sa rozložiť si sily a pomaly sa zasnáovali do tajov Tolstojovho diela. Lenže človek mieni, Pán Boh mení. Bola nám vzatá drahá duša, naša Zuzka Ogurčáková, ktorá bola hnacím motorom a som presvedčený, že nevravím iba za seba. Je stále s nami. Cítili sme to na každej skúške a predstavení. Dúfam, že je niekde tam, šťastná, že sme to zvládli a nevzdali sa.

Nemali ste víziu preniesť tému Kareniny do súčasnosti? A ak nie, prečo?

Pretože už samotný text ponúka možnosť aktualizácie. Osobne nie som fanúšikom vytrhávania diel z ich charakteristického pôvodného prostredia. Keby som to presunul do súčasnosti, zdalo by sa, že je to iba jeden z aktuálnych problémov, ktorého sila by už nebola taká, aká bola v danej dobe. Dnes je spoločnosť oveľa benevolentnejšia. Problematika milostného trojuholníka a nevery sa akoby presunula z verejného odsúdenia do nášho vnútorného boja samých so sebou a medzi sebou. Myslím si, že je to takto dokonca tragickejšie. Uvedomíme si, že sme ešte stále nedokázali isté veci vyriešiť a nevyrovnali sa so skutočnosťami, ktoré sa jednoducho dejú. Všetci tak radi hovoríme, že je to náš život, môžeme si s ním robiť, čo chceme a nikoho do neho nič. Nuž preto som sa rozhodol vytvoriť autentickú atmosféru a štylizovaný vizuál. Osobne si myslím, že diváci sa už nabažili „jednoduchých“ vecí. Keď prídu do divadla, chcú niečo, čo by malo ulahodiť ich oku. Akoby prichádzala renesancia baroka – ale vkusného.

Očisteného od zbytočností – funkčného. Samozrejme, kto nie je fanúšikom takýchto inscenácií, tak na ňu nepríde. A je to úplne v poriadku.

Ako prebiehala Vaša práca s hercami, na hercoch?

V procese sme pracovali na báze fyzických cvičení založených na improvizácii bez textu. Z nich sme potom ťažili v rámci konania. Zaujímala ma osudovosť a z nej prameniaca bezmocnosť jednotlivých postáv. Keď sú postavy sústavné nútené konať, nerezignovať na základe hlavných cieľov, motivácií a pod tlakom času, vznikajú veľmi zaujímavé veci. Bolo to fyzicky náročné. Takéto cvičenie môže trvať hodiny v maximálnom nasadení. S hercami sme často skoro ráno – na začiatku skúšky prebehli párkrát po celej škole, aby sme sa prebrali a nastavili organizmus do „strehu“ na tvorbu. Nie každý by bol ochotný takto pracovať (dvanásť hodín denne) niekedy skoro týždeň vkuse. Som za to všetkým vďačný. Po istej dobe sme pre krátkosť času prestali tieto cvičenia praktizovať; potrebovali sme postaviť celok. Potom však prišiel deň premiéry a sami herci si vypýtali ešte jedno kolo. Prišli sme na to, že celá inscenácia by mohla fungovať na

základe týchto improvizácií – ak by na to bolo viac času. Pracovali sme aj so znakom. Biela elastická plachta symbolizovala puto medzi pármí. Každá dvojica s ňou pracovala ináč podľa vlastného špecifického vzťahu. Biela farba mala celkovo významné postavenie v inscenácii. V úvodnom výstupe malé biele oblečenie nahradilo deti. Postavy si odkrývaním bielej na sebe ponúkali navzájom svoje zraniteľné „ja“. Kostýmy fungovali ako druhá koža. Anna sa na konci sama zničí. Keď si trhá rukávy, trhá si živé mäso. Keď vytrhne celú prednú – bielu – časť šiat a vraví: „Nijaké deti už nebudú,“ akoby si vytrhla maternicu a hodila ju Vronskému k nohám. V závere sa snaží poskladať si život zo svojich kostýmov, čriepkov. Žiaľ, už to nedokáže a kráča na stanicu úplne obnažená, zraniteľná – v spodnom prádle.

Zaujímavosťou v inscenácii bola multižánrovosť a výrazná zvuková stopa, taktiež operné árie spievané naživo, tanečné výstupy a zaujímavé zvukové efekty. Kto Vám ich v predstavení spieval a prečo ste nezvolili napríklad audio-nahrávku?

Každá divadelná hra má svoje špecifické lokácie, v ktorých sa dej odohráva.

V tomto prípade bola otázka viacžánrového predstavenia vopred zodpovedaná. Keďže kľúčové zlomy vo vývoji deja a postáv sa odohrali priamo v prostredí opery a počas tanca na plese, bolo by nelogické ich vynechať, alebo sa ich snažiť nahradiť či eliminovať. Na druhej strane je to ďalšia z príležitostí na vykreslenie atmosféry života vo vtedajšej spoločnosti. Namiesto pozerania televízie hrali rodiny spoločenské hry, navštevovali divadlá, honosné plesy, hudobné salóny a bujaré večierky. Keď si chcete kúpiť niečo poriadne, neobjednáte si to z AliExpressu. Tak som aj ja zvolil živého interpreta namiesto audio-nahrávky. To vo výsledku vytvorilo atmosféru, ktorá je pre mňa v ruskej klasike nepostrádateľná. Spevák je ďalší herec, len svoj text interpretuje inými výrazovými prostriedkami, ktoré treba inak vnímať. Pustenie nahrávky je pre mňa rovnaká diskriminácia, akoby sa v opere hovorené slovo tiež len púšťalo. Do inscenácie prijala pozvanie sólistka opery Štátneho divadla v Košiciach Tatiana Paľovčíková-Paládiiová, s ktorou máme tú česť spolupracovať. Denne nás obohacovala svojimi dlhoročnými skúsenosťami z javiska a svojou ľudskosťou i pokorou. Táto postava sa Anne spája so znamením smrti. Strela ju na

foto z predstavenia Anna Karenina

stanici, keď vlak prešiel jej muža a Anna prvý raz stretla Vronského. Je prítomná vo všetkých zlomových momentoch. V klavírnom salóne ju uisťuje, aby počúvala svoje srdce, ale varuje ju pred následkami. V divadle jej vraví z deše, ako Floria Tosca, rovnako žila pre lásku a pýta sa sama seba: „Perché, perché, Signore? [Prečo, Bože, prečo sa mi takto odmeňuješ?] K zvukovej stope musím dodať, že sme pracovali so zvukom hodín, ktoré tikajú počas celého predstavenia – rovnako ako celý náš život. Nie vždy si uvedomujeme, že náš čas sa každou sekundou kráti. Vedome sme pracovali aj so zvukom mobiliáru počas prestavieb, ktorý evokuje vlak.

Ako si mladý človek buduje rešpekt ako režisér v divadelnom súbore, v ktorom pôsobia aj starší ľudia a ako medzi rovesníkmi, keď režiruje v školskom prostredí?

Keď niekto potrebuje rozprávať o rešpekte, nemá ho. Skôr by som si dovolil tvrdiť, že by to malo byť postavené na inej „veličine“ a osobne sa tým riadim. Hybnou zložkou by mala byť empatia. Tá zaručí správne nastavenie ľudí vo všetkých smeroch. Či už empatia voči autorovi a predlohe, tvorcu konceptu voči hercom, hercov k postavám, ktoré hrajú, hercom voči technikom a podobne. Pokračovať by sme mohli donekonečna. Podstatné však je, aby to bolo vždy vzájomné. To dokáže všetkým zabezpečiť podmienky komfortu pri tvorbe a v celom procese, ktorý je nekonečný a náročný. Treba sa naučiť milovať ľudí pre ich nedostatky a zároveň byť empatický. Samozrejme je na nás, aby to nik nezneužíval. Keď sa snažíte šíriť dobro, ľudia vás nasledujú.

Od premiéry 23. novembra už ubehol nejaký čas. Ako hodnotíte predstavenie z odstupom času?

Pozerám sa na neho s veľkou láskou, vďakou a pokorou. Voči všetkým kolegom i divákovi, ktorí prídu. Mám toto predstavenie veľmi rád. Je to moje ďalšie dieťa. Som veľmi šťastný, že moji kolegovia dostali možnosť zahrať si v niečom tak komplexnom, že sa mohli popasovať s takouto výzvou – spolu so mnou. Všetci sme s projektom veľmi vyrástli. Herecky i osobnostne, a to ma asi najviac utvrďuje, že sa oplatilo ísť hlavou proti múru. Ohlasy sú neskutočné, diváci odchádzajú spokojní a dokonca píšú aj na sociálne siete. Samozrejme máme v úmysle naďalej na tomto diele pracovať, aby bolo stále silnejšie aj pri

ďalšom reprízovaní. Bolo pre mňa silným momentom uvedomenie, že ľudia chodia tliekať cudziemu nešťastiu. To sa nám potvrdzuje na mnohých reprízach. Diváci začali prirodzene tliekať po Vronského pokuse o samovraždu a na ďalších miestach, kde človek ani nedýcha.

Čo bolo pre Vás ako režiséra najťažšie?

Veľký rešpekt som mal pred celou problematikou výmeny priestoru. Od začiatku mi bolo jasné, že to bude náročné skúšať, najmä kým sa človek zorientuje a pochopí, čoho je vlastne súčasťou a čo sa od neho vyžaduje, aby bol cieľ splnený. Celé to funguje na princípe mechanizmu vytlačujúcich sa situácií, točiacich sa jedným smerom. Keď sa spustí, nabera obrátky, až nás to úplne pohltí. Buď musíme ísť v tempe, alebo je tu krajná možnosť – opustiť vlak, ako sa nakoniec rozhodne aj Anna. Ďalšou devízou bol strihový charakter textu (s čím sme sa museli spoločne popasovať). Medzi jednotlivými výstupmi sa v origináli udialo ešte mnoho vecí. Pre krátkosť času som samozrejme v dramatinizácii zžutnil iba tie úderné a nutné časti pre vývoj deja. Veľkou výzvou bola aj tanečná choreografia, s ktorou sa postupne všetci popasovali.

Scéna a kostýmy – bol to Váš návrh, alebo Vám s ním niekto pomáhal?

Je to možno zvláštne, ale všetci máme svoje špecifiká pri tvorbe inscenácie. Začínam vždy od takzvaného miesta činu. Vizualizujem si, kde sa to má celé udiat a ako si aj z technického hľadiska viem predstaviť rôzne momenty a atmosféry. Z toho sa postupom času vykryštalizuje scénografia, kostýmy, rekvizity. Dokonca aj hudba a kovanie prídu s tým. Návrhy scénografie som začal pripravovať koncom mája, výkresy s návrhmi kostýmov vznikli koncom augusta. Nechcel som vytvoriť presné autentické dobové kostýmy, skôr som sa pokúsil o akúsi štylizáciu so zachovaním siluety. Veľmi inšpiratívne sa mi konzultovalo s pánom Daubravom, ktorý mi bol pár týždňov veľmi dobrým externým svedomím v galantériách a metrových textiloch. Látky som chodil porovnávať asi tri týždne, aby som mal prehľad, čo je dostupné. Šili mi to do poslednej chvíle moje drahé, ochotné duše v Raslaviciach. Monika Hudáčková ušila pánske kostýmy, Mária Štiblárová dámske a ja s pani Zlatkou sme šili spodné prádlo a vypchávkvy, dlhý čierny záves a drobné detaily. Je to tak, niekedy musí aj režisér

sadnúť za stroj. Pokiaľ ide o umenie, nič, čo vedie k výsledku, by sa nemalo kategorizovať.

Čo bola Vašou prioritou pri „škrtní“ pôvodného textu?

V prvom rade som si potreboval ujasniť, o čom by som to chcel hrať – najst základnú nosnú tému a nejaké leitmotívy, z ktorých to celé postavím. Potom som si určil nutný počet postáv, ktoré potrebujem na vypovedanie myšlienky a taktiež zbor, ktorý je veľmi dôležitou súčasťou inscenácie – po významovej i po praktickej stránke inscenácie. Potom nasledoval výber dialógov a samotná úprava. Snažil som sa, aby už v textovej forme boli všetky charaktery čo najobsažnejšie. Hľadal som aj také árie, ktoré by boli doplnkom pre text samotných dialógov v situáciách, do ktorých sú vsadené. Sú to akoby vnútorné myšlienkové pochody Anny. Keď sme šťastní, pustíme si „Because I am happy“. Keď nás niečo trápi, „Why me, Lord?“ Keď sa ideme hodiť pod vlak, nezaslúži si ten moment žiadne slová. Silnejšia je vokalizácia, ktorá evokuje vzlyky, vnútornú bolesť v extetizovanej forme. Mnoho nuáns a situácií bolo nutné odohrať bez textu, aby boli linky postáv úplné. Zaujímavosťou sú možno paralelné situácie; motivácie dvojíc postáv a témy, ktoré riešia, sa vzájomne dopĺňajú. Niektoré sú dokonca v kontraste. Text je členený do piatich dejstiev a s prológom a epilógom pripomína antickú drámu – čo sa tiež nejakou intuitívne „stalo“.

Z FESTIVALOVÝCH DENNÍKOV

OHLIADNUTIE ZA TOHTOROČNÝM FESTIVALOM ARTORIUM 2022 – SPOJENIE!

→ Autori: Lucia Rakúsová, Jana Ovšonková
a redakcia festivalového denníka 2022

Pohybový workshop s Androm Benagliom (Taliansko)

Na začiatku tohto akademického roku sme mali možnosť opäť naživo zažiť pravú festivalovú atmosféru. V dňoch 17. – 20. 10. 2022 sa uskutočnil 12. ročník nášho medzinárodného festivalu vysokých umeleckých škôl ARTORIUM 2022 – spojenie! Festival prepojil všetky fakulty Akadémie umení v Banskej Bystrici a ponúkol účastníkom bohatý program s medzinárodnou účasťou. Okrem hlavného programu – divadelných inscenácií vysokých umeleckých škôl, sa realizovali aj workshopy so zahraničnými renomovanými lektormi, filmové bloky, koncerty, výstavy a obľúbený off program. O dramaturgiu a organizáciu festivalu sa aj tento rok postarala manažérka Divadla Akadémie umení v Banskej Bystrici Mgr. art. Jana Ovšonková. Festival z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Po všetkých predstaveniach sa uskutočnili diskusie s tvorcami a účinkujúcimi. Na prípravách diskusií participovali poslucháči Katedry herectva FDU AU v Banskej Bystrici a Katedry dramaturgie, réžie a teatrológie FDU AU v Banskej Bystrici (pod vedením doktoranda Mgr. art. Petra Galdíka).

Priebeh festivalu dokumentovali „videovizitky“ (v podaní poslucháča herectva Jakuba Petrika a v réžii pedagóga katedry herectva Mgr. art. Mareka Rozkoša, ArtD.) a tiež festivalový časopis (viedla ho doktorandka Mgr. art. Lucia Katreniak Rakúsová). Poslucháči prvého ročníka katedry dramaturgie, réžie a teatrológie pripravovali tzv. festivalové denníky. Prostredníctvom nich sa teraz obzrieme späť a priblížime si program aj atmosféru jednotlivých festivalových dní.

PSIE SRDCE (AUBB, foto: Marcela Záchenská)

Z FESTIVALOVÝCH DENNÍKOV

HLAVNÝ PROGRAM: DIVADELNÉ PREDSTAVENIA

→ ŠVAJČIARSKO

Isabella Giampaolo: MATR.

Prvý festivalový deň uzatvorila unikátna monodráma MATR. zo Švajčiarska. Účinkovala v nej herečka (autorka, lektorka workshopov) *Isabella Giampaolo*, ktorá má za sebou roky praxe a svojou šikovnosťou a talentom sa prebojovala k niekoľkým diplomom na rôznych školách. Divákov na prvý pohľad mohla zaujať scénografia v bielej farbe. Herečka nám hneď na začiatku ukázala svoju šikovnosť a ohybnosť tela. S absolútnou sústredenosťou sme mohli vidieť kontrolu každého jej svalu a veľmi ostré, no premyslené pohyby. Táto monodráma v sebe niesla aj prvky pantomímy. Divákov si získala aj svojím zmyslom pre humor a prácou s mimikou. (...)

(Viktória Murzová)

→ SLOVINSKO

NA DRUHEJ STRANE na motívy monodrámy Jean Cocteau: Ľudský hlas (Slovinsko)

V predstavení sme mali možnosť sledovať príbeh ženy, ktorá komunikovala prostredníctvom telefonického rozhovoru so svojím milencom z posledných rokov. Hlavná postava bola opustená a cítila sa prázdna. Preto sa snažila rôznymi spôsobmi udržať (čoskoro už bývalého) partnera na telefóne čo najdlhšie, a tak oddialiť rozchod, ktorý pomaličky prichádzal. Stali sme sa svedkami toho, ako sa žena nedokáže preniesť cez nešťastnú lásku, zmieriť sa s rozchodom a posunúť sa v živote ďalej. Vďaka šikovne postavenej scéne, ktorá pozostávala iba z prázdneho priestoru a jednej stoličky uprostred hra navodzovala pocit prázdnoty a izolácie. Túto veľmi dramatickú inscenáciu nám prišla zahrať študentka a herečka Akadémie divadla, rádia, filmu a televízie *Lara Fortunová* zo Slovinska. Lara veľmi pútavo a energicky prežívala dramatické situácie a napriek jazykovej bariére sme mali pocit, že jej rozumieme každé slovo. (...)

(Lukas Proksa)

→ UKRAJINA

Kateryna Michalicyna: KTO RASTIE V PARKU

Na Akadémiu umení v Banskej Bystrici prišli študenti z Ukrajiny. Študujú na Kyjevskej národnej univerzite Karpenka-Karyho. Divadelná skupina „Šiesty zmysel“ prišla so svojou hrou „Kto rastie v parku“, ktorej režisérkou bola *Kateryna Lukyanenko*. Myšlienkou predstavenia bolo zbystriť všetky zmysly okrem zraku. Publikum sa so zavretými očami ocitlo v daždi, zacítilo vôňu lipy, marhule, ochutnalo med, brezovú šťavu, spoznalo zvieratká, ktoré sa dali identifikovať podľa hmatu. Herci spievali veľmi, veľmi dobre a používali mimoriadne očarujúce zvuky. Herci vytvorili neuveriteľnú atmosféru parku a sprostredkovali dej príbehu, za čo diváci dali divadelnej skupine veľký potlesk.

(Buriadnyk Mahdalyna, Sandra Kuprasova)

→ POĽSKO

Z kinosály sme sa presunuli do tzv. malého štúdia na monodrámu *Stanislaw Chludziński, Filip Lipecki: Popol* z National Academy of Theatre Arts in Krakow (Poľsko). Monodráma

pripomínala miestami princíp stand-up comedy. Herec komunikoval priamo s divákmi, zrušil tým bariéru štvrtej steny a získal si ich pozornosť. Cez humor hovoril o vážnej téme; na javisku dominovala urna s popolom postavy matky, ku ktorej sa neraz prihovárал. Rozhovor syna s otcom „online“ si hneď v úvode získal divákov.

(Lucia Katreniak Rakúsová)

→ SRBSKO

Dušan Kovačević: RODINA TOPALOVIČOVCOV

Dnes na festivalovom repertoári bolo aj predstavenie Rodina Topalovičovcov, ktoré nám umelecky stvárnili kamaráti zo Srbska, študenti Akadémie umení v Novom Sade. Predloha pre túto divadelnú inscenáciu je konštruovaná podľa diela srbského dramatika Dušana Kovačevića *Maratonci trče počasni krug*. Réžiu realizoval Boris Isaković, s ktorým spolupracoval dr. Miljan Vojnović. Predstavením študenti vzdali hold svojej zosnulej spolužiačke Dostane Nikolić. Humor Dušana Kovačevića je hlboko vrezaný v mentalite srbského národa a toto dielo má kultový status. V diskusii po predstavení herci povedali, že sú si vedomí toho, že plné pochopenie a zážitok z ich interpretácie môže mať iba ten, kto pozná srbské žargóny, nadávky a históriu. No aj napriek jazykovým bariéram to publikum zaujalo. Herci nám rozpovedali priebeh udalostí v tejto zvláštnej rodine. Celý čas sedeli na stoličkách a rečou stvárnili príbeh. Každý predstavoval jedného člena rodiny či človeka, ktorý s ňou súvisí. Hranica medzi narátorom a postavou, ktorú rozprávač opisuje, je veľmi malá. Počas hry sa on mení na postavu a získa jej emócie. Tvorcovia chceli vidieť, či je možné udržať pozornosť iba rozprávaním príbehu bez pohybu, bez kostýmov, bez scénografie. (...) Na rozdiel od pôvodného diela všetci členovia rodiny Topalovičovcov boli ženy. Šesť generácií žien, ktoré sa už 100 rokov bavia pohrebníctvom a fabulu zasahujú rozličné súkromné, ale tiež aj politicko-spoločenské udalosti.

(Jana Švecová)

→ POĽSKO

Pawlikowska-Jasnorzewska: ŽENA ZÁZRAKOV/National Academy of Theatre Arts in Krakow (Poľsko)

V stredu večer sme sledovali komédiu s témou slobody odkazujúcu na politickú situáciu v Poľsku. Išlo o fiktívny príbeh a zaujímavosťou predstavenia bolo, že jednu postavu hrali viacerí herci. (...) Scéna znázorňovala byt (komoda, stôl, dva radiátory, zrkadlo, gauč) a súčasné kostýmy dopĺňali charakter postáv. Zaujímavé bolo, že postavy na scénu prichádzali z rôznych častí opony a že na určitý podnet „vykukovali“. Napr. sa naraz objavilo šesť hláv, povedali repliky a zase sa schovali. Predstavenie bolo aj preto veľmi živé a pútavé. Napriek tomu, že sme ho sledovali v cudzom jazyku, mali sme tendenciu počúvať a pozeráť viac na herecké akcie ako na titulky.

(Mária Vavrovičová)

→ SLOVENSKO

Tohtoročný festival uzatvorilo predstavenie BABY AND THE BEASTS. Autormi boli Markéta Bocková a Jakub Matejčí a predstavili sa v ňom poslucháči herectva z Vysokej školy múzických umení v Bratislave (Slovensko). Predstavenie cez jemnú iróniu odkazovalo na tému rozprávky Kráska a zvieratá, avšak v súčasnej dobe. V diskusii po predstavení inscenačný tím prezradil, že jeho cieľom bolo poukázať na silný vplyv neoverených správ v médiách a na dôsledky vedeckých pokusov

na bezbranné tvory (v predstavení dinosaurus). Predstavenie obohatili okrem hereckých výkonov aj prepracované video-projekcie a hudobná zložka.

(Lucia Katreniak Rakúsová)

V rámci festivalu sa aj tento rok predstavila naša domáca tvorba, ktorú mali možnosť zahliadnuť nielen zahraniční hostia a domáci hostia, ale aj študenti stredných škôl, ktorí prijali ponuku na dopoludňajšie predstavenie inscenácie hry Petra Karvaša ABSOLÚTNY ZÁKAZ. V malom štúdiu sme odohrali monodrámu vytvorenú na motívy poviedky M. A. Bulgakova PSIE SRDCE, ktorú pod réžijnou taktovkou nášho doktoranda Matúša Hollého naštudoval Kevin Ivanko. Viac sa nielen o našich, ale aj zahraničných predstaveniach či bohatom sprievodnom programe dočítate v kompletných číslach festivalových denníkov, ktoré nájdete na našej stránke <https://divadlo.aku.sk/artorium/casopis>

NA DRUHEJ STRANE (Slovinsko, Ljubljana)

ŽENA ZÁZRAKOV (Polsko, Wrocław)

KTO RASTIE V PARKU (Ukrajina, Kyjev)

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ NA FDU

→ PhDr. Silvia Kováčiková, ArtD.,
prodekanka pre vzdelávaciu činnosť FDU

Aj v tomto akademickom roku využila Fakulta dramatických umení Akadémia umení v Banskej Bystrici online priestor na spropagovanie možnosti štúdia na fakulte. Deň otvorených dverí (DOD) sa uskutočnil 30. novembra 2022 o 14:00 cez stránku fakulty na Facebooku.

Všetci tí, ktorí mali chuť a záujem dozvedieť sa viac o prijímacích pohovoroch a o štúdiu v jednotlivých študijných programoch, mohli počas podujatia klásť v čete svoje otázky, na ktoré odpovedal dekan FDU doc. Mgr. art. Ľubomír Viluda, ArtD., prodekanka pre vzdelávaciu činnosť PhDr. Silvia Kováčiková ArtD., zástupcovia jednotlivých katedier Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD. a doc. Mgr. art. Martin Timko, ArtD.

Moderátorských povinností sa zhostili poslucháči 2. ročníka magisterského štúdia herectva Bc. Kevin Ivanko a Bc. Richard Galdún.

Väčšinu čítajúcich zaujímala forma, priebeh a podmienky prijímacích skúšok, termíny podávania prihlášok a termíny samotných prijímacích pohovorov.

V tomto akademickom roku fakulta dramatických umení uskutočnila aj druhé kolo DOD, tento raz prezenčnou formou priamo v priestoroch fakulty 8. marca 2023 v čase od 09:00 do 13:00. Prítomní študenti sa stretli s vedením fakulty a vedúcimi katedier. Mohli si prezrieť priestory fakulty a mali možnosť vidieť vyučovací proces priamo počas otvorených hodín.

Záznam z Dňa otvorených dverí je dostupný na:
https://drive.google.com/file/d/1d-wljfc_MHwr8MV6HmaY-roomr_Pi0tJh/view?usp=share_link

D E Ň OTVORENÝCH D V E R Í

Akadémia umení
v Banskej Bystrici
→ Fakulta
dramatických
umení

Vyber si:

- HERECTVO
- DIVADELNÁ RÉŽIA A DRAMATURGIA
- FILMOVÁ SCENÁRISTIKA A RÉŽIA
- PRÁCA S KAMEROU A STRIHO

30. 11. 2022 O 14.00 H **ONLINE**

PREMIÉRA INSCENÁCIE HRY PRE DOSPELÝCH

→ Peter Galdík,
študent FDU

V polovici februára sme uviedli inscenáciu Hry pre dospelých, nadnesene dodám, že pri príležitosti Dňa sv. Valentína. Práve o pokriveniach a deformáciách partnerských vzťahov a sexuálneho života pojednáva text prestížneho súčasného poľského dramatika Pawła Demirského, ktorý som pre potreby bakalárskej inscenácie preložil, upravil, interpretoval a inscenoval s talentovanými študentmi 3. hereckého ročníka. V mozaike dvadsiatich situácií sondujeme vnímanie intimity na pozadí politických, náboženských či trhových naratívov. V úvodnej fáze skúšobného procesu sme intelektuálne uchopili a pomenovali oblasť tém. Na mentálnej mape sme sa zaoberali pojmami gender, emancipácia, rodové roly, formy sexuality, sexuálna výchova, formy partnerského spoluzitia, šovinizmus, LGBTI+ atď. V druhej fáze skúšobného procesu sme prostredníctvom improvizácií hľadali emocio-

nálnu a významovú podstatu či pravosť výborne napísaných dramatických situácií, ktoré oscilujú medzi znepokojujúcou brutalitou a úsmevnou bizarnosťou. Až v záverečnej časti procesu sme vytvárali konkrétnu mizansenickú podobu inscenácie, ktorá sa v našej interpretácii odohráva v neurčitej kúpeľni, kde sa prelínajú rôznorodé príbehy. Postavy medzi sebou interagujú chcene či nechcene na mieste určenom pre prácu s vlastnou intimitou. Vďaka nasadeniu a intenzívnej práci študentov herectva (nielen umeleckej, ale aj manuálnej a produkčnej) a vďaka živej dramaturgii sa nám podarilo vytvoriť inscenáciu, ktorá má všetky predpoklady živo, nalieha vo a s ľahkosťou komunikovať s divákmi o súčasných témach. Veď to je podstata divadla, hovorí o veciach, ktorými sa žije. Ďakujem všetkým zúčastneným za spoluprácu.

ODPOČÍTAVANIE MARTINA PALÚCHA

→ PhDr. Mgr. Kateřina Javorská,
vedúca Katedry filmovej dramaturgie a scenáristiky

Ivan Palúch

Nebýva zvykom, aby sa filmový teoretik pustil do režírovania filmu. V prípade filmu *Odpočítavanie* – posledný film Ivana Palúcha, došlo k výnimočnému stretnutiu: jeho autorom je pedagóg Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici docent Martin Palúch, jeho hrdinom je jeho otec, herec svetových kvalít Ivan Palúch a tak trocha jeho javiskom aj Banská Bystrica. Dosť dôvodov na to, aby sme jeho počin privítali v zozname tých výnimočných.

Martin Palúch sa v svojich teoretických prácach dlhodobo venuje slovenským dokumentom, v poslednom období aj filmom tvoreným z veľkej

časti archívnymi materiálmi a ak si uvedomíme, že film vznikol až po smrti Ivana Palúcha, je zjavné, že práve práca s archívom bola kľúčová. To je však iba jedna stránka filmu. Hľadám najdôležitejší bol spôsob rozprávania, ktorý si Martin Palúch zvolil. Premyslene rezignoval na klasický portrét s jeho lineárnou chronologickou štruktúrou a zvolil obrátený koncept – príbeh svojho otca, herca Ivana Palúcha rozpráva od konca k začiatku; jeho otec vo filme vlastne mladne.

Žiadny film sa však nezaobíde bez producenta, na ktorom leží ťarcha zháňania finančných prostriedkov. Aj meno producenta nájdeme medzi pe-

dagógmi fakulty dramatických umení. Peter Nevedal má za sebou tituly, ktoré poznáme z kín či z televízie a v tomto prípade sa logicky spolu s Martinom Palúchom obrátili na RTVS aj na Audiovizuálny fond, kde aj uspeli. Práca, ktorá ich čakala bola omnoho zložitejšia, ako to pôvodne vyzeralo. Najväčším problémom boli práva k filmom, v ktorých Ivan Palúch hral. Jednak ich je veľmi veľa, jednak sa tvorcovia stretli s problémom, že síce vypátrali toho, kto mal práva k filmu, ale nemal jeho kópiu. Nekonečné hľadanie nielen po celej Európe, ale aj v USA, dohovory, rátanie... Okrem toho rozhovory, ktoré dával... Nekonečné minúty materiálov, ktoré

bolo treba pozrieť, zvažovať výber, znovu sa zamýšľať nad scenárom. Martin Palúch nebol na to našťastie sám. V hľadani materiálov mu pomáhali „hľadači pokladov“ v zahraničí, externí rešeršéri, ktorí pátrali v archívoch, v tlači. Keď sa tvorcovia dostali k fáze prispôsobovania dobových filmových materiálov dnešným technickým podmienkam, bolo ich treba vyčistiť, zdigitalizovať. Práca na verzii pre kiná tak trvala takmer štyri roky. Okrem dlhometrážnej verzie vznikol aj televízny film pre RTVS, ktorá bola koproducentom. Ten má však televíznu minútáž a líši sa od kinoverzie. O kvalite filmu by sme mohli písať dlho nielen kvôli osobnosti Ivana Palúcha, ale aj pre prácu režiséra a scenáristu Martina Palúcha. Každú ukážku z filmov svojho otca – lebo najmä z tých film pozostáva – organicky využíva nielen ako mimoriadne funkčný zdroj informácií, ale aj ako emotívnu prehliadku skvelých filmov a mimoriadnych hereckých výkonov. Film nestráca tempo, v každej chvíli prekvapuje a keď zaznejú posledné slová herečky Evy Ras, ktorá s Ivanom Palúchom hrala vo filme Aleksandara Petroviča Čoskoro bude koniec sveta, v premyslenom, esteticky nasýtenom oblúku divákovi v sále dochádza veľkosť herca Ivana Palúcha.

Film *Odpočítavanie* – posledný film Ivana Palúcha je nielen holdom tejto výnimočnej osobnosti, ale zároveň smutnou pripomienkou toho, ako sa režim usiloval herca uvrhnúť do zabudnutia. Ivan Palúch, ktorému hrali na festivale v Cannes v roku 1969 hneď tri filmy, bol po svojom návrate perzekuovaný pre svoje „protispoločenské názory“, spolupráca s režisérmi svetového mena bola zakázaná a vycestovanie do zahraničia znemožnené. Pas mu zabavili. Ostávali len maličké vedľajšie úlohy v režimom schválených filmoch či rozprávkach. Súdruhovia robili všetko pre to, aby človeka, ktorý hral v Markéte Lazarovej, stvárnil Princa Bajaju či Adama Šangalu, ktorého obsadzovali režiséri ako Aleksandar Petrovič či Volker Schlöndorff, ktorý hral po boku Annie Girardotovej, Anny Kariny či Davida Warnera, uvrhli do zabudnutia. Veľkosť herca Ivana Palúcha je však aj v tom, že nezatrpkol a aj v dnešných časoch zostáva jeho meno symbolom vnútornej slobody, talentu a lásky. To všetko ponúka film Martina Palúcha, dojemný, avšak nie sladkobôlny, plný informácií, ktoré sme často zabudli, alebo ktoré sme vôbec nemali. Jednoducho dobrý film.

Chodte do kina, také filmy a ich posolstvá potrebujeme. A potrebujeme aj divákov v kinách!

Odpočítavanie – posledný film Ivana Palúcha

Slovensko, 2022, 75 min.

Réžia: Martina Palúch

Scenár: Martin Palúch

Kamera: Peter Kováč

Strih: Peter Harum

Produkcia: Peter Nevedal

Film *Odpočítavanie*, posledný film Ivana Palúcha začal svoju cestu k divákovi impozantne – zo 17. ročníka festivalu Cinematik v Piešťanoch si v septembri odniesol hlavnú cenu v súťaži slovenských filmov – Cinematik.doc. V porote zasadli kameraman Norbert Hudec, maďarský režisér Gyula Nemes a česká producentka Alica Tabeřy. A jej verdikt: „*Snímka čisto filmovým jazykom odhaľuje jeden ľudský osud a širšie dejiny Československa cez postavy, ktoré v naše kinematografii Ivan Palúch stvárnil. Zároveňš dúfame, e to nebude posledný film Martina Palúcha*“.

Vzápätí film vstúpil do distribúcie a odvtedy úspešne putuje po slovenských mestách a mestečkách. Často ho sprevádza delegácia tvorcov – okrem režiséra Martina Palúcha aj producent Peter Nevedal, ktorého meno je tiež spojené s Fakultou dramatických umení.

Ivan Palúch

Z nakrúcania s oscarovým režisérom Volkerom Schlöndorffom v jeho dome v Berlíne
archív Martina Palúcha

NEZASTAVITEĽNÝ PÄŤDESIATNIK IVAN OSTROCHOVSKÝ

ALEBO OD VOJAKA K FILMU, DO BERLÍNA A BENÁTOK A AJ ĎALEJ

→ PhDr. Mgr. Kateřina Javorská,
vedúca Katedry filmovej dramaturgie a scenáristiky

Možno by sme medzi našimi študentmi mali robiť ankety. Napríklad si viem predstaviť anketu s otázkou „Kolkto filmov Ivana Ostrochovského ste videli?“ A viem si aj predstaviť dobrú odpoveď: „Všetky.“ Lebo sa patrí vedieť o tvorbe svojho pedagóga všetko. Spomínam si, kedy som sa s menom Ivana Ostrochovského stretla prvýkrát. V roku 2004 sme vybrali do Prehliadky českého a slovenského dokumentu v Prahe, ktorú som spoluorganizovala za Úniu slovenských televíznych tvorcov s českým FITE-Som, film Menšie zlo. Film bol pred schvaľovacou projekciou vo vtedajšej Slovenskej televízii stiahnutý a jedna kontroverzná veta (lepšie povedané veta týkajúca sa „nevhodným“ spôsobom KDĽ) bola vystrihnutá. Na pokyn manažmentu STV. Možno by sme mali tento film študentom pripomenúť. Z katalógu Prehliadky vyberáme: „Záku-

lisie volebných tímov, svedectvo napínavých minút pred oficiálnymi výsledkami, ale aj úvahy o zmysle volieb a o tom, čím a podľa čoho sa pri volbe riadime. To všetko je v tomto dokumente popretkávané so známom divadelného predstavenia Moliérovho Mizantropa, ktorý realitu posúva do iného rozmeru. Moliérov text o charaktere a o zodpovednosti je zrazu prekvapivo súčasný.“

A ďalšia spomienka: v roku 2007 som bola v porote festivalu Envirofilm v Banskej Bystrici, kde Cenu riaditeľa festivalu za najlepší film slovenského režiséra získal Ivan Ostrochovský za film Vietor, za netradičný autorský pohľad na kalamitu vo Vysokých Tatrách.

V životopise Ivana Ostrochovského sa dočítame o jeho kľukatej, a predsa jasnej ceste od zamýšľanej kariéry vojaka k absolvovaniu VŠMU na katedre dokumentárnej tvorby, o jeho ceste režiséra, scenáristu a napokon aj producenta. Okrem uvedených filmov z mojich osobných spomienok, treba určite spomenúť ocenený dokument Zamatoví teroristi, ktorý získal cenu na MFF Karlove Vary aj na Berlinale, kde vyhral čitateľskú cenu denníka Tagesspiegel. Z jeho režijných počínov nepochybne najviac utkvil v pamäti jeho režijný celovečerný debut Koza a v roku 2020 Služobníci. Oba filmy mali premiéru na prestížnom Berlinale, oba s jasným režijným rukopisom, oba čiernobiele, a pritom tak farbisté v roz-

právani príbehu. A Cenzorka, pri ktorej sa podieľal na scenári a produkoval ju. Za scenár o ukrajinských matkách vo väzení, ktorý písal spolu s režisérom Petrom Kerekesom dostal ocenenie na festivale v Benátkach. Ak by som chcela pokračovať, musím sa prehupnúť k jeho producentskej činnosti. Bol pri viacerých významných filmoch, Punk je hneď Juraja Šlauku, Nina Juraja Lehotského, Až do mesta Aš Ivety Grófovej či 5 October Martina Kollara. Ale koprodukoval aj film Arvéd Vojtěcha Maška, ktorý pred niekoľkými dňami získal Cenu českej filmovej kritiky.

Nie, nebudem rozprávať o týchto filmoch, lebo každý z nás ich nepochybne pozná. Ak nie, je to chyba. Choďte do kina! Je to dôležité. Nebudem ani vyratúvať ďalšie ocenenia. Bolo by to na veľmi dlhý článok najmä o písaní, nakrúcaní, zháňaní peňazí a o čase. Lebo ten je pri tvorbe filmu tak dôležitý a často nekonečný. A aj o čase, ktorý venuje študentom dokumentaristiky na fakulte dramatickej tvorby.

Doc. Mgr. art. Ivan Ostrochovský, ArtD., náš kolega, sa 12. novembra 2022 dožil päťdesiatich rokov. Blahoželáme a držíme palce. V tvorbe, aj v osobnom živote.

KICK

– ČASOPIS, KTORÝ PREDSTAVUJE SCENÁRISTOV A DOKUMENTARISTOV TROCHU INAK

→ PhDr. Mgr. Kateřina Javorská,
vedúca Katedry filmovej dramaturgie a scenáristiky

„Projekt a jeho výstupy boli podporené z inštitucionálnych zdrojov na podporu rozvoja umeleckej, vedeckej a publikačnej činnosti Akadémie umení v Banskej Bystrici“

S prácami scenáristov sa stretávame zväčša až vtedy, keď vidíme hotový film. Na fakulte dramatických umení sú scenáristi tak trocha utajenou skupinkou talentovaných mladých ľudí. Ich práca je iba vykročením k hotovému filmu, scenáre čítajú ich školitelia a oponenti, nevznikajú ako dielo, ktoré uvidíme vytlačené, zviazané. Preto je dobre, že sa podarilo vydať už dve čísla časopisu KICK, v ktorom práve študenti scenáristiky, doplnení študentmi dokumentaristiky, analyzujú veľmi rôznorodé diela. KICK je scenáristický výraz pre úvodné zaujatie diváka vo filme a ukázal sa ako vhodný názov pre akúsi platformu, kde majú budúci scenáristi a dokumentaristi možnosť reflektovať filmovú tvorbu a preniesť svoje myšlienky na papier.

V prvom čísle sa zamerali na skvost kinematografie – prvý československý oscarový film *Obchod na korze*. Dielo skúmali z viacerých strán a okrem tej

pochopiteľnej, filmovej, sa venovali aj historickému rozmeru filmu. Táto stránka je veľmi dôležitá, pretože práve tak významné kinematografické dielo môže povedať mladým ľuďom oveľa viac, ako suché informácie o holokauste. Zaujímavé však je aj to, v akých kontextoch film skúmali. Lukáš Molnár sa venoval archetypom, diferenciacii postáv aj štruktúre rozprávania, mapoval metafory a symboly vo filme. Alex Csémi sa pustil do náročného žánru – rozhovoru so zapáleným historikom Jurajom Vráblom zo Sabinova, ktorý skúma všetko, čo sa nejakto viaže k filmu *Obchod na korze*. Vesna Gemzová sa zaoberala tvorbou a najmä životom Jána Kadára. Takisto sa na život druhého režiséra Elmara Klosa pozrela Veronika Danajová.

K dvojici režisérov patrí neodmysliteľne autor predlohy Ladislav Grosman, o ktorého „srdcu Humenčana“ zasvätené písala Angelika Šusteková. Pre mnohých bola objavná stať Igor Kovácsa, ktorý sa zamýšľal nad termínom MacGuffin. Používal ho napríklad Alfred Hitchcock – je to osoba alebo predmet, okolo ktorej/ktorého sa síce

dej točí, avšak divák ku nej/nemu nemá citovú väzbu. To, že sa aj taký majster ako Hitchcock mylil, potvrdili viaceré filmy. Aby som doplnila informácie o rôznorodosti článkov v časopise, spomeniem aj Pavlínu Magnovú, ktorá v svojom článku pátrala po tom, kam vlastne zmizla soška Oscara. Na záver dokumentaristka Stella Šuranská analyzovala dokument *Obchod na korze*. Pretože aj taký vznikol – zobrazuje život obyvateľov Sabinova päťdesiat rokov po nakrúcaní slávneho diela.

Na záver chcem spomenúť aj autora nápadu Mgr. art. Mareka Janičíka, ktorý študentov k skúmaniu a písaniu inšpiroval a viedol ich, a tiež doc. Dagmar Ditrichovú, ktorá na definitívnej verzii časopisu urobila potrebné korektúry. Medzičasom vyšlo aj druhé, zatiaľ posledné, číslo KICK-u. A prečo o ňom nepíšem? Bolo by najlepšie, ak by ste si časopis prečítali a trocha nazreli do zanietovaných úvah scenáristov a dokumentaristov. Som rada, že uzreli svetlo sveta a priblížili nám informácie, ktoré sme možno nemali, alebo na ktoré sme zabudli. Príjemné čítanie.

V-DAY V BÁBKOVOM DIVADLE NA RÁZCESTÍ

→ Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.,
prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy FDU

Študentky Katedry herectva Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici Eva Gribová, Klára Novotná, Zuzana Zaušková a Martina Chmelanová sa v Bábkovom divadle na Rázcestí v Banskej Bystrici zúčastnili 14. februára 2023 na scénickom čítaní z knihy *Monológy vagíny* autorky Eve Ensler v preklade Jany Juráňovej. Zo svetoznámej knihy, ktorá bola ocenená Obie-Award, čítalo 13 bystrických výnimočných žien, autorít z univerzitného, učiteľského, občianskeho, divadelného a študentského života. Okrem našich poslucháčok účinkovali tiež Lujza Urbanová, Diana Javorčíková, Daniela Kováčová, Marta Gajdošíková, Jana Sýkorová, Barbora Bystrianska, Mária Šamajová, Marianna Mackurová a Veronika Zelinová. Týmto čítaním sme sa pripojili k V-Day, k hnutiu Nemlčme, zastavme násilie páchané na ženách.

Divadelnú hru autorky Eve Ensler, prelomové a preslávené *Vagína monológy*, odohrali prvýkrát v New Yorku v roku 1998 práve 14. februára. Predstavenie stojí na fiktívnych monológoch inšpirovaných rozhovormi s vyše 200 ženami a otvorene hovorí o ženskom tele. Odhaľuje starosti aj radosti v súvislosti s ním a dodnes patrí medzi oceňované a kultové diela. *New York Times* ho v roku 2006 nazvali „pravdepodobne najdôležitejším politickým divadlom poslednej dekády.“ Uvedenie tohto predstavenia bolo začiatkom niečoho väčšieho. Diváci sa pri tejto príležitosti rozhodli pomôcť a vyzbierali vyše 250-tisíc dolárov pre miestne organizácie bojujúce proti násiliu. Bol to prvý V-Day v histórii. V-Day dnes poznáme ako globálne aktivistické hnutie, ktoré Ensler spustila, aby pomohla bojovať proti násiliu páchaného na ženách a dievčatách. Písmeno „V“ v názve síce na prvý pohľad súvisí s Valentínom, no podľa hnutia odkazuje aj na slová vagína a víťazstvo. V angličtine ním tiež začína slovo violence, teda násilie. V-Day apeluje na zastavenie násilia páchaného na ženách a každoročne sa doň zapájajú stovky univerzít, občianskych združení, neformálnych skupín žien. Bábkové divadlo na Rázcestí bolo prvým divadlom na Slovensku, ktoré v spolupráci so ženským krízovým centrom Fenestra z Košíc v roku 2003 organizovalo študentské čítanie v troch mestách

(Banská Bystrica, Košice, Prešov). Myšlienky knihy, pri ktorej písaní sa Ensler inšpirovala príbehmi obetí, ako aj V-Day, sú stále aktuálne. O to viac v čase, keď sa neschválila novelizácia trestného zákona o znásilnení, čo neuľahčuje život obetiam a preživším.

Výťažok z podujatia bol venovaný na podporu združenia D E B O R A, útulku pre matky s deťmi v Banskej Bystrici.

SLOVNÍK „CUDZÍCH“ SLOV

→ Mgr. art. Tomáš Krištof, katedra vokálnej interpretácie FMU
foto: Mgr. art. Gabriela Birošová

V polovici prvého mesiaca nového roka (16. 1. 2023) sa uskutočnila úspešná premiéra autorského projektu Slovník „cudzích“ slov. Myšlienka vytvoriť tento projekt vznikla v rámci vyučovacieho predmetu muzikálová prax, ktorý je určený pre študentov muzikálového spevu. Scenár inscenácie o známych slovách, ktoré sú nám cudzie sa Tomáš Krištof rozhodol pripraviť spoločne s poslucháčmi druhého ročníka magisterského stupňa na Katedre vokálnej interpretácie Fakulty múzických umení AU v Banskej Bystrici.

Poslucháči Kristína Drotárová, Laura Mária Kollegová, Aneta Kostovčáková, Dominik Lauko, Natália Lukáčsová, Viera Semaňaková a Martin Vetrák v inscenácii predviedli okrem hereckých výkonov aj skvelé spevácke čísla. Na premiére zazneli skladby od známych interpretov a hudobných skupín ako napríklad: Backstreet Boys, Rick Astley, Britney Spears, Billie Eilish, Coldplay, Lesley Gore, Barbra Streisand, Harry Styles a Lady Gaga.

K spolupráci na choreografických častiach bol prizvaný Mgr. art. Dávid Szöke, doktorand na Katedre herectva Fakulty dramatických umení AU v Banskej Bystrici.

Koncept a réžia:

Mgr. art. Tomáš Krištof

Scenár:

Kolektív

Dramaturgia:

Mgr. art. Katarína Hitzingerová, ArtD.

Choreografia:

Mgr. art. Dávid Szöke

Upútavka, plagát:

Mgr. art. Eduard Valašík

Hudba k upútavke:

Mgr. art. Martin Husovský

Slovník cudzích slov

EXPERIMENTÁLNA A KONKRÉTNA POÉZIA NA FDU

→ Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.,
ved. katedry herectva FDU

→ prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.,
rektor

foto: Mgr. art. Gabriela Birošová, public relations

Tvorba konceptuálneho umelca, autora vizuálnej a zvukovej poézie, hudobníka, skladateľa, performeru, muzikológa a vysokoškolského pedagóga Milana Adamčiaka sa stala inšpiráciou netradičnej interpretácie textov pre študentov III. ročníka katedry herectva. Vyučovací predmet umelecký prednes svojim obsahom totiž reflektuje aj potreby vizuálnej a zvukovej interpretácie textov inšpiratívnych autorov.

Výstupom spracovania tvorby Milana Adamčiaka, ktorý zásadne formoval podobu súčasného umenia na Slovensku od 60. rokov 20. storočia, bude interpretačne spracovaná poézia autora. Réžiu a dramaturgiu interpretačného spracovania vybraných textov pripravuje pedagogička umeleckého prednesu Barbora Špániková z FDU AU BB.

Pedagogickým zámerom je upriamiť pozornosť na interdisciplinárne procesy, využiť vizualitu poézie na performatívne interpretácie v urbánom aj komornom prostredí, sprostredkovať hercom dotyk s konceptuálnym myslením avantgardného umelca a dať možnosť intelektuálneho využitia

prostredníctvom netradičnej vizuálnej poézie, ktorá bude mať performatívne, gestické, tanečné, herecké, hudobné a fónické (zvukové) atribúty.

Celý proces prípravy spracovania textov Milana Adamčiaka je obohatený viacerými momentmi, ktoré študentom tvorbu Milana Adamčiaka približujú z teoretickej, praktickej i zážitkovej roviny.

Prvá prezentácia Adamčiakovej tvorby v rámci predmetu umelecký prednes sa uskutočnila už v decembri 2022 pod vedením rektora AU BB prof. Michala Murina, zostavovateľa štvordielnej monografie Milana Adamčiaka a spoluautora retrospektívnej výstavy Milana Adamčiaka v Slovenskej národnej galérii (2017). Na odbornú prednášku prof. Murina nadväzoval praktický workshop špeciálne cieleň na analýzu a interpretáciu vybraných diel slovenského konceptuálneho umelca Milana Adamčiaka. Workshop sa uskutočnil dňa 1. 3. 2023 na fakulte dramatických umení, na katedre herectva pod vedením umelkyne Anny Čonkovej.

Expresivita výrazových prostriedkov, ktorými sa študent/interpret počas prednesu Adamčiakovej tvorby vyjadruje je založená na prvkoch experimentálneho prístupu. V procese príprav interpretácie sa kladie dôraz na silný individuálny prejav a jeho rozvoj v oblasti hlasovej a zvukovej s akcentom na rôzne formy jazykovej štruktúry textu.

Ucelený výstup spracovania Adamčiakovej tvorby študentmi fakulty dramatických umení je plánovaný ako premiéra Performance/Inscenácia s možnosťou prezentácie aj mimo akadémie na rôznych festivalových či komorných podujatiach intermedialne oscilujúcich medzi výtvarným a preformátovaným umením.

Workshop je súčasťou série Nové uši: workshopy súčasnej hudby združenia ooo. Workshop je súčasťou projektu ooo_2023, ktorý podporil ako hlavný partner z verejných zdrojov Fond na podporu umenia.

Anna Čonková (*1986) je experimentálna hudobníčka a divadelná a filmová herečka. Je absolventkou herectva alternatívneho a bábkového divadla na DAMU Praha. Pôsobila v Bratislavskom bábkovom divadle a v ďalších kamenných a alternatívnych súboroch. Od roku 2015 rozvíja popri herectve aj autorský hudobný projekt Stavros Papadopulos skúmajúci ľudský hlas v rôznych subjektovo-objektových konšteláciách a iné autorské zvukové aktivity. Realizuje workshopy zamerané na interpretáciu zvukovej poézie a rozšírené hlasové techniky.

Združenie 000 vzniklo na jar 2020 ako špecializovaný priestor pre sound art, performatívne umenie a intermédiá. Za necelé 3 roky existencie má za sebou množstvo autorských, kurátorských a organizačných aktivít, medzi nimi napr. organizáciu každoročného podujatia JAMA, organizáciu medzinárodnej kolektívnej výstavy Stratený človek v kurátorskej koncepcii Lucie G. Stach, slovenskú premiéru a uvádzanie významného diela elektroakustickej hudby I Am Sitting in a Room od amerického skladateľa A. Luciera, autorskú sériu Zvukové topografie zameranú na akustickú ekológiu, zvukové inštalácie POST a Zvukový atlas mosta či spoluprácu na dramaturgii projektu Trenčín EHMK 2026. Zakladajúcimi členmi združenia sú hudobník a pedagóg Fero Király a kultúrna manažérka a performerka Eva Vozárová.

<https://zdruzenie.000/>

REALIZÁCIA SPOLUPRÁČE S VOJENSKOU POLÍCIOU

→ Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.,
prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy FDU
foto: archív autorky

Reálne spojenie dvoch oblastí, ktoré sa na prvý pohľad zdajú nespojiteľné. Vojenská polícia ako priamy výkonný orgán v rezorte Ministerstva obrany SR a herectvo ako umenie.

Hlavnou myšlienkou celého projektu bolo zvýšenie autenticity modelových situácií v rámci výcviku tak, aby sa čo najviac približovali realite. Voľba bola jasná. Bolo potrebné zamerať sa na tých, ktorí dokážu stvárniť situácie dôveryhodne a pravdivo. Kto iní ako herci?

Realizácii tejto spolupráce predchádzalo množstvo odvedenej práce zo strany Odboru výcviku a kynológie Vlkanová a Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Snaha obidvoch strán bola spečatená 16. februára 2022 uzatvorením Zmluvy o vzájomnej spolupráci medzi Vojenskou políciou a FDU AU BB. Následne sme spoločne začali plánovať účasť študentov herectva na modelových situáciách. Nepočítali sme však s tým, že do našich príprav zasiahne vojnový konflikt na Ukrajine a v súvislosti s ním prijaté opatrenia. Všetky plánované kurzy a výcviky boli zrušené a našu spoluprácu nebolo možné v tom čase realizovať.

Dňa 22. novembra 2022 sa v Odbore výcviku a kynológie Vlkanová pod vedením inštruktora výcviku nrtm. Bc. Vladimíra Bobuľu konalo inštruktážno-metodické zamestnanie v oblasti

osobnej ochrany určenej pre príslušníkov Vojenskej polície. Cieľom bolo precvičiť jednotlivé postupy pri ochrane VIP osoby s dôrazom na dodržiavanie diplomatického protokolu a schopnosť reagovať v rýchlo meniacich sa podmienkach. Práve počas tohto zamestnania sa reálne po prvýkrát podarilo pod vedením Mgr. art. Soni Kočanovej, ArtD. zaradiť do modelových situácií študentov herectva ako figurantov. Vzhľadom na to, že študenti nemali doposiaľ s takouto činnosťou žiadne skúsenosti, ich samostatná príprava a bezprostredné konanie prispeli veľkou mierou k dosiahnutiu reálnej autenticity a stanoveného výcvikového cieľa. Úlohou študentov bolo vo výcviku simulovať pozíciu chránenej osoby, protokolárne zabezpečenie, ako aj činnosť členov delegácie. Príslušníci zaradení do výcviku tak museli plniť úlohy niekedy až nad rámec vlastných síl, ktoré vznikali prirodzeným konaním a improvizáciou figurantov.

Súbežne v tom istom týždni (23. – 24. novembra 2022) prebiehal tiež výcvik v krízovej intervencii. Krízová intervencia je základná psychická a sociálna stabilizácia po tragickom nešťastí v rodine, medzi blízkymi a priateľmi (samovražda, autonehoda, úmrtie...). Predmetný výcvik bol vykonávaný pre novoprijatých príslušníkov psychologické služby Ozbrojených síl SR a bol zameraný na činnosť intervenčného tímu. Výcvik bol realizovaný v gescii psychológa Vojenskej polície Mgr. Iva-

na Sopoligu. Študenti sa v týchto modelových situáciách zameriavali najmä na emočnú stránku. Námetom modelových situácií bola činnosť tímu krízovej intervencie po oznámení tragického nešťastia a následne činnosť intervenčného tímu pri poslednej rozlúčke so zosnulým. Účastníci výcviku, príslušníci psychologické služby Ozbrojených síl SR, neboli vopred oboznámení s obsahom a priebehom modelových situácií a museli tak pohotovo reagovať na autentické reakcie študentov herectva.

V dňoch 12. a 13. januára 2023 Vojenská polícia v zmysle novelizácie Národného programu ochrany civilného letectva pred činmi protiprávneho zasahovania účinného od 1. januára 2023 realizovala internú certifikáciu vbraných príslušníkov Vojenskej polície – tímu, tzv. Air Marshalov. Certifikácia tímu ochrany lietadiel vo vojenských službách a ich letov sa konala za prítomnosti pozvaných externých špecialistov, ktorí hodnotili rôzne aspekty záťaže a ich vplyv na plnenie špecifických odborných a policajných úloh. Cieľom cvičenia bolo preverenie tímu Air Marshalov. Komisia zložená z inštruktorov z oblasti streleckej, taktickej a policajnej prípravy bola podporená špecialistami z psychológie, zdravotníctva, komunikácie a špeciálnej telesnej prípravy. Počas certifikačného cvičenia sa preverili nielen základné zručnosti a činnosti, ale aj modelové situácie, ktoré boli navrhnuté tak, aby reflektovali rôzne stupne ohrozenia bezpečnosti posádky, pasažierov

a lietadla počas letu. Študenti herectva simulovali reálnych cestujúcich v niekoľko hodinovom lete, ktorý preveril nielen fyzický, ale aj psychický stav jednotlivcov a tiež malej „izolovanej“ skupiny. Počas cvičenia študenti plnili vopred pripravené úlohy a v niektorých prípadoch sa stali aj divákmi.

V rámci výcvikov vznikli videozáznamy a fotografie, ktoré slúžili na vyhodnotenie a poskytnutie spätnej väzby obom zúčastneným stranám. Spätňá väzba, ktorú si zúčastnení vymenili vzápätí po ukončení modelových situácií, mala nepochybne zmysel a všetci participujúci tak mali možnosť analyzovať a prezentovať konštruktívne reflexie. Pre študentov bola dôležitá aj vlastná sebareflexia a zhodli sa, že tieto zážitkové situácie boli pre nich jednoznačne prínosom a získané skúsenosti vedia ďalej využívať v hereckej tvorbe. Vďaka vzájomnému brainstormingu definovali tiež nové modelové situácie, ktoré môžu byť v budúcnosti podporené napríklad lepším vybavením v zmysle rekvizít, kostýmov či maskérskych pomôcok.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že uzatvorenie zmluvy o vzájomnej spolupráci dvoch zdanlivo nespojitelných odvetví bol krok správnym smerom. Veríme, že sa naša spolupráca bude naďalej rozširovať a prehĺbovať, pretože má pre obe strany nepochybne zmysel.

POKRAČUJÚCE ÚSPECHY ADAMA MARCA NA GITAROVEJ SCÉNE PO HEKTICKOM ZÁVERE ROKA 2022

→ doc. PaedDr. Mária Strenáčiková ml., PhD.,
prodekanka pre vzdelávaciu činnosť a kvalitu FMU
foto: Enric Calafell, Iulia Lica

Úspešný gitarista a pedagóg Adam Marec na konci minulého roku absolvoval množstvo vystúpení a participoval na viacerých workshopoch, majstrovských kurzoch a súťažiach na Slovensku i v zahraničí.

Zo zahraničných vystúpení patrili k najvýznamnejším koncerty v Budapešti a na baleárskych ostrovoch. Na koncerte v Budapešti, ktorý sa konal 5. októbra 2022, odzneli diela Jiřího Jirmala (Baden Jazz Suite), Antonia Vieira dos Santos (O Desterro) a ďalšie. Adam Marec účinkoval nielen ako sólista, ale aj ako člen komorných zoskupení. V druhej dekáde októbra sa predstavil v rámci projektu podporeného z verejných zdrojov Fondom pre podporu umenia pred publikom na baleárskych ostrovoch. Vo Fundació Cultural Coll Barolet – Valldemossa, Mallorca interpretoval 13. októbra 2022 diela Kaspara Josepha Mertza (Bardenklänge Op. 13), Jána Králiku (Pieces), Petra Ebena (Mare Nigrum – Danza, Canto, Toccata),

Josepha Kolkovicha (Medallions), Jiřího Jirmala (Baden Jazz Suite – Simplicitas, Berceuse, Rondo a la Samba), Alexandra Tansmana (Homage à Chopin), Ľubice Čekovskej (León) a Yorgosa Nouisisa (Grenzlose Fantasie). O dva dni neskôr, 15. 10. 2022 na koncerte Concert de Guitarra Clasica v auditóriu inštitúcie Conservatori Superior de Música de les Illes Balears, predviedol program zostavený z diel, ktoré skladatelia dedikovali samotnému interpretovi. Išlo o diela od Jána Králiku Pieces, Vojtecha Didího Memoria, Josepha Kolkovicha Medallions, Ľubice Čekovskej León. Okrem uvedených odzneli aj diela Igora Dibáka La valse op. 57b, Petra Ebena Mare Nigrum – Danza, Canto a Toccata, Lukáša Borzika Preludium L'aube a Aleksandra Tansmana Hommage à Chopin.

Zo slovenských koncertov možno spomenúť napríklad vianočné koncerty Duo Slavonic (20. 12. 2022 v Banskej Bystrici a na Sliachi a 22. 12. 2022 vo Zvolene).

Okrem koncertnej činnosti sa Adam

Marec podieľal na výchove mladej generácie gitaristov na prominentných festivaloch a súťažiach. Viedol majstrovské kurzy a workshopy v zahraničí. V októbri (10. – 11. 10. 2022) vyučoval na majstrovských kurzoch Masterclass de guitarra na Conservatori Superior de Música de les Illes Balears v Palma de Mallorca a v novembri (14. – 15. 11. 2022) na Katolikus Zeneiskola és Zene-mű v Budapešti a v rámci Medzinárodného gitarového festivalu SZEGED IGF aj v Szegede (19. – 20. 11. 2022).

Slovenské detské hudobné talenty hodnotil ako člen poroty na 12. ročníku Gitarovej súťaže v Prievidzi na Základnej umeleckej škole Ladislava Stančeka, ktorá sa uskutočnila 24. 11. 2022.

Jeho bohatú činnosť mohli poslucháči spoznávať aj v rámci relácie ARS MUSICA, ktorú odvysielalo Rádio Devín 17. novembra 2022.

Po hektickom a úspešnom vyvrcholení roku 2022 sa Adam Marec s novou energiou a elánom pustil do ďalších

umeleckých a pedagogických aktivít. V roku 2023 už stihol absolvovať viaceré koncerty, ako napríklad Novoročný Trojkráľový koncert 2022 v Dome kultúry v Čadci (7. 1. 2023) so sprievodom Kysuckého komorného orchestra pod vedením talianskeho dirigenta Enrica Volpeho. Spoločne uviedli skladbu Julia Florida od paraguajského skladateľa Agustína Barrios Mangoré a Double Concerto Hommage à Liège pre gitaru a bandoneón od Astora Piazzolla v huslovom prevedení Stanislava Palúcha.

Adam Marec reprezentoval slovenské gitarové interpretačné umenie aj na galakonzertoch 17. a 18. januára 2023 v Lotyšsku a v Litve, a to pri príležitosti 30. výročia vzniku Slovenskej republiky a diplomatických vzťahov s oboma krajinami. Vystupoval v hlavných mestách Riga a Vilnius pod záštitou Veľvyslanectva Slovenskej republiky v Rige.

V blízkej budúcnosti čakajú Adama Marca viaceré vystúpenia. K najvýznamnejším z nich možno zaradiť sólové gitarové recitály v talianskom meste Padova (marec), v meste Neapol v Kampánii (apríl), v Nikózií na Cypre (máj), vo Švajčiarsku na Medzinárodnom gitarovom festivale Nendaz (júl) a v brazílskom štáte Pernambuco v meste Recife (august a september).

UMELCI A PEDAGÓGOVIA FMU AU NA FESTIVALOCH PRO MUSICA NOSTRA A BHS

→ Mgr. art. Mária TAJTÁKOVÁ,
študentka FMU

foto Pro musica nostra: Marek Čurilla/HC, BHS: Ján Lukáš/SF

V druhej polovici roka 2022 sa pedagógovia a doktorandi Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici predstavili na viacerých medzinárodných hudobných festivaloch na Slovensku. Jedným z nich bol aj festival Pro musica nostra, ktorý sa každoročne koná v rôznych slovenských mestách. Milovníci klasickej hudby si na jeho koncertoch môžu vypočuť popredných slovenských i zahraničných umelcov v prostredí historických pamiatok v slovenských regiónoch. Organizátorom podujatia je Hudobné centrum.

Profesor *Marián Lapšanský* a doktorandka katedry vokálnej interpretácie *Mária Tajtáková* (soprán) spolu vystúpili na troch koncertoch festivalu: Pro musica nostra Thursoviensi v Žilinskom kraji, Pro musica nostra Sarossiensi v Prešovskom kraji a Pro musica nostra Nitriensi. Nežné čaro *Milostných písní*, op. 83 a folklórne tóny *Moravských dvojzpěvov*, op. 20 a 32 A. Dvořáka (v spolupráci s mezzosopranistkou Evou Garajovou) zazneli v barokovo-klasicistickom kaštieli v Petrovanoch

(16. 6.), v rímsko-katolíckom kostole sv. Bartolomeja v Čadci (17. 6.) a v koncertnej sieni Nitrianskej galérie v Nitre (4. 10. 2022). Publikum prijalo umelcov s neskrývaným nadšením.

Bratislavské hudobné slávnosti patria každoročne k vrcholom hudobného života na Slovensku. V roku 2022 sa na 57. ročníku predstavili až štyria interpreti z Akadémie umení, a to dokonca v rámci jedného večera. *Mária Tajtáková* (soprán), *Peter Pažický* (klavír), *Matej Arendárik* (klavír) a *Ladislav Fančovič* (klavír; na FMU AU je doktorandom v hre na saxofóne) vystúpili na komornom koncerte z piesňovej tvorby slovenských skladateľov (25. 9.). Koncert, ktorý ponúkol divákovi prierez piesňovými cyklami viacerých generácií slovenských skladateľov, sa konal pri príležitosti 100. výročia Slovenského ochranného zväzu autorského (SOZA). *Mária Tajtáková* v spolupráci s *Ladislavom Fančovičom* predviedli tri harmonicky bohaté piesne pre soprán a klavír *Jar v údolí*, op. 3 (na básne Rudolfa Dilonga) od Jána Zimmera a technicky

náročný piesňový cyklus *Mladosť*, op. 19 (na básne Laca Novomeského) pre koloratúrny soprán a klavír od Ladislava Holoubka. Oba cykly patria k málo hrávaným dielam slovenskej piesňovej literatúry. Zohraná dvojica Tajtáková a Fančovič realizovala v roku 2021 vôbec prvú nahrávku týchto cyklov na CD *Impressions – Songs* (Hevhetia). Peter Pažický za klavírom citlivo sprevádzal Tomáša Šelca pri interpretácii *Piatich slovenských ľudových piesní* od Bélu Bartóka, pri interpretácii výberu z piesňovej tvorby Mikuláša Schneidra-Trnavského a pri *Piesňach o víne* od Bartolomeja Urbanca. Veselé skladby plné radosti zo života boli vhodným kontrapunktom k náročnejším témam prezentovaným v skladbách ženských interpretiek. Matej Arendárik bol spoľahlivým klavírnym partnerom mezzosopranistky Evy Garajovej, ktorá interpretovala poetický cyklus *V jeseni* na básne Jána Kostru od Alexandra Moyzesa a dramatický piesňový opus Eugena Suchoňa *Nox et solitudo*, op. 4 – päť piesní pre mezzosoprán a klavír na poéziu Ivana Kraska. Výkony našich interpretov získali mimoriadne pozitívne ohlasy z pera etablovaných hudobných kritikov (recenzia Pavla Ungera na portáli Opera Slovakia, 26. 9.).

16. KONGRES SVETOVEJ CIMBALOVEJ ASOCIÁCIE

→ prof. Viktória Herencsár, ArtD.,
Katedra strunových nástrojov FMU

Svetová cimbalová asociácia vznikla v Maďarsku v roku 1991. Odvtedy usporadúva každý druhý rok kongres, vždy v inom štáte.

Na 15. kongrese sa Česká cimbalová asociácia podujala usporiadať 16. kongres pod vedením Jaroslava Kneisla, a to v roku 2021. Žiaľ, svetová pandémia zmarila pôvodnú predstavu a kongres bol preložený na rok 2022. Vo februári vypuknutá vojna na Ukrajine znamenala ďalší problém pre organizátorov. Nevedeli sme, aký vývoj nás čaká, či budeme môcť dodržať vyhlásený termín konania. Nakoniec sme sa rozhodli zachovať pôvodný termín. Pre neisté časy sa až na poslednú chvíľu ujasnilo, kto sa môže zúčastniť kongresu a aký bude program. Napokon bolo 18 zúčastnených krajín a 150 účastníkov z Rakúska, Belgicka, Česka, Grécka, Izraela, Japonska, Maďarska, Malajzie, Moldavska, Veľkej Británie, Nemecka, Talianska, Švajčiarska, Singapuru, Slovenska, Ukrajiny a USA. Číňania, vrátane Taiwanu, nemohli pre prísne protikovidové nariadenia pricestovať a kongresu sa zúčastnili virtuálne.

Programy kongresu prebiehali v priestoroch kaštieľa vo Valašskom Meziříčí. 26. októbra 2022 sme začali s registráciou účastníkov, večer sa konalo slávnostné otvorenie kongresu, ktoré zahŕňalo slávnostné príhovory a koncert českých cimbalových umelcov. Program 27. 10. sa začal otvorením výstavy. Materiál výstavy som zostavila ja z plagátov kongresov a obrázkov rôznych druhov cimbalu, za 30 rokov nadobudnutých relikvií, notovín. K výstave som vytvorila výber videonahrávok, ktoré boli prístupné počas celého kongresu a venovala som účastníkom 40 kusov publikácie Magyar Cimbalomzene I., II. (Maďarská cimbalová

hudba I., II.). Po vernisáži výstavy nasledovali prednášky; o.i. moja prednáška o 25. výročí založenia Akadémie umenia v Banskej Bystrici a o 25-ročnej existencii vyučovania cimbalu na tejto ustanovizni, o študijnom programe, koncertoch a hosťoch katedry. Českým a slovenským účastníkom konferencie som venovala 30 exemplárov svojej publikácie Cimbalové oddelenie na AU v Banskej Bystrici. Poukázala som aj na to, že cimbal s názvom Viktoria, ktorý na základe mojich návrhov a inštrukcií vyhotovil český nástrojár Pavel Všianský, tento rok oslavuje svoje dvadsiate „narodeniny“. Na záver prednášky a na prezentovanie úrovne hry na cimbele na akadémii na nástroji Viktoria zahrala doktorandka Andrea Stračinová Tri nokturná Antona Steineckera. Nasledovali vystúpenia Johanna Fuchsa, švajčiarskeho výrobcu a hráča na hackbrete a maďarského výrobcu cimbalov Baláza Kovácsa. Poobede sa začalo predstavenie cimbalovej kultúry formou koncertov. Vypočuli sme si sólové a komorné vystúpenie umelcov z Nemecka, Grécka, Anglicka a USA. Na večernom koncerte nasledovalo predstavenie hudby ďalších národov. Produkciu z Ukrajiny prezentovali študenti Mykhayla Zakhariyu, ktorí hrali súčasnú ukrajinskú a ľudovú hudbu.

V piatok sa konala členská schôdza asociácie, kde odznela referencia o činnosti za posledné tri roky, o oslavách 30. výročia Asociácie, o rozšírení členstva a možnostiach ďalšej komunikácie. Členstvo odsúhlasilo miesto konania ďalšieho kongresu. Kórejský člen asociácie, predseda Kórejského Yangguemu, písomne prejavil záujem o organizovanie kongresu v roku 2024 Kórei, ktoré členovia jednomyseľne odhlasovali.

Zo Slovenska sa konferencie zúčast-

nila početná delegácia umelcov, pedagógov a študentov, ktorá predstavila slovenskú cimbalovú kultúru. K účinkujúcim patrila Zuzana Stračinová a Juraj Helcmanovský, absolventi AU v Banskej Bystrici. Vedúcim delegácie bol Martin Budinský, predseda Slovenskej cimbalovej asociácie. Po slovenskej delegácii vystúpila rakúska delegácia. Medzi interpretmi bola aj Andrea Stračinová, absolventka a súčasná doktorandka Akadémie umenia v Banskej Bystrici, ktorá v Linzi skúma problematiku hry na hackbrete. Potom nasledoval program maďarskej delegácie. Ja som hrala vlastnú kompozíciu na cimbele typu Viktoria a Balázs Unger ukážky z maďarskej ľudovej hudby. Spolu sme interpretovali moju skladbu, pričom moju hru na cimbele sprevádzal Balázs na bicích nástrojoch. Poobedňajší koncert ukončilo predstavenie českých základných a stredných umeleckých škôl (konzervatórií).

Večerný koncert otvoril čínsky videoklip, nasledovalo vystúpenie členov japonskej delegácie, Izraelčanov, cimbalistov z Iránu, Švajčiarska, Malajzie a Singapuru.

V posledný deň kongresu sme sa ráno začali učiť spoločné záverečné číslo galakonzertu, ktorého melódie vybrala Růžena Děcká, predsedníčka Českej cimbalovej asociácie. Na večernom galakonzerte sa do tejto inscenácie spevom zapojilo aj publikum.

Celý kongres sa odohral v rodinnej, priateľskej klíme. Organizačný výbor Českej cimbalovej asociácie pod vedením Jaroslava Kneisla urobil všetko, aby sa účastníci z celého sveta cítili dobre a aby spoznali moravskú kultúru. Svetová cimbalová asociácia vyslovuje vďaka za vynikajúcu organizáciu kongresu.

MEDZINÁRODNÁ SÚŤAŽ FLAUTIADA

→ doc. Mag. art. Ivica GABRIŠOVÁ, ArtD.
riaditeľka súťaže, Katedra dychových nástrojov FMU

V dňoch 23. – 26. 6. 2022 sa v Banskej Bystrici uskutočnil 7. ročník medzinárodnej súťaže Flautiada. Hlavným organizátorom bolo občianske združenie Flautiada v spolupráci s Konzervatóriom J. L. Bellu a Katedrou orchestrálnych nástrojov na Fakulte múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Súťaž prebiehala v priestoroch koncertnej siene Konzervatória, pričom zázemie pre prípravu a organizačné zabezpečenie poskytla aj naša škola. Na 7. ročníku sa zúčastnilo 45 flautistov z 8 krajín Európy. Každý rok sme svedkami rastúcej úrovne hry súťažiacich, a to nielen zahraničných, ale i domácich interpretov. Medzi úspešných účastníkov patrila tento rok aj študentka FMU AU Stanislava Cvančigerová, ktorá získala cenné čestné uznanie. Výkony súťažiacich hodnotila medzinárodná porota zložená z popredných osobností flautovej hry. Tento rok pozvanie prijali Jan Ostrý, Robert Wolf, Zsuzsanna Szelendi, Wieslaw Surulo a Yossi Arnheim.

Medzinárodná súťaž Flautiada je určená mladým flautistom do 26 rokov. Prvý ročník sa uskutočnil v roku 2009 na ZUŠ Štefana Németha-Šamorínského v Šamoríne, odkedy sa podujatie koná s dvojročnou periodicitou. Po veľmi úspešnom 1. ročníku prešla súťaž pod záštitu Konzervatória v Bratislave a od roku 2019 sa koná v Banskej Bystrici. Siedmy ročník súťaže sa uskutočnil v júni 2022 po kovidom vynútenej 3-ročnej prestávke. Hlavným organizátorom podujatia je občianske združenie Flautiada v úzkej spolupráci s Konzervatóriom Jána Levoslava Bellu a Katedrou orchestrálnych nástrojov na Fakulte múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Pri zrode súťaže stáli

členky občianskeho združenia Flautiada, osobnosti slovenskej flautovej hry Mgr. Marta Braunsteinerová, dlhoročná členka Orchestra Opery SND a doc. Ivica Gabrišová, ArtD.

Je potešujúce, že súťaž takéhoto medzinárodného renomé a významu získala veľkorysé zázemie práve v Banskej Bystrici. Prináša oživenie medzinárodných kontaktov medzi flautistami, priťahuje do mesta pod Urpínom slovenských i zahraničných flautistov, študentov, pedagógov, laické aj odborné publikum. Počas existencie súťaže sa publiku predstavili stovky súťažiacich z mnohých krajín Európy (Slovensko, Slovinsko, Česko, Poľsko, Rakúsko, Nemecko, Maďarsko, Chorvátsko, Srbsko, Lotyšsko, Rusko, Ukrajina). Výkon hodnotí medzinárodná porota zložená z popredných osobností flautovej hry, akými sú Jan Ostrý (CZ), Hansgeorg Schmeiser (AT), Vladislav Brunner ml. (SK), Katalin Kramarics (HU), Zsuzsanna Szelendi (HU), Carlo Jans (B), Yossi Arnheim (IZ), Robert Wolf (AT), Jana Ryšková (CZ), Wieslaw Surulo (PL) a mnohí ďalší. Súťaž sa počas svojej existencie výborne etablovala v európskom hudobnom priestore, o čom svedčí aj účasť súťažiacich na každom ročníku.

Poslaním súťaže je vytvoriť priaznivé podmienky pre štart umeleckej kariéry tých najlepších, víťazov. Medzi ceny patrí možnosť sólovo vystúpiť s poprednými slovenskými hudobnými telesami, akými sú Štátna filharmónia Košice, ŠKO Žilina, Slovenská filharmónia i účinkovanie na renomovaných slovenských festivaloch Music festival Piešťany či Allegretto v Žiline. Okrem toho sa víťazi piatich vekových kategórií predstavujú ako sólisti so sprievodom komorného orchestra na

slávnostnom koncerte víťazov. Mladí flautisti získavajú tiež štipendiá na majstrovské kurzy, kde pracujú pod vedením renomovaných flautistov a pedagógov (Michael Kofler – 1. flautista v Münchner Philharmoniker, Carlo Jans, Jan Ostrý, Katalin Kramarics – 1. flautistka v Gewandhaus Orchester Leipzig, Emily Beynon – 1. flautistka v Royal Concertgebouw Orchestra, Hansgeorg Schmeiser – 1. flautista vo Volksoper Wien a ďalší). Práve z víťazov Flautiady vzišli viacerí renomovaní sólisti, ktorí získali ocenenia na veľkých medzinárodných súťažiach. Za všetkých môžem spomenúť Mariannu Zolnacz (PL), Evu Szabados (HU), Katarínu Slavkovskú (SK), Daniela Mieczkowského (PL), Sylviu Schelingerovú (PL) alebo Oliwiu Wantulok (PL). Súčasťou aktivít OZ Flautiada sú tiež workshopy, majstrovské kurzy a koncerty zamerané na flautovú hru a vyučovanie hry na tomto nástroji. Lektormi takýchto vzdelávacích aktivít sú známi európski flautisti a pedagógovia Jan Ostrý, Yossi Arnheim, Hansgeorg Schmeiser, Jiří Bystron, Jekaterina Matyushenko, Katalin Kramarics, Robert Wolf, Robert Winn a mnohí ďalší.

OZ Flautiada je tiež hrdým partnerom projektu Summer flute orchestral academy 2022 v spolupráci so združením Moravian Woodwind Quintett. Prvý ročník projektu sa konal v auguste 2022 v Brne a bol zameraný na tréning a prípravu flautistov na orchestrálny konkurz. V rámci projektu vznikli aj dve významné publikácie: Kolekcia flautových orchestrálnych partov pre orchestrálny konkurz, ktorej autorom je Tim Kadlec a Metodika prípravy flautistu na orchestrálny konkurz, na ktorej sa s kolektívom autorov Tim Kadlec, Janka

Jámborová, Michal Vojáček spolupodielala aj Ivica Gabrišová.

Na sklonku uplynulého roka (14. 12. 2022) sa v Cikkerovej sieni na banskobystrickej Radnici uskutočnil slávnostný koncert víťazov 7. ročníka súťaže Flautiada. Podujatie pripravilo občianske združenie Flautiada v úzkej spolupráci a s podporou fakulty múzických umení. Komorný orchester Akadémie umení dirigoval Adam Sedlický. Na koncerte sa predstavili štyria mladí sólisti: Míra Csirke (HU), Vojtěch Čermák (CZ), Emilia Rške (PL) a tiež absolútna víťazka Oliwia Wantulok (PL). V ich podaní zazneli flautové koncerty A. Vivaldiho, F. Bendu, J. J. Quantza a C. Ph. E. Bacha. Tohtoročná Flautiada a koncert víťazov sa niesli v duchu spomienky na zakladateľku súťaže Martu Braunsteinerovú. Jej náhly odchod niekoľko týždňov pred súťažou bol smutnou správou pre mnohých slovenských flautistov, jej žiakov, kolegov a priateľov. Flautiada patrí na fakulte múzických umení k úspešným podujatiam, ktoré sa tešia pozornosti nielen odbornej, ale i laickej verejnosti. Jej ambíciou je jednoznačne zotrvať na pôde Akadémie umení a mesta Banská Bystrica. Som presvedčená, že tento projekt prispieva výraznou mierou k šíreniu dobrého mena našej inštitúcie a tiež k významnému budovaniu medzinárodných kontaktov na vysokej úrovni. Siedmy ročník medzinárodnej súťaže Flautiada a koncert víťazov z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

KONCERT PEDAGÓGOV KATEDRY STRUNOVÝCH NÁSTROJOV

→ Mgr. art. Andrea Stračinová, študentka FMU

Jela Špitková, Ivana Baczová, Viktória Herencsár, koncert Katedry strunových nástrojov, foto: Matej Sanitrár

Akadémia umení v Banskej Bystrici oslávila v tomto akademickom roku 25. výročie svojho založenia. Výročných podujatí, zorganizovaných pri tejto príležitosti, sa konalo viacero. Niektoré boli pripravené jednotlivými fakultami, iné v rámci katedier. Jedným zo slávnostných koncertov s medzinárodným významom bol Koncert pedagógov katedry strunových nástrojov. Program koncertu mal dve uvedenia.

Dňa 3.10.2022 sa uskutočnil koncert v Koncertnej sále Akadémie umení v Banskej Bystrici. O dva dni neskôr 5.10.2022 malo možnosť vypočuť si tento výnimočný program i budapeštianske publikum. Zámerom bolo priviesť pedagógov FMU na spoločné pódium a vytvoriť program, ktorým by mohla AU BB pozdvihnúť svoje meno nie len na Slovensku, ale i v zahraničí.

S návrhom zrealizovať koncert pe-

dagóga prišla pani profesorka Viktória Herencsár, ArtD., ktorá zastáva funkciu pedagóga hry na cimbele už 25 rokov. Počas svojho pôsobenia na AU BB sa aktívne podieľala na mnohých podujatiach a sama iniciovala a zorganizovala viacero zaujímavých projektov. Počas svojej pedagogickej praxe pravidelne organizovala koncerty v Budapešti, na ktorých účinkovali i cimbalisti z AU BB. Dlhoročné kontakty a spoluprá-

ca s miestnymi organizáciami viedla k myšlienke zrealizovať výročný koncert práve v Budapešti. Prof. V. Herencsár oslovila svojich kolegov s ponukou možnosti spolupráce na tomto podujatí. Na jej ponuku reagovalo niekoľko pedagógov z Katedry strunových nástrojov, ktorí sa ochotne spolupodieľali na príprave koncertu.

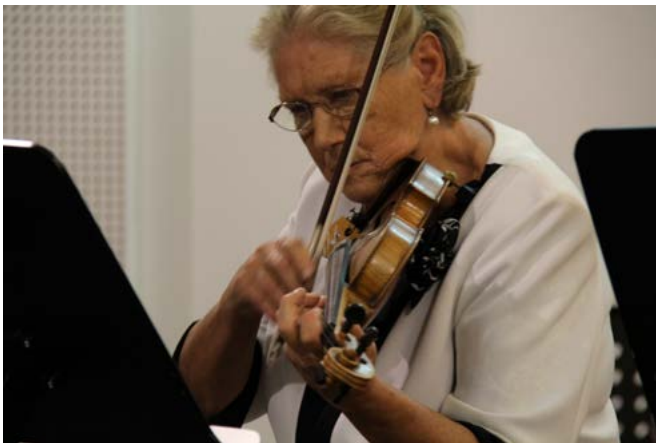
Prvé uvedenie koncertného programu si vypočulo publikum v Koncertnej sále Akadémie umení v Banskej Bystrici. Svoje interpretačné umenie predviedla prof. Jela Špitková (husle), prof. Viktória Herencsár, ArtD. (cimbal), doc. Ján Krigovský, ArtD. (violone, kontrabas) a doktorandky Ivana Baczová (husle) a Andrea Stračinová (hackbrett). V publiku sedeli okrem ostatných návštevníkov i študenti, pre ktorých bol koncert inšpiráciou k ich ďalšiemu štúdiu. Program bol zložený zo sólových a komorných skladieb z rôznych hudobných období. Odznali diela z tvorby D. Šostakoviča, M. Chiesu, G. Ph. Telemanna, F. Giardiniho, D. Gabrielliho, J. Ph. Rameaua, A. Strelníkovej, G. Famulariho, D. Heyesa, A. V. dos Santosa. Účinkujúci pedagógovia predviedli publiku vzájomnú

spoluprácu a spoločné nadšenie pre hudbu. Práve spolupráca je to, čo môže našu katedru ako i fakultu posunúť vpred. Pedagógovia katedry strunových nástrojov dali svojim študentom dobrý príklad ako sa dá vzájomne spolupracovať a kam nás môže takáto spolupráca posunúť.

Druhý koncert sa konal v Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Bizottság Színháztermében (Divadlo metropolitného výboru) v Budapešti. Hlavným organizátorom podujatia bola Fővárosi Szlovák Önkormányzat (Slovenská metropolitná samospráva). Keďže jedným z dôležitých cieľov tohto podujatia bolo šíriť meno AU BB v zahraničí, bola o podujatí informovaná i maďarská televízia MTV, ktorá sa koncertu zúčastnila a s účinkujúcimi urobila rozhovor. Reportáž bola odvysielaná dňa 28.11.2022 v relácii Domovina. Účinkujúcich pedagógov podporil svojou prítomnosťou i dekan Fakulty múzického umení doc. Mgr. art. Mgr. Peter Špilák, PhD., ArtD., ktorý tiež poskytol rozhovor pre televíziu a prihovorel sa i publiku. Program bol zostavený z tvorby pre husle, gitaru, kontrabas, violone, cimbal a hackbrett. Na koncerte účin-

kovali pedagógovia katedry strunových nástrojov, doc. Adam Marec, ArtD. (gitaru), prof. Viktória Herencsár, ArtD., prof. Jela Špitková, doc. Ján Krigovský, ArtD. a doktorandky Ivana Baczová a Andrea Stračinová. Myšlienka umeleckej spolupráce medzi pedagógmi priniesla zaujímavé hudobné zoskupenia. Výnimočným momentom bolo vidieť a počuť hrať pani profesorku Herencsár spolu s pani profesorkou Špitkovou na jednom pódiu. Dve profesorky a silné osobnosti, ktoré na AU BB vyučujú už 25 rokov a až teraz si po tak dlhej dobe spolu po prvýkrát zahrli na jednom pódiu. Publikum ocenilo interpretov nadšeným a dlhým potleskom.

Vďaka iniciatíve a ochote pedagógov podieľať sa na tomto podujatí boli zrealizované dva výnimočné koncerty pedagógov katedry strunových nástrojov. Publikum si s nadšením vypočulo zaujímavý program. Medzinárodné účinkovanie a reprezentácia našej Akadémie je mimoriadne dôležitá. Dúfame, že takýchto reprezentatívnych koncertov sa bude organizovať čoraz viac, aby sa o Akadémii umení v Banskej Bystrici dozvedela i zahraničná verejnosť.

Jela Špitková, koncert Katedry strunových nástrojov, foto Matej Sanitrár

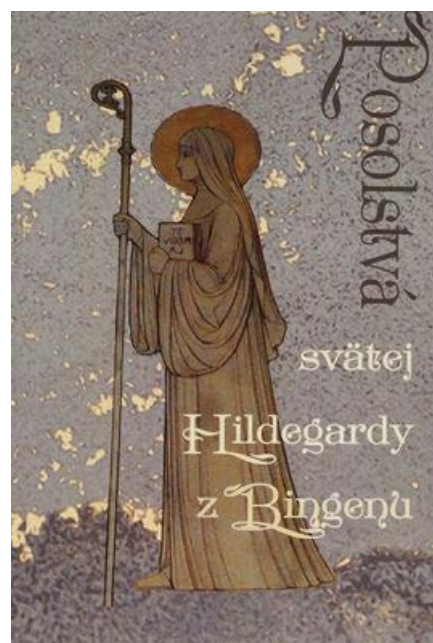
Viktória Herencsár, koncert Katedry strunových nástrojov, foto Matej Sanitrár

SPOLUPRÁCA FMU AU A UKRAJINSKEJ UNIVERZITY IVANA FRANKA

→ doc. PaedDr. Mária StrenáčikováPhD.,
prodekan pre vzdelávanie a kvalitu FMU

Fakulta múzických umení sa podieľala ako spoluorganizátor na realizácii vzdelávacieho programu Academic Folk-musical Instruments in the Context of National and International Socio-cultural Space, ktorého súčasťou boli konferencie, semináre a kurzy organizované v spolupráci s hlavnými organizátormi konferencie Ministerstvom školstva a vedy Ukrajiny a Univerzity Ivana Franka v ukrajinskom meste Drohobyč, len niekoľko kilometrov od Lvova. Zodpovednými osobami za ukrajinskú stranu boli assoc. prof. Andrii Dushnyi, PhD. a za slovenskú stranu doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD. Tradičným komponentom bohatého programu bolo organizovanie už XVI. ročníka vedecko-praktickej konferencie Folk-Instrumental Art at the Turn of XX-XXI Century, ktorá sa konala 2. 12. 2022 aj napriek veľmi nepriaznivým podmienkam na Ukrajine. Z konferencie, ktorá sa z pochopiteľných príčin konala prezenčne a zároveň v online prostredí, bol vydaný zborník materiálov a téz. Na konferencii sa zúčastnili aj pedagógovia zo Slovenska. FMU AU zastupovala Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD. so svojím príspevkom Festivalová Banská Bystrica, v ktorom priblížila bohatý kul-

túrny život mesta v zmysle organizovania významných hudobných festivalov. Ďalšími reprezentujúcimi FMU AU bola dvojica autoriek doc. Mgr. art. Mária Strenáčiková, CSc. a doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD., ktoré pred medzinárodným publikom v rámci kurzov rozširovania kvalifikácie odprezentovali vyžiadajú prednášku na tému Hudobno-pedagogické dedičstvo v piesňach svätej Hildegardy. Načrtli časť podrobne spracovanej problematiky v ich spoločnej vedeckej monografii Posolstvá svätej Hildegardy z Bingenu, ktorá vyšla v koncom roku 2022 v rámci IGS projektu č. 14/2020/02/14, ktorého výstupy boli podporené z inštitucionálnych zdrojov na podporu rozvoja umeleckej/ vedeckej (publikačnej) činnosti AU.

Obal vedeckej monografie Posolstvá sv. Hildegardy z Bingenu

ÚSPEŠNÁ CANZONA NEOSOLIUM WOMEN NA VOCE MAGNA ŽILINA 2022

→ Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.

vedúca Katedry hudobno – teoretických a akademických predmetov FMU

Festival zborového umenia bol až do minulého roku spojený s medzinárodnou súťažou speváckych zborov. Uplynulý rok priniesol novinku a festivalovú časť sprevádzajúcu koncerty, workshopy a prednášky odprezentoval už v máji. Následné stretnutie zborov na súťažnom pódium sa konalo na jeseň (14. – 15. október). Predchádzajúce ročníky prebiehali v Dome umenia Fatra, ale pre prebiehajúcu rekonštrukciu prichýlilo súťažné zbory, odbornú porotu a divákov žilinské konzervatórium vo svojej koncertnej sále. Samotnú súťaž ešte stále brzdila opatrnosť postkovidovej doby a do poslednej chvíle hrozilo, že sa pre nízky počet prihlásených zborov ani nebude konať. Posledný týždeň sa však všetko napravilo a akreditovali sa ďalšie telesá najmä z domáceho prostredia. Odbornej porote predsedal Ondrej Lenárd a členmi boli Jonathan Scott Ferguson (USA), Eduard Garcia-Novelli (ARG), Zuzana Kadlčíková (CZ) a Peter Špilák (SK). Zo zahraničných speváckych telies ocenili Detský pěvecký sbor Campanella z Olomouca so zbormajsterkou Janou Synkovou (2. cena

v zlatom pásme) a Ženský spevácky zbor z Univerzity v Pécsi pod vedením Laury Antal a Tibora Hoffnera (Strieborný diplom a Špeciálna cena za interpretáciu piesne maďarského skladateľa Sándora Balatonihó). Zo slovenských zborov zaujal a vo voľnej kategórii získal zlaté pásmo žilinský zbor Omnia s Monikou Bažíkovou. Medzi detskými zbormi do 16 rokov zažiaril sobrancecký zbor Pro Musica – Magnólia s Vierou Džoganovou, ktorý očakávane obsadil 1. miesto v zlatom pásme. Jednoznačne najväčší aplauz získalo ženské zoskupenie FMU AU Canzona Neosolium Women s dirigentkou Veronikou Veverkovou. Dievčatá dlhodobo preukazujú vysokú úroveň svojho vokálneho prejavu, do interpretácie často vkladajú dramatické stvárnenie, čomu dôsledne prispôsobujú súťažný a koncertný program. Zaslúžene v tomto ročníku ocenila porota ich vystúpenie Zlatým diplomom a 1. cenou. V kategórii dospelých ženských zborov si Canzona odniesla cenu Grand Prix Voce Magna Žilina 2022. Ako súťaž, tak aj večerný Galakonzert si všetci užili.

ZO SVETOVÝCH SCÉN MEDZI ŠTUDENTOV BANSKOBYSTRICKÝCH UMELECKÝCH ŠKÔL

→ Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.,
vedúca Katedry hudobno-teoretických a akademických predmetov

V publikácii Die weltsbesten TENORE (Evelyn Rillé a Johannes Ifkovits) je Pavol Bršlík zaradený medzi 44 najlepších tenoristov sveta a nachádza sa v spoločnosti takých mien, akými sú José Carreras či Plácido Domingo. Toto zaradenie mu právom patrí, čoho dôkazom je jeho pozoruhodná umelecká činnosť, úspechy na svetových a domácich pódioch, ako aj na medzinárodných súťažiach a prehliadkach. A práve z týchto scén prišiel do Banskej Bystrice na pôdu Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici a Konzervatória Jána Levoslava Bellu.

Na majstrovských interpretačných kurzoch 6. – 8. februára zažilo množstvo mladých študentov operného spevu prítomnosť svetovej hviezdy, ktorá im v plnom nasadení venovala svoj čas, poskytla cenné rady a priblížila svoje jedinečné majstrovstvo. Mnohí z budúcich spevákov získali jedinečnú príležitosť osobne pracovať s Pavlom Bršlíkom, pri ktorom nemožno napriek úspechom prehliadnuť skromnosť, pokoru a mimoriadnu ľudskosť. Presvedčili sa o tom nielen aktívni a pasívni účastníci interpretačných kurzov, ale aj poslucháči z radov kolegov, pedagógov a študentov z iných hudobných odborov, ktorí zaplnili koncertné sály oboch škôl, kde sa majstrovské kurzy konali. Intenzívny zážitok nepochybne pretrvá na dlhé roky a mladých umelcov posunie bližšie k splneným snom. Veríme, že podobné stretnutia s maestrom budú mať svoje pokračovania.

Kristína Hmírová – študentka 3.r. Bc., foto: Mgr. art. Gabriela Birošová

Účastníci masterclass s maestrom Pavlo Bršlíkom, foto: Róbert Ragan

MATEJ ARENDÁRIK ZAPLNIL KONCERTNÚ SÁLU SLOVENSKEHO ROZHLASU

→ Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.
vedúca Katedry hudobno – teoretických a akademických predmetov

Na sklonku novembra (26. 11. 2022) uviedol Symfonický orchester Slovenského rozhlasu tretí koncert práve prebiehajúcej koncertnej sezóny. V atraktívnom programe odzneli diela R. Bergera, D. Šostakoviča a P. I. Čajkovského. Nepochybne sa pre milovníkov klavírnej hudby stal lákadlom klavirista Matej Arendárik. Slovenský interpret sa pravidelne objavuje na slovenských a zahraničných pódiumoch, vo svojich programoch uvádza diela rôznych štýlových období a v posledných rokoch sa venuje aj nahrávaniu profilových CD, čo je nesporne neoceniteľným prínosom. Úvod koncertu patril cyklu *Musica pro defunctis* pre orchester od slovenského skladateľa Romana Bergera so štyrmi filozoficky hlbavými *Adagiami* (*Delicatamente*; *Sostenuto*; *Misterioso*; *Corale. Adagio Devoto*), ktoré sám autor nazýva *Postlúdiami*. Po nich zaznel *Koncert pre klavír a orchester č. 2 F dur, op. 102* Dmitrija Dmitrijeviča Šostakoviča. V rýchlych častiach s hravými momentmi, v pomalejši s lyrickými plochami mimoriadne interpretačne disponovaný Arendárik autenticky zhmotnil skladateľove zámery. Výborným partnerom mu bol práve v tejto úlohe Adam Sed-

lický, ktorý v SOSR pôsobí na pozícii vicedirigenta. Sedlický je všestranne zameraným mladým dirigentom, ktorý s rovnakým nadhľadom zvláda nielen symfonické orchestre, ale aj tie divadelné (opera, balet) a nemalé úspechy dosahuje aj so zborovými telesami. Predstava hudobného výsledku mu je vždy jasná a v spojení s rovnako nastaveným sólistom ponúkajú mimoriadny

umelecký zážitok. V závere večera zaznela *Symfónia č. 4 f mol, op. 36* od Piotra Iljiča Čajkovského z obdobia neľahkých osobných životných skúšok skladateľa, ktoré dali priestor vzniku tohto monumentálneho diela odhaľujúceho jeho rozorvanú dušu. Zaujímavý program a jeho predvedenie vyvolali v publiku pozitívne ohlasy.

ÚSPEŠNÝ MEDZINÁRODNÝ PROJEKT NERa FINALIZUJE

→ PaedDr. Peter Vítko, prorektor AU BB
doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.,
prodekanka pre vzdelávaciu činnosť a kvalitu FMU
foto: Gabriela Birošová

doc. Mgr. art. Klaudia Račič Derner, ArtD. počas predstavovania výstupov NERa, 24. 2. 2023

V máji 2023 sa ukončí projekt A New Era of Digital Platforms in Music Education (NERa), na ktorom participovala v spolupráci s ďalšími 6 zahraničnými inštitúciami z Maďarska, Poľska, Talianska a Rumunska aj Fakulta múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Projekt reflektoval situáciu, ktorá vznikla v dôsledku prísnych protipandemických opatrení po rozšírení vírusu Covid-19 a s tým súvisiacu nevyhnutnú potrebu modernizovať vzdelávanie v oblasti hudobného umenia. Jeho cieľom bolo prispieť k zdokonaleniu a zefektívneniu používania digitálnych technológií a k modernizácii a digitálnej transformácii hudobného vzdelávania. Výstupy projektu by mali umožniť lepšie prispôbenie sa vokálneho, inštrumentálneho a teoretického štúdia hudby online podmienkam a mali by uľahčiť možnosti používania digitálnych platforiem a zdrojov na obohatenie tradičného hudobného vzdelávania. Hlavným koordinátorom projektu je Dr. Bence Asztalos, riaditeľ Hudobného inštitútu Eszterházy Károly Catholic University v maďarskom Egri. Aktivity na FMU AU koordinuje prorektor AU PaedDr. Peter Vítko. Ďalšie participujúce inštitúcie sú University of Rzeszów (Poľsko), Conservatorio di Musica Lorenzo Perosi Campobasso, Conservatorio di Musica Ottorino Respighi Latina, Babeş-Bolyai University (Cluj-Napoca, Rumunsko), Zeneiroda Kft., (Maďarsko).

Bohaté projektové aktivity zahŕňali napríklad viaceré medzinárodné stretnutia Transnational Project Meetings. Jedno z nich sa uskutočnilo 4. 2. 2022 na pôde FMU AU za prítomnosti viacerých vyučujúcich z FMU AU a zástupcov Akadémie umení (PaedDr. Peter Vítko, doc. Mgr. art. Klaudia Račič Derner, ArtD., Mgr. art. Daniel Simandl, ArtD., Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD., doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.). Druhé takéto stretnutie prebehlo 18. 10. 2022 v Egri na pôde Katolíckej univerzity Károly Eszterházy za účasti PaedDr. Petra Vítka a doc. Mgr. Klaudie Račič Derner. Naňho plynule nadviazala aktivita Learning/Teaching/Training za účasti doc. Mgr. Klaudie Račič Derner, Mgr. art. et Mgr. Anny Burdovej, PhD., doc. MgA. Mateja Arendárika, ArtD. a študentov FMU AU Annamárie Kyrzovej a Mareka Kotlára. Ďalšou aktivitou na pôde FMU AU bolo multiplikačné a diseminačné podujatie Multiplier event, ktoré sa uskutočnilo 24. 2. 2023. Na úvod predstavil Dr. Ben-

ce Asztalos celý projekt, po ňom doc. PaedDr. Mária Strenáčiková priblížila profily účastníkov FMU AU a následne doc. Mgr. art. Klaudia Račič Derner, ArtD. s Mgr. Art. Danielom Simandlom, ArtD. prezentovali základné výstupy projektu, ktoré zahŕňajú metodickú príručku pre pedagogických pracovníkov, zvukovú databázu partov/hlasov vokálnych a inštrumentálnych hudobných skladieb zaradených do učebných osnov v hudobnom vzdelávaní a progresívne integrované digitálne učebné osnovy vokálnych, inštrumentálnych a teoretických hudobných vyučovacích a vzdelávacích predmetov. Na záver podujatia odzneli vokálne prezentácie skladieb z databázy projektu interpretované študentami, absolventami a pedagógmi FMU AU. Išlo o diela K. Svobodu, E. Suchoňa, Š. Jurovského, B. Herstecka, E. Humperdincka a známe muzikálové árie.

K plánovaným aktivitám projektu patrí aj stretnutie, ktoré by sa malo uskutočniť 30. 3. 2023 na rumunskej univerzite v Cluj-Napoca a na ktorom budú reprezentovať FMU AU doc. Mgr. art. Klaudia Račič Derner, ArtD. a doc. MgA. Matej Arendárik, ArtD.

Plagát k multiplikačnému a diseminačnému stretnutiu v rámci projektu NERa, 24. 2. 2023

NERa
NEW ERA OF DIGITAL PLATFORMS IN MUSIC EDUCATION

Funded by the European Union

multiplier EVENT
Banská Bystrica

24/02/2023
14:00 h.
— koncertná sála
Fakulta múzických umení
Akadémie umení v B. Bystrici
Kollárova 22, Banská Bystrica

PROGRAM

1. O projekte NERa
dr. hab. Bence Asztalos
2. Predstavenie účastníkov projektu
doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.
3. Predstavenie výstupov projektu
doc. Mgr. Klaudia Račič Derner, ArtD.
Mgr. art. Daniel Simandl, ArtD.
4. Vokálne prezentácie skladieb z databázy projektu
skladby autorov: K. Svoboda, E. Suchoň, Š. Jurovský, B. Herstek, árie z muzikálu, E. Humperdinck
(účinkujú: študenti, absolventi, doktorandi FMU)
5. Ukončenie podujatia

PROGRAM

1. About the project NERa
dr. hab. Bence Asztalos
2. Project participants presentation
doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.
3. Presentation of the project outputs
doc. Mgr. Klaudia Račič Derner, ArtD.
Mgr. art. Daniel Simandl, ArtD.
4. Vocal presentations of compositions from the project's database
compositions by: K. Svoboda, E. Suchoň, Š. Jurovský, B. Herstek, arias from the musical, E. Humperdinck
(performers: students, graduates, doctoral students of the FMU)
5. End of the event

Project participants:

Academy of Arts in Banská Bystrica
University of Rzeszów
Conservatorio di Musica Lorenzo Perosi Campobasso
Conservatorio di Musica Ottorino Respighi Latina
Babeş-Bolyai University
Zeneiroda Kft.

9. ROČNÍK MEDZINÁRODNEJ VEDECKEJ WEBOVEJ KONFERENCIE HORIZONTY UMENIA

→ Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD.
vedúci Katedry dychových nástrojov FMU

Fakulta múzických umení organizovala v septembri 2022 už 9. ročník medzinárodnej vedeckej webovej konferencie Horizonty umenia 9. V dňoch 05. 09. 2022 – 09. 09. 2022 sa po prvýkrát v histórii konferencie prezentovali príspevky účastníkov aj „naživo“ v online priestore. V rámci pozvaných príspevkov odzneli prednášky viacerých zahraničných renomovaných expertov, medzi ktorými treba vyzdvihnúť osobnosti ako Dr. Morel Koren, bývalý riaditeľ pedagogického oddelenia na Bar-Ilan University a spoluzakladateľ programu Solfy z Izraela, Enrique Martínez, špecialista a lektor v oblasti španielskej literatúry z New York City v USA, Dr. Loredana Muntean z Universitatea din Oradea v Rumunsku, Dr. Eldad Tsabary, docent pôsobiaci na Concordia University v Montreale QC v Kanade a Dr. Ákos Gocsál z univerzity Pécsi Tudományegyetem z Maďarska. Garantom konferencie bola doc. PaedDr. Mgr. Mária Strenáčiková, PhD.

Celkove sme mali možnosť privítať 23 participantov z viacerých krajín Európy, z USA a z Izraela.

Ich príspevky vyšli v elektronickej podobe na CD a zároveň bol pripravený recenzovaný zborník abstraktov v printovej podobe, ktorého obálku už tradične pripravil doc. Mgr. art. Patrik

Ševčík, ArtD. V zborníku našli miesto aj príspevky domácich autorov, z ktorých vyberáme:

Mgr. art. Kateryna Popovych, študentka doktorandského štúdia: Trvalé miesto Sonáty č. 1 pre husle a klavír Myroslava Skoryka v husľovej literatúre Ukrajiny; „*Progresívne trendy vo vývoji husľových sonát sa výrazne prejavili v 60. až 90. rokoch XX. storočia. Pozoruhodná bola Sonáta pre husle a klavír č. 1 M. Skoryka.*“ (Zborník abstraktov, 2022, s. 14)

prof. Mgr. art. Mária Tomanová, ArtD.: *Opus Evy Blahovej; „... profesorka Eva Blahová svojou umeleckou a pedagogickou činnosťou, ale aj organizáciou rôznych festivalov, prácou v komisiách speváckych súťaží posunula slovenské operné umenie takmer do celého sveta.“* (Zborník abstraktov, 2022, s. 18)

doc. PhD. PaedDr. Karol Orban, PhD.: *Produkčná činnosť metropolitného rádia SiTy; „Príspevok mapuje produkčnú činnosť metropolitného Rádia SiTy v Bratislave s dôrazom na vystihnutie charakteristických špecifik ovplyvňujúcich celkovú koncepciu programovej skladby auditívneho média.“* (Zborník abstraktov, 2022, s. 23)

Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD.: *Vybrané aspekty psychológie hry na trúbke; „Článok predkladá vybrané aspekty psychológie hry na trúbke. Jednotlivé*

aspekty obsahujú príklady z praxe alebo vybrané výsledky výskumu z odboru hry na trúbke.“ (Zborník abstraktov, 2022, s. 30)

doc. PaedDr. Mgr. Mária Strenáčiková, PhD. & Dr. Morel Koren: *Slovenské ľudové piesne v digitálnom programe Solfy; „Solfy reprezentuje nové a moderné didaktické riešenie, ktoré integruje tradičný metodologický materiál...“* (Zborník abstraktov, 2022, s. 31)

Akadémia umení v Banskej Bystrici
Fakulta múzických umení

Horizonty umenia
Horizons of Art

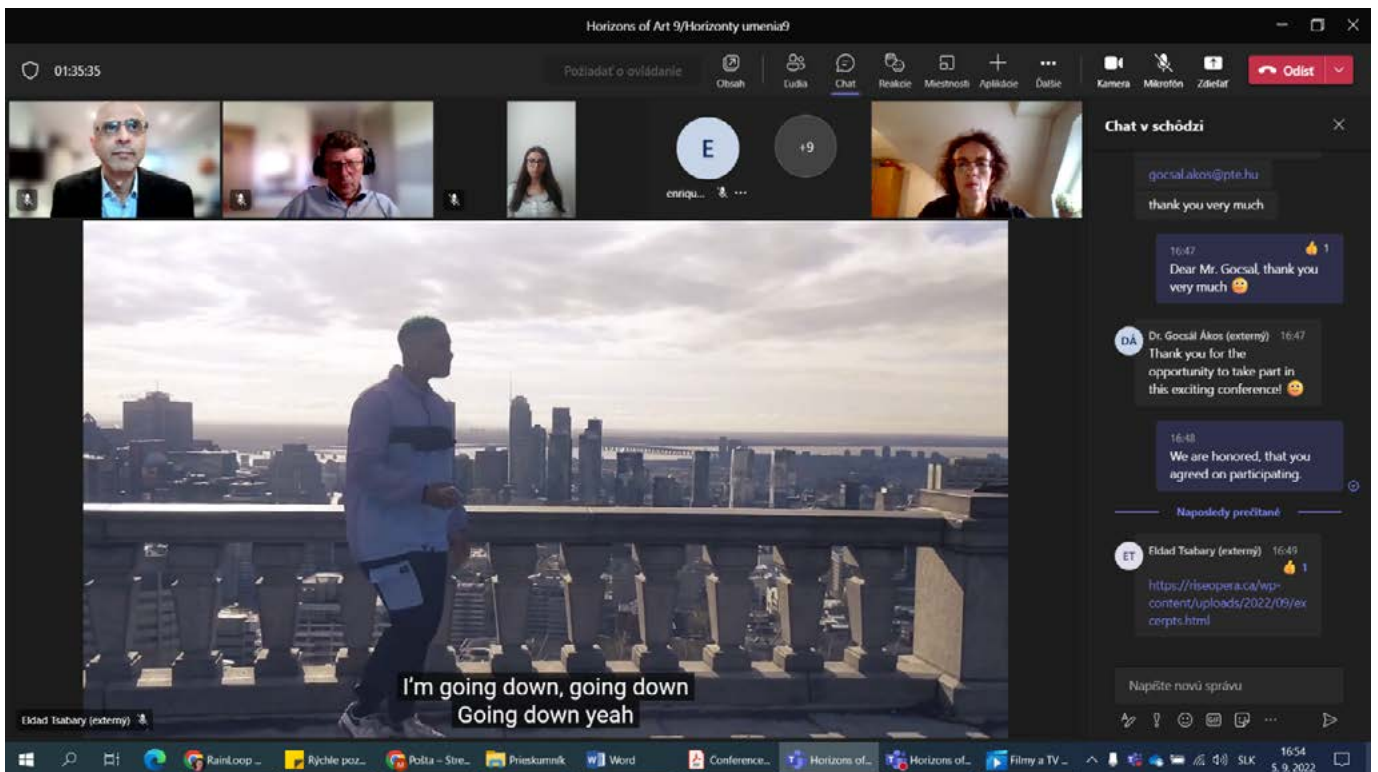
9

Zborník z medzinárodnej
vedeckej webovej konferencie
Proceedings of the International
Scientific Web Conference

Zborník príspevkov
Paper Proceedings

Banská Bystrica 2022

Zábery z medzinárodnej vedeckej webovej konferencie Horizonty umenia 9; archív MS

INTERCOMP – FESTIVALOVÝ PROJEKT INTERPRETAČNÉHO UMENIA A KOMPOZÍCIE

→ Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.,
vedúca Katedry hudobno-teoretických a akademických predmetov FMU

Medzinárodný festival InterComp je spoločným fakultným projektom, v ktorom sú zastúpené katedry interpretačného umenia a kompozície. V novembri (8. – 18. 11.) sa konal jeho druhý ročník a potvrdil, že záujem o tento typ akcie je zo strany začínajúcich umelcov veľký. Workshopy pedagógov fakulty – aktívnych interpretov, prilákali študentov z celého Slovenska, ktorí sa na krátky čas stali súčasťou tvorivej atmosféry na našej škole, získali podnetné skúsenosti a cenné rady od lektorov. Tento ročník bol zameraný na propagáciu tvorby slovenských skladateľov 20. a 21. storočia, pričom v záujme organizátorov bolo osloviť najmä mladých interpretov, skladateľov, študentov a žiakov základných a stredných umeleckých škôl. Medzinárodné majstrovské kurzy v klavírnej triede viedli profesor Marián Lapšanský, profesorka Marica Gaspárné Tóth z univerzity v Miškolci, docentka Eva Varhaníková, docentka Iveta Sabová a doktor umenia Peter Pažický, triedu klavírnej kompozície a základov improvizácie viedol docent Peter Špilák, akordeónovú triedu doktor umenia Michal Červienka. Netradičným spestre-

ním boli nepochybne kurzy dobového tanca združenia Galthilion. Popri interpretačných kurzoch sa konali koncerty, ktorých hlavnými aktérmi boli lektori a študenti FMU. Jeden z koncertov patrilo recitálu Miloša Biháryho, laureáta 1. ročníka Medzinárodnej súťaže InterComp. V jeho podaní odzneli diela E. Suchoňa, M. P. Musorgského, F. Chopina a M. I. Glinku (arr. M. Balakirev). Na slávnostnom koncerte lektorov E. Varhaníkovej, M. Gaspárné Tóth, P. Pažického, M. Červienku, R. Kopelmana, ku ktorým sa pripojili Imrich Farkas, Peter Solárik, Bohdan Koval a Marián Varhaník v programe rôznych komorných formácií zazneli diela B. Bartóka, Z. Kodály, F. Liszta, F. Chopina a A. Piazzollu. Posledný z večerov patrilo slovenskému skladateľovi Petrovi Špilákovi a jeho klavírnej tvorbe. Eva Varhaníková uviedla výber skladieb z cyklov One week, V mravnisku, Tango pre klavír sólo Senza adieu. V skladbe Tri koledy pre šesť rúk si za klavír prisadli študenti Peter Dekrét a Marco Bukovský. Súčasťou programu bola prednáška na tému Špecifiká interpretácie súčasných klavírných diel. V rámci festivalu InterComp však

nebola jediná. Prednáška Skladačky – tvorivá interpretácia a elementárna improvizácia slovenského skladateľa, pedagóga, rozhlasového redaktora a najmä propagátora hudobného vzdelávania Tomáša Boroša sa tešila mimoriadnej účasti poslucháčov, ktorí boli vtiahnutí do interaktívnej spolupráce s autorom projektu.

STRETNUTIE NAD ZBOROVOU PARTITÚROU

→ Mgr. art. Veronika Veverková,
študentka FMU

V dňoch 23. – 24. novembra 2022 organizovala katedra dirigovania zboru 7. ročník medzinárodnej dirigentskej súťaže *Stretnutie nad zborovou partitúrou*. Súťaže sa zúčastnilo celkovo sedem súťažiacich zo Slovenska, Českej republiky, Maďarska, Poľska a Ukrajiny, ktorí súťažili v dvoch kategóriách a ich výkony hodnotila odborná porota v zložení Scott Ferguson (USA), Milan Kolena (SK) a Štefan Sedlický (SK).

Medzinárodná dirigentská súťaž sa konala v priestoroch fakulty múzických umení. Prvé kolo prebiehalo v Kuzmányho sieni, kde súťažiaci dirigovali svoj súťažný repertoár za pomoci dvoch korepetítorov, ktorých mohli kedykoľvek usmerňovať, zastavovať a realizovať tak pri ních vlastnú zvukovú predstavu súťažných kompozícií. Druhé kolo súťaže spočívalo v práci so speváckymi telesami našej fakulty, s miešaným speváckym zborom Canzona Neosolium a Komorným speváckym zborom, ktoré sú zložené zo študentov katedry dirigovania zboru a katedry kompozície. Mladí súťažiaci dirigenti v tomto kole preverili nielen svoje dirigentské, ale aj osobnostné schopnosti pri komunikácii so speváckymi telesami, preukázali spôsob udržania pozornosti a atraktivity skúšobného procesu a ďalšie rôzne prístupy pri dosahovaní želaného konečného zvukového výsledku.

Odborná porota napokon v kategórii A udelila 1. miesto *Krisztiánovi Szafarekovi (HU)*, 2. miesto *Márkovi Szabóovi (HU)* a o 3. miesto sa podelili *Karol Knapiňsky (PL)* a *Peter Rezník (SK)*. V kategórii B bolo udelené iba 2. miesto súťažiacej *Oleksandre Diachenko (UA)*.

Krisztián Szafarek (HU) s porotou

SLOVENSKÁ VOKÁLNA TVORBA V MAĎARSKU

→ prof. Mgr. art. Mária Tomanová, ArtD.,
vedúca katedry vokálnej interpretácie FMU

Slovenská vokálna tvorba v interpretácii pedagógov Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici zaznela na maďarských koncertných pódioch v Miškolci (19. 9. 2022), v Egri (29. 9. 2022) a v Szegede (22. 9. 2022). Širokú farebnú paletu sopránovej a barytónovej piesňovej a opernej tvorby slovenských skladateľov 20. a 21. storočia prezentovali prof. Mária Tomanová, ArtD. a Mgr. art. Martin Popovič, ArtD. s klavírnou spolupracou Mgr. art. Zulfizar Zazrivej, PhD., ArtD. Poslucháčom ponúkli diela staršej a mladšej skladateľskej generácie, ktoré oslovili laickú i odbornú verejnosť, o čom svedčia pozvania na ďalšie koncertné vystúpenia a taktiež ohlas v renomovanom maďarskom internetovom odbornom časopise PARLANDO (č. 1, roč. 2023) z pera uznávanej hudobnej teoretičky Dombiné Dr. Kemény Erzsebet. Z recenzie vyberáme: „... Bohatosť farbistej interpretácie, umelecké stvárnenie skladieb u všetkých troch umelcov boli na vysokej úrovni. Obecnosť na koncerte prežívalo pozoruhodný zážitok. Profesorka Mária Tomanová, sopranistka, má bohatý a širokospektrálny hlas, interpretačne sa vynikajúco prispôsobila daným skladbám. V jej recitáli vynikli skladby Dezidera Kardoša i Petra Špiláka, a to tak po stránke kompozičnej, ako aj interpretačnej. Na poslucháčov silne zapôsobilo nezabudnuteľné predvedenie piesne Ave Maria od Petra Martinčeka.

Z programu barytonistu Martina Popoviča vynikla ohnivá interpretácia árie Coriolana od Jána Cikkera z opery Coriolanus. Spevák je rodenou javiskovou

Zulfizar Zazrivá, Martin Popovič, Mária Tomanová

osobnosťou tak znením, ako aj prednesom a javiskovou hrou. Záverom zaznela hlboko precitaná interpretácia piesňového cyklu Eugena Suchoňa.

Oplatilo by sa tento rozmanitý program nahráť na CD, aby sme si opakovane mohli vypočuť prednesené piesne. Tieto umelcami budované hudobné mosty sú veľmi vzácne, lebo ich prostredníctvom poznávame kultúru rôznych národov.“

Umelecký projekt mohol byť uskutočnený vďaka podpore Interného grantového systému Akadémie umení v Banskej Bystrici.

VENI NA RÁZCESTÍ

→ Mgr. art. Katarína Koreňová, ArtD.,
študentka FMU

„Nová hudba na Rázcestí“ je ambiciózny projekt hudobného skladateľa Daniela Mateja, pedagóga Akadémie umení v Banskej Bystrici a dlhoročného umeleckého vedúceho súboru VENI. Jednou z jeho ideí je osloviť zvedavých, otvorených percipientov a ponúknuť im nezvyčajný zážitok z novej hudby. Nulť ročník festivalu otvoril 9. novembra 2022 v banskobystričkom Bábkovom divadle na Rázcestí koncert súboru Veni. Istá rozpätitosť z nízkej účasti sa veľmi rýchlo rozplynula v neprerušovanom zvukovom pásme, ktoré tvoril takzvaný „malý program v štvorčlennom obsadení“ s názvom CAVE SONGS. Umne vyskladaná mozaika z Matejových „jaskynných piesní“ (CAVE SONGS) - výber, prelínaná samostatnými inštrumentálnymi skladbami Daniela Mateja – E [for e. g.] (2009/2010) pre elektrickú gitaru, Giacinta Scelsiho – Ixor (1956) pre klarinet in B, Nirmali Fenn(ovej) – The Edge of Self (2013) pre akordeón sólo, Pedra Rebelu – Trio (2011) pre tri ľubovoľné nástroje a napokon opäť skladba D. Mateja – CODA/to Ho-chi-min/no. 3 (2020) pre tri nástroje

a elektroniku ponúkla koncertný novotvar v podobe akéhosi hudobného monolitu.

Interpreti Ronald Šebesta – klarinet, Michal Matejka – elektrická gitara, Milan Osadský – akordeón a Daniel Matej – laptop, Elektrosľuch suverénne uchopili svoje interpretačné role a kreovali zvukový priestor, v ktorom narábali rovnako s tichom, ako aj so zvukom. Kontemplatívnu náladu prvého Cave songu drasticky prerušila elektrická gitara rokovo znejúcim obsesívnym „groove“, ktoré tvorilo začiatok „otvoreného“ diela D. Mateja. Nástroj v rukách interpreta odkrýval svet neobmedzených zvukových možností od dynamickej exponovaných rozčúlených zhlukov a hystericky znejúcich kvilivých tónov, cez pôsobivú hru s rozozvučanou ladičkou na strunách po ďalšie „výstrednosti“. Úplne iný druh kontrastu vniesol do architektúry predstavenia R. Šebesta so svojou mimoriadne vyvinutou schopnosťou modelovať zvuky a tóny klarinetu. Jeho Scelsi pôsobil subtilne a elegantne. Hudobné motívy vychádzajúce z ticha sa zjavovali a mizli v pianom

procesu a otvárali dimenziu sotva počuteľného akustického zvuku (akustického ticha). M. Osadský v skladbe N. Fenn(ovej) predviedol energický výkon, ktorým rázne ukončil intímnu plochu klarinetovej kontemplácie neutralizovanú nasledujúcim Cave songom. Jeho interpretácia bola pregnantná, precízna a zároveň farebne rôznorodá, zacieľená na rytmickú podstatu kompozície. Posledným, čisto akustickým a zároveň druhým otvoreným dielom koncertu bolo Trio P. Rebelu. Sugestívna interpretácia skúsených komorných hráčov Matejku, Šebestu a Osadského bola tak presvedčivá, že skutočnosť týkajúca sa otvorenej partitúry nebola rozpoznateľná. Vrchol celého koncertu priniesla (z môjho pohľadu) posledná skladba D. Mateja CODA [to Ho-chi-min] no. 3 (2020) pre tri nástroje a elektroniku. Postupná nivelizácia všetkých trecích a konfliktných plôch, vznikajúca symbióza elektroniky a akustických nástrojov dospela až do úplnej zvukovej katarzie a rozplynula sa v tichu.

(NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ

→ Mgr. Andrej Šuba, PhD.

Katedra hudobno-teoretických a akademických predmetov FMU

V novembri 2022 sa v Bábkovom divadle na Rázcestí uskutočnil koncert VENI ensemble, prvé (resp. nulté) z podujatí pripravovaného cyklu (Nová) hudba na Rázcestí. O projekte sme sa rozprávali s dekanom Fakulty múzických umení doc. Petrom Špilákom a doc. Danielom Matejom, vedúcim katedry kompozície a iniciátorom nového koncertného cyklu.

Ako v súčasnosti funguje spolupráca FMU AU s mestom Banská Bystrica?

Peter Špilák: Máme s mestom podpísané memorandum o spolupráci. Dokážeme zabezpečiť reprezentatívne programy na kultúrne podujatia, mesto nám poskytuje priestory, napríklad Robotnícky dom alebo Radnicu. Trochu ma ale mrzí, že nie vždy cítime podporu mesta, hoci v symbolickej rovine. Mali sme napríklad koncert k 25. výročiu školy a z magistrátu, žiaľ, neprišiel nikto. Akadémia umení určite na vzťahu s mestom a kultúrnymi inštitúciami v Banskej Bystrici kontinuálne pracuje. Príkladom môžu byť aj projekty plánované v spolupráci s Bábkovým divadlom na Rázcestí.

Ako vznikol projekt (Nová) hudba na Rázcestí?

Daniel Matej: Je známe, že sa okrem kompozično-improvizačných aktivít zaujímam aj o dramaturgiu. Som zakladateľom festivalu Večery novej hudby, inicioval som vznik viacerých koncertných cyklov. Myslím si, že súčasná hudba sa na Slovensku hrá veľmi málo. Väčšina aktivít je späť prevažne s Bratislavou; mimo nej zaznieva „hudba dneška“ najmä vďaka hostovaniu špecializovaných súborov. Keďže na škole vediem od roku 2021 katedru kompozície, chcel som nadviazať na svoje aktivity aj na tomto pôsobisku. Jedným z impulzov pre vznik „Novej hudby na Rázcestí“ bol veľmi dobre prijatý koncert VENI academy na jeseň

v roku 2021. Ukázal, že v Banskej Bystrici existuje publikum, ktoré má o súčasnú hudbu záujem. Nehovoriac o tom, že študenti Akadémie umení, zvlášť skladatelia, by mali mať pravidelnú možnosť hrať i počúvať tento repertoár. V prípade podobných projektov sa mi v minulosti osvedčili priestory, ktoré nie sú „hudobné“. V Bystrici sme si s pánom dekanom vytipovali Bábkové divadlo na Rázcestí – inštitúciu, ktorá robí zaujímavé podujatia, má vlastné publikum i atmosféru. Našou ambíciou nie je iba „exportovať“ do tohto priestoru programy súčasnej hudby, ale smerovať perspektívne aj k spoločným projektom.

PŠ: Projekt (Nová) hudba na Rázcestí by bol veľmi dobrým doplnkom aktuálnych študijných programov, kde si už niekoľko rokov dirigenti i študenti nástrojovej hry môžu voliť aj predmety určené pre skladateľov. Teší ma, že o tieto „medziodborové predmety“ a projekty je záujem. Patrí medzi ne napríklad ansámbel Kompost, ktorý vedie Daniel. Projekt (Nová) hudba na Rázcestí by ďalej podporil spoluprácu medzi katedrami, ktorá je tradične dobrá. V mojom ponímaní by teda nešlo len o len aktivitu katedry kompozície. Teším sa, že projekt vznikol, získal podporu Fondu na podporu umenia a bude pre fakultu nepochybne prínosom.

DM: Som presvedčený, že (Nová) hudba na Rázcestí sa stane inšpirujúcou umeleckou platformou nielen pre školu, ale aj pre mesto Banská Bystrica. Bol by som smutný, keby to skončilo „iba“ v polohe „prenájmu priestoru BDNR“ a podujatím, na ktoré chodia len ľudia z akadémie. Veríme, že v komunikácii s Bábkovým divadlom nájdeme spôsob ako fungovať, aby výsledok bol zaujímavý a prospešný pre všetkých.

BEYOND CODE & TIME

→ doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
vedúci katedry grafiky FVU AU

<https://paviliono.net/en/>
<https://paviliono.net/en/artists-p04/>

Beyond CODE & Time je medzinárodná výstava, ktorá sa konala v nádhernom parku a zrekonštruovaných priestoroch historického mesta Arsenale (Benátky). Výstava ponúkla úzke prepojenie medzi umením a vedou. Divák mal možnosť vnímať premeny každodennej spoločenskej reality a prezrieť si kolekciu diel experimentálno-výskumného charakteru v širokom spektre umeleckých výstupov (maľby, fotografie, objekty, inštalácie, performance, postfuturistické internetom vysielané meme, generatívne diela...).

Za Slovensko sa výstavy zúčastnili Igor Benca, Patrik Ševčík (FVU AU v BB) a Róbert Makar (VŠVU). Všetci autori reagovali na tému autorskými projektami, v ktorých odkazovali na vnímanie a narušanie zažitých kódov a reflexiu tém za kódom. Igor Benca vytvoril sériu obrazov s názvom FAKE DIVERSITY. Patrik Ševčík reagoval na problematiku globálnej ťažby ropy s objektom PUS a tiež sériou ECLIPSE odkazujúcou na kódy využívania šablón a fungovania vesmíru, ktorá bola participatívna a ponúkala divákovi možnosť vytvorenia vlastného zatmenia prostredníctvom šablóny. Róbert Makar vystavil dadaistické objekty enterCODE a Xcode, ktorých nosným prvkom bol knižný objekt.

Organizátorom projektu je nadácia Mediation Biennale Foundation, ktorej poslaním je vytváranie a udržiavanie medzinárodného dialógu a spoločná reflexia medzi umelcami a vedcami o budúcnosti.

Prvý projekt, ktorým sa nadácia v Benátkach pred niekoľkými rokmi odprezentovala, bol Pavilón o a teraz, po desiatkach výstav, publikácií a stretnutí po celom svete, predstavuje evolúciu s Pavilónom o/4.

„Len pred niekoľkými rokmi sme pochopili, ako najrozhorčenejšie aspekty antropocentrizmu viedli k možnému vyhynutiu homo sapiens. Ide o reflexiu, ktorá nadobudla väčšiu váhu od neočakávanej pandémie Covid 2019, ktorá si už vyžiadala 228 miliónov obetí, vďaka čomu si uvedomujeme existenciu paralelných realít, ku ktorým nemáme kľúče ani prístupový kód. Zdá sa, že štvrtá vlna a následné mutácie vírusu nás oboznamujú s okolím nepredvídateľnej a anorganickej „inteligencie“, ktorá pokrýva celú Zem, podobne ako cytoplazma v románe Stanislawo Lema „Solaris“. Na rozdiel od vedca umelec v skutočnosti pracuje mimo kódu. Najčastejšie vytvára umelecké dielo vygenerovaním jeho kódu, ktorý sa stáva aj obsahom diela. Kód nie je len prostriedkom na sprostredkovanie obsahov, ale predovšetkým na ich objavovanie a hľadanie pravdy, ktorou je samotná prítomnosť obrazu. Odtiaľ pochádza názov projektu BEYOND CODE & Time – o autonómii tvorby umeleckého diela od reality. Tvoríme, vedení hlbokou intuíciou a prvotným inštinktom, ktorý pochádza z hmly času v pamäti genetického kódu. Fakt, že neviem, o čom je moja práca, je jej najväčším bohatstvom, kapitálom, ktorý mi umožňuje ísť za hranice chápania. Umenie je hľadanie univerzálnych významov, ktorých chceme byť imanentnou súčasťou, snažiac sa prekročiť hranice doby, ktorá mimo nás neexistuje.“

hovorí Tomasz Wendland, kurátor výstavy

Termín výstavy: 10. 09. – 10. 10. 2022

Miesto: Spazio Thetis – Palazzino Modelli, Venezia

kurátori: Tomasz Wendland, Harro Schmidt, Filip Gajewski, Denise Carvalho, Hongjohn Lin, Weiming Ho

Igor Benca, Fake diversity, 2022

Pohľad do priestorov výstavy

Patrik Ševčík, PUS, 2022

PERIMETR SERIGRAFIE

SÚČASNÁ SLOVENSKÁ SERIGRAFIA ZO ZBIEROK MEDZINÁRODNÉHO
SERIGRAFICKÉHO SYMPÓZIA OSTRAVA 2014 – 2022

→ doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.,
vedúci katedry grafiky FVU
foto: Jan Veselý

Vernisáž výstavy

V pražskej Galérii Hollar sa počas februára (1.2.– 26.2.2023) konala výstava s názvom Perimetr serigrafie. Predstavili sa na nej aj Igor Benca a Patrik Ševčík z Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Výstava predstavila konceptuálne a postkonceptuálne tendencie, prítomné v súčasnej grafickej tvorbe slovenských autorov. Vystavené boli sieťotlače všetkých generácií vizuálnych umelcov zo Slovenska a hostí z Českej republiky a Kazachstanu, zapožičané zo zbierok ISSO (International Symposium of Serigraphy Ostrava) Fakulty umenia Ostravskej univerzity. Kurátorský tím tvorili: Tereza Tomešová, Zbyněk Janáček, Marek Sibinský.

„Sieťotlač sa stala vyhľadávanou technikou pre mnohých súčasných slovenských grafikov, tvorcov široko rozkročených v transmediálnom priestore súčasnej grafickej a vizuálnej tvorby, ktorí túto techniku bohato zapájajú do svojho postkonceptuálneho príbehu. Ich Postkonceptuálny PRÍBEH je sublimáciou osobnej obsahovej stratégie a individuálnej formy vyjadrenia so špecifickým rukopisom jednotlivých autorov. Všetky tieto umelecké pohyby sa dejú slobodne a tým nevytvárajú žiadny dominantný naratív. Mäkká sila vzájomného prestupovania a obohacovania vytvára spoločný príbeh.

Diskurz o výtvarnom postupe sieťotlače je vlastne trans-grafický a post-serigrafický. Je to synergický efekt, na ktorom sa zúčast-

ňuje, manipulovaná foto-grafika, fázovaná digitálna kresba, sekvencie z grafických programov, z technického hľadiska: tradičné postupy, mäkká matrica, transparentná sieťotlač s využitím princípu vytierania farby na povrchu a mnoho ďalších autorských koncepcii v diverzifikovanom priestore grafiky.

Takto uchopený perimetr výhľadu na tvorbu umelcov v médiu serigrafie zahŕňa tvorbu týchto autorov: Igor Benca, Patrik Ševčík, Róbert Makar, Róbert Jančovič, Róbert Jančovič ml., Olga Moravcová, Michala Gorbunovová, Rudolf Sikora, Andrea Uváčiková, Peter Cvik, Monika Poljaková, Pavla Hrdlíková Pádivá, Eva Moflárová, Stano Ondruš, Josef Jankovič.

Kolekcia súčasnej slovenskej serigrafie zo zbierok ISSO bola pre výstavu v Galérii

Hollar rozhodnutím kurátorov rozšírená o tieto autorky a autorov: Eduard Ovčáček, Česká republika, Kateřina Makar Václavková, Česká republika a Alina Yessimbekova, Kazachstán.

Každý z autorov vedie dialóg s technikou serigrafie na ceste svojho intelektuálneho prieskumu média, v ktorom otestuje svoje hranice a posunie definíciu grafického priestoru. Umelci často zapoja digitálny záznam, aby akcentovali syntézu digitálnych úprav, procesu tlače a individuálneho rukopisu. Takáto pred-príprava umožňuje vyladiť „videnú vizualitu“ do silného EX-presívneho ci IN-presívneho momentu. „Videná vizualita“ je vlastne PRED-obraz v digitálnej podobe, ktorý je ešte nedostačujúci, ale autor si vie predstaviť ako bude vyzerať v technike a formáte serigrafie. Už dopredu sa počíta s prenosom, rastrom, prítlakom, ťahom stierky a mohutnosťou farby. Vzťah medzi výtvarníkmi a technológiou sa líši od diela k dielu, od autora k autorke.“

Uvádza v kurátorskom texte Mgr. Tereza Tomešová

International Symposium of Serigraphy Ostrava (ISSO)

Počiatky sympózia sa datujú do obdobia 1997–2001, kedy fungovalo pod názvom SWO (Serigraphy Workshop Ostrava) na Katedre grafiky a kresby Fakulty umění Ostravské univerzity. Po niekoľkoročnej prestávke sympóziu s novou koncepciou, názvom, skúsenosťami a ambíciami znovu rehabilitovalo a nadviazalo na pôvodnú ideu s názvom ISSO (International Symposium of Serigraphy Ostrava). Organizátormi projektu sú prof. Zbyněk Janáček, emeritný profesor Eduard Ovčáček, ku ktorým sa pridal doc. Marek Sibinský, vedúci katedry grafiky a kresby Fakulty umění Ostravské univerzity.

Dnes, po takmer desiatich rokoch, sa ISSO stalo etablovaným, originálnym a ojedinelým projektom v umeleckom a najmä grafickom medzinárodnom prostredí. Podobne, ako všetky aktívne projekty, je v permanentnom vývoji. Sympóziu ISSO je o štandardných, ale aj o alternatívnych a netradičných postupoch v sieťotlačí. Nie je o vopred zadaných témach, ani stanovených obsahoch, nie je o konkrétnych termínoch. Má charakter permanentne

otvorenej dielne, ktorá je viazaná na život katedry a akademické prostredie. Súčasná podoba Medzinárodného serigrafického sympózia Ostrava je definovaná jeho vývojom, v ktorom je prítomná snaha o aktualizáciu a redefiníciu grafickej techniky sieťotlače a jej variácií.

Vystavujúci autori: Igor Benca, Patrik Ševčík, Róbert Makar, Róbert Jančovič, Róbert Jančovič ml., Oľga Moravcová, Michala Gorbunovová, Rudolf Sikora, Andrea Uváčiková, Peter Cvik, Monika Poljaková, Pavla Hrdlíková Pádivá, Eva Moflárová, Stano Ondruš, Josef Jankovič a hosté Eduard Ovčáček a Kateřina Makar Václavková z České republiky a Alina Yessimbekova z Kazachstánu.

<http://hollar.cz/fotogalerie/29704/>

doc. Mgr. art. Róbert Makar, ArtD. počas otvorenia výstavy

POKOJE 2022

→ doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.,
vedúci katedry grafiky FVU

záber z otvorenia výstavy

foto: Šimon Roubal

<https://www.prehlikapokojecz/>

Netradičná prehliadka mladého umenia POKOJE obohatená o sprievodný program prednášok a prezentácií sa uskutočnila medzi 11. – 20. 11. 2022 v Prahe. Zúčastnilo sa na nej viac ako 30 študentov a študentiek z 13 umeleckých vysokých škôl. Premenili izby na štyroch poschodiach paláca Hrzánů z Harasova v Celetnej ulici v Prahe na Site specific inštalácie. Prvýkrát sa organizátori projektu rozhodli prekročiť hranice Českej republiky, a tak sa tento rok stretli v paláci študenti z Maďarskej univerzity výtvarného umenia, Akadémie výtvarných umení vo Varšave, Akadémie umení v Banskej Bystrici a Bard College v Berlíne.

Projekt POKOJE pravidelne predstavuje tvorbu študentov a študentiek vysokých umeleckých škôl v netradičných priestoroch opustených pražských budov a palácov. Uskutočňuje sa od roku 2013.

Spoločná téma tohto ročníka „Okraje“ bola východiskom tvorby mladých umelcov; v spracovaní izieb mali jednotlivé tímy voľnú ruku. Výsledkom sa stala pestrá prehliadka rôznych spôsobov uvažovania nad témou mladej

generácie umelcov. Na prehliadke sme mali možnosť vidieť citlivosť voči ľuďom odsunutých na okraj spoločnosti, témy xenofóbie, ale tiež projekty využívajúce umelú inteligenciu či kontemplatívne a iné interaktívne projekty.

Fakulta výtvarných umení mala v zastúpení dva tímy.

Grafický tím pod vedením doc. Patrika Ševčíka tvorili 4 študentky: Juliana Matiová, Jana Kaňuchová, Barbora Košut a Marion Chrtová. Ich projekt **ENTROPIA** predstavoval interaktívny objekt vytvorený z blokov, na okrajoch ktorých boli namaľované štvorce (pixely) umožňujúce vytváranie rôznych vzorov. Cieľom bolo vytvorenie analógovej hry (s odkazom na digitálne pixelové prostredie). Každý účastník mohol participovať na tvorbe výsledného tvaru a vzorca. Priestorová monumentálna skulptúra využíva princíp vizuálnej hry zameranej na prepojenie prvkov okrajových plôch s využitím rôznych kombinácií a variácií. Práca v sebe implikuje mieru neusporiadanosti, neurčitosti a náhody jednotlivých prvkov v celkovom usporiadanom systéme. Inštalácia je postavená na prepájaní menších

plôch s cieľom vytvorenia vizuálnej dynamiky kumuláciou a spájaním okrajových plôch. Okraj definuje prepájanie motívov, odkazuje na vonkajšie limity plochy a jej presahy.

Maliarsky tím pod vedením doc. Jana Triašku tvorili: Michaela Šuranská, Šimon Tóth, Petra Rubešová a Terézia Nunhardtová. Ich projekt **Zenová záhrada** predstavoval priestorovú inštaláciu, tematicky zameranú na prienik tradičnej japonskej zenovej záhrady a slovenských primárnych pokrmov a surovín – chleba a soli, ktoré sú prejavom pohostinnosti a zároveň majú symbolický význam: bochník chleba symbolizuje život, soľ zase zdravie. Inštalácia prepája kresbu pripomínajúcu poľnohospodárske zásahy v pôde. Cieľom je vytvorenie pokoja a harmónie s prvkami kontemplácie.

Tohtoročná prehliadka sa koná za podpory Magistrátu hlavného mesta Prahy, Prahy 1, Visegrad Fund a Česko-nemeckého fondu budúcnosti.

ENTROPIA
foto: Jan Hromádko

Zenová záhrada
foto: Jan Hromádko

→ OZNAM DISKUSNÝ FORMÁT ROZHOVORY JE SPÄŤ

Po dlhšej odmlke sa na Fakultu výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici vracia cyklus rozhovorov s výtvarníkmi, teoretikmi a ďalšími osobnosťami kultúrnej scény. Môžete sa tešiť na diskusie, ktoré sa budú konať raz mesačne od marca 2023 na pôde Akadémie umení a vo forme podcastov.

Organizátorkou projektu je od roku 2019 súčasná doktorandka katedry intermédií a digitálnych médií Mgr. art. Natália Šimonová.

NEJASNÁ SPRÁVA O NEW YORKU

→ MgA. Ing. arch. Viktor Fuček, ArtD.

Asistent / Katedra Intermedií, digitálních médií a prostorové tvorby FVU

foto: archív autora

V septembri 2022 sa uskutočnilo pomyselné putovanie viacerých performerov „Perfo 4 Four“ zo Slovenska a Čiech po Spojených štátoch. Vo štvorici spolu zrealizovali viacero performatívnych predstavení v New Yorku a ako bonus aj jedno v Bostone. Štvoricu tvorili okrem mňa, Viktora Fučeka, asistenta na Katedre intermedií a digitálnych médií Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, aj Jana Orlová, poetka a performerka pedagogicky pôsobiaca na Sliezskej univerzite v Opave a tandem v osobe Davida Helána a Pavla Tichoňa z Prahy. Všetci sú veľmi skúsení a etablovaní performerí na domácich umeleckých scénach. Prvá spoločná udalosť bola zrealizovaná 1. septembra na terase Českého domu, ktorý sa nachádza na Upper East Side na Manhattane, kde je lokalizovaných viacero kultúrnych inštitúcií, veľvyslanectiev a konzulátov vzhľadom na blízkosť budovy OSN. Na tejto udalosti sa zúčastnil aj prof. Tomáš Ruller, významný český performer a pedagóg z Brna. Spoločné predstavenie, ktoré vytvorili, bola priestorová, časová a významová skrumáž prinášajúca osobné vstupy v rámci kolektívnej performancie. Tento princíp, pri ktorom viacerí aktéri spoločne kreujú vzájomný prienik, bol používaný vo všetkých spoločných predstaveniach. Na začiatku bolo vždy rozohrané myšlienkové zápolenie, pričom vzájomné ovplyvňovanie tvarovalo výslednú koncepciu. Tá poväčšine vychádzala z osobných pozícií a bola modelovaná vo vzájomných diskusiách prebiehajúcich celé noci aj dni. Podobný princíp sa replikoval aj v ďalšej zrealizovanej živej udalosti v rámci pravidelného každomesačného „Salónu“ organizova-

Výstava Skrew, Gallery NY, 2022

< Generálny konzulát SR v New Yorku 2022

ného umeleckým kolektívom Mothership NYC sídliacom v Brooklyne. Tu sa uskutočnila performance MoMAfiction reagujúca na medzinárodný kontext lokálnej newyorskej scény ako na vytúžený priestor, do ktorého sa chceme dostať, stať sa jeho súčasťou na večné veky. To bol impulz inštitucionálne sa etablovať a mumifikovať, zakonzervovať pomocou bielej geotextílie nájdenej na príľahlej stavbe a acetica balsamica sa odohrala ako sladkokyslá ritualizovaná udalosť. V rámci Septembrového salónu prebehla aj moja sólová výstava prezentujúca sériu malieb v Sraw room gallery. Obrazy boli realizované v duchu posthumánneho putovania, obsahujú zaznamenávané návody, postrehy a scenáre rôznych pohybov a percepcií urbánneho priestoru. Médium použité na ich vytvorenie boli olejové pastely, ktoré ležia na prieniku malby a kresby s veľkým potencionálnom notácie. Môžem napríklad poukázať aj na ich užívanie newyorským „grafiťákom“ a urbánnym maliarom Jean-Michelom Basquiatom. Aplikované boli na plátne, ktoré bolo voľné zavesené na stene,

neaspirujúc na to, aby bolo závesným obrazom v celej jeho kultúrno-sociálnej a historickej existencii so svojimi všetkými nánosmi. Skôr išlo o zdôraznenie prchavosti zdieľanej informácie, nestálosti priestorového vnemu a performance, ako aktu bytia. Obrazy boli opätovne prezentované v rámci Pop-up výstavy na Generálnom konzuláte Slovenskej republiky v New Yorku, ktorý takto prvýkrát sprístupnil umeniu svoje nové priestory na Upper East Side. Ďalšie odprezentované práce boli vytvorené spoločne s celou skupinou umelcov. Ako už bolo spomenuté, vystavil som štyri veľkoformátové obrazy, avšak v novej priestorovo-ideovej konštelácii, reagujúc tak na kontext s inými výtvormi. V rámci nich som zrealizoval objekt či animistickú entitu z čiernych plastových odpadových vriec naplnených vzduchom; rovnako ako aj pre predchádzajúcu udalosť v Mothership NY. Tiež bola Davidom Helánom vytvorená priestorová konštrukcia tvorená subtilnou drevenou konštrukciou spojenou vo vrcholoch pomocou jablk. Pavel Tichoň využil mobiliár nachá-

dzajúci sa v miestnosti, ktorý navštívil to nestabilnej štruktúry uprostred priestoru a stiahol lodným lanom. Jana Orlová prezentovala svoje staršie video so slizom, ktoré bolo projektované priamo na stenu. Súčasťou otvorenia boli performatívne intervencie do prichystanej situácie, zrealizované tentokrát každým umelcom samostatne. Vyzneli tak jedinečné osobnosti jednotlivých tvorcov a ich prístupov. Jedinečnosť prístupov sa objavila aj v kolektívnej performatívnej udalosti „Bohemian rhapsody energy“ v rámci vernisáže putovnej výstavy „Sustainable Future“ v Českom centre. Bola zameraná na rôzne aspekty udržateľnosti. V čase, keď sa vo svete rozhoduje o možnej aktivácii desiatok blokov jadrových elektrární, priniesli sme na newyorskú scénu úplne nový, bezpečný druh tvorivej energie.

V umeleckom putovaní bola našou poslednou zastávkou performatívna udalosť „WhoMoreIsMe“ v Midway Artist Space v Bostone, ku ktorej sa pridal aj Milan Kohout, umelec dlhodobo žijúci v USA. Performancia sa niesla v duchu aktuálnych diania, kolízií, napätí a veľkých dejinných vyhlásení. V tom čase prebiehalo valné zhromaždenie OSN v New Yorku, ktorého hlavnou témou bol konflikt na Ukrajine. Prednesené tu boli rôzne vážne a aj menej vážne vyjadrenia, prehlásenia a komentáre jednotlivých politických a diplomatických reprezentantov, čo vyvolávalo adekvátnu odozvu občanov. Zvyšujúca sa úzkosť z nepredikovateľnej distopickej budúcnosti a vízie globálneho konfliktu sa odzrkadlili v najexpresívnejšej performancii realizovanej skupinou počas pobytu v USA, čo poukazuje aj samotný názov „WhoMoreIsMe“.

Neustále sa ukazuje, potvrdzuje, a je aj vidieť na našom príklade, že performance je univerzálnym jazykom a veľmi životaschopným spôsobom medzinárodnej spolupráce. Jej fluidné okraje vedú do seba absorbovať rozdielne umelecké programy, reagovať promptne na rôzne situácie a vytvoriť živý celok. Ukazuje sa tak, že samotná performance dokáže poskytnúť zručnosti a nástroje reagovať aj na výzvy súčasného sveta so svojim súčasným dynamizujúcim charakterom spejúcim k neustále väčšej entropii. Na záver ešte spomeniem, že mobilitu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

ROMAN ĎURČEK: BABYLON JAZYKOV, OBRAZ V TREŤOM TISÍCROČÍ

→ Lucia Jarotta,
študentka doktorandského štúdia FVU

Výstava prebiehala v galérii FX od 24. mája do 12. júna 2022. Vernisáž sa konala 24. mája a keďže išlo o prezentáciu dizertačnej práce, počas jej priebehu (31. 5. 2022) sa uskutočnila okrem vernisáže aj obhajoba.

Roman Ďurček študoval v rokoch 2011 – 2017 na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v ateliéri klasických maliarskych disciplín pod vedením prof. Ľudovíta Hološku, u ktorého začal v roku 2019 aj svoje doktorandské štúdium. V rámci neho sa neskôr ocitol v ateliéri STARTUP pod vedením doc. Mgr. art. Jána Triašku, ArtD.

Výstava bola úzkym výberom z inak rozsiahleho množstva diel veľmi produktívneho autora a tiež jednou z jeho mnohých výstav počas doktorandského štúdia (napr. výstava Disharmónia v galérii Nástupište 1 – 12 v Topoľčanoch v roku 2021, Narušená symbióza 1 v galérii FX v Banskej Bystrici v roku 2020 alebo Narušená symbióza 2 v galérii Koniareň v Trebišove, tiež v roku 2020; zo skupinových výstav to bola napríklad výstava Periférne videnie/Peripheral vision v Pisztyorho paláci v Bratislave v roku 2020).

Selekcia odprezentovaných malieb

podliehala možnostiam galerijného priestoru, ktorý by autor bezpochyby dokázal obsiahnuť aj v oveľa väčšom meradle, no uprednostnil čistou inštaláciu, v ktorej jednotlivé diela dokázali vyniknúť, pričom k obhajobe svojej práce priložil aj širšie portfólio.

Výstava pozostávala zo série závesných obrazov vytvorených v médiu malby na plátne alebo medenom plechu laborujúcej s rôznymi spôsobmi materiálového výskumu, napríklad v podobe presahu experimentu s biochemickými oxidačnými procesmi. Ďurček pracuje s farebnou škvrnou ako maliarskym podkladom a zároveň s figurálnym námetom v aktívno-pasívnych pozíciách, v niektorých sériách lineárne formou multiplikovanej kresby. Často používa pri tvorbe netradičné prístupy, pri ktorých aplikuje práškové farebné pigmenty, zapúšťanie farby do bavlneného podkladu a využíva jeho savé vlastnosti, ktorými disponuje bez naniesenia vrstvy šepsu. Má sklon k procesuálnosti pri práci s oxidačnými procesmi, na ktoré používa vlastné telesné tekutiny – moč. Túto autor-skú techniku uplatnil v triptychu pod názvom „Oltár súčasnosti“, kde najprv na plátno naniesol metalickú medenú

farbu, v ďalšej vrstve kresbu suchým pastelom a následne už aplikoval spomínané oxidačné procesy. Obraz pod názvom „Astronaut“ bol vytvorený na medenom plechu malbou bez oxidácie.

Koncepcia, z ktorej dlhodobo vychádza v rôznych sériách svojich diel spočíva v reflexii spoločenských problémov, civilizačného chaosu a hlavne dlhodobej tematiky kritiky moci a establišmentu. Zobrazované figúry sú často v submisívnych pozíciách v kontraste k protipólu pozície moci, symbolizujú spoločenské pozície jednotlivca. V najnovších sériách má východisko aj z námetov z dejín umenia (napr. zobrazenie Michelangelovho Dávida alebo Baconovej parafrázy Velázquezovho portrétu cirkevného hodnostára). Odrážajú jeho postoje k vonkajšiemu svetu v kontexte doby a súčasnej situácie, interpretujú zahltenosť sveta civilizačnými prvkami a roztrieštenú atmosféru prítomnosti. Sú autorovou osobnou výpoveďou a spôsobom vysporiadania sa so svetom narúšajúcim vnútornú stabilitu. Majú východisko v sociologických problémoch. Autor ich považuje za akúsi sociálno-kritickú reflexiu civilizačnej deštrukcie.

BLINDNESS

→ Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.,
katedra malby FVU

Výstava: Blindness
Zaratan Arte Contemporânea, Lisabon, Portugalsko
Autorka: Katarína Balúnová
Kurátorka: Gemma Noris
Trvanie: 26. – 29. 1. 2023

Portugalsko: Katarína Balúnová, Blindness – video performance vo verejnom priestore, 2023, photo credit: galéria Zaratan

Pop-up výstava Blindness v galérii Zaratan Arte Contemporânea bola výstupom autorkinej umeleckej rezidencie v Lisabone. Kurátorka Gemma Noris uvádza: „Umelkyňa skúmala vzťah medzi zemou/územím a vodou/morom prostredníctvom rôznych médií a uvažovala o ich vzájomnom kultúrnom a historickom prepojení. Názov projektu „Blindness“ odkazuje na román známeho portugalského spisovateľa Josého Saramaga a poukazuje na nevidenosť súčasnej sociálnej a ekologickej katastrofy. Pre Saramaga je slepota metaforou na vyjadrenie patológie vedomia, ktorá uzatvára jednotlivca do seba a zbavuje ho schopnosti vnímať súvislosti širšej reality: prechádzali cez veľké námestie so skupinami slepcov, ktorí počúvali prejavy iných slepcov, na prvý pohľad sa ani jedna, ani druhá skupina nezdala byť slepá, rečníci vzrušene otáčali hlavy k poslucháčom, poslucháči pozorne otáčali hlavy k rečníkom. Hlásali koniec sveta, vykúpenie

prostredníctvom pokánia, videnia siedmeho dňa, príchod anjela, vesmírne kolízie, smrť slnka, kmeňového ducha, štavu z mandragory, tigriu masť, cnosť znamenia, disciplínu vetra, parfum mesiaca, oživenie temnoty, silu exorcizmu, znamenie päty, ukrižovanie ruže, čistotu lymfy, krv čiernej mačky, spánok tieňa, vzostup morí, logiku antropofágie, bezbolestnú kastráciu, božské tetovanie, dobrovoľnú slepotu, konvexné myšlienky, alebo konkávne, alebo horizontálne, alebo vertikálne, alebo šikmé, alebo koncentrované, alebo rozptýlené, alebo prchavé, oslabenie hlasiviek, smrť slova. Súčasné ekologicke problémy ako globálne otepľovanie a zvyšovanie hladiny morí sú dôsledkom sociálnej nerovnosti a útlaku, ktorý súvisí s koloniálnou minulosťou. Európska expanzia do zámoria v novoveku sa vyznačovala vzťahom ,explore-exploit'. V súčasnosti vykorisťovanie pokračuje, zatiaľ čo oči sú narcisticky upriamené na svoj vlastný obraz v zrkadlách obrazoviek

telefónov. Kedy sa vyličíme z nášho egocentrického vnímania sveta?“

Výsledkom rezidencie bola performance, rovnako ako séria koláží. Diela nadväzovali na kultúru mesta Lisabon v širších globálnych súvislostiach. V Portugalsku je stále silne vnímané obdobie zámorských výprav (Era dos Descobrimentos), ktoré je nesprávne interpretované ako objaviteľské, pričom ide hlavne o teritoriálne expanzívne a kolonizačné úsilia. Performance je symbolickým obrazom slepoty vo vzťahu ku kolonizačnej histórii, ktorá (ne)priamo súvisí so (stúpajúcou) morskou hladinou.

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

KOLEKTÍV A U N A K I

→ MgA. Ing. arch. Viktor Fuček, ArtD.

Asistent / Katedra Intermédií, digitálnych médií a priestorovej tvorby FVU

„Pohyb tela a telo skupinové, stiera hranicu individualizmu“

Kolektív A u n a k i je voľné performatívne zoskupenie sformované približne pred dvoma rokmi pod pedagogickým vedením Viktora Fučeka v rámci predmetu Telová Performancia na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Zámerom jeho vytvorenia bola potreba dať formu spolupráci pri rôznych performanciách a verejných živých prezentáciách, ktoré sú organickým rozšírením v procese vzdelávania. Je totižto prirodzené vyjsť z bezpečného akademického prostredia a konfrontovať sa tak nielen s umeleckou komunitou, ale aj s verejným prostredím a v konečnom dôsledku so samým sebou. Overujú sa tak získané zručnosti a performatívne nástroje a nadobúdajú sa adekvátne skúsenosti, čo je súčasťou jedného zo základných pedagogických prístupov, ktoré by mali študenti spoznať. Samotná forma Aunaki je organizmom žijúcim vlastným životom, meniac okraje svojho pôsobenia a formy formácie. Združuje v sebe študentov z rôznych fakúlt Akadémie umení, ako aj študentov z Vysoké školy výtvarných umení. Neustále však svoje rady rozširuje o nových súputníkov, ktorí sa pridávajú z ďalších ročníkov v rámci predmetu telová performancia, ale aj iných, ktorí radi pracujú so svojím telom v kontexte živého. Základný prístup vychádza z techník prebratých z japonského pohybového divadla Butó, čo znamená „byť“ vo vesmíre, ako aj obsahovať vesmír samotný v sebe. V rámci toho pracujeme s naladením do telesných zmyslov, zvýšením citlivosti k tokom energie, skúmaním vzťahu k priestoru a k sebe samým. Dôraz sa kladie na transformáciu, jedinou cestu

sublimácie tela, ktorého význam sa zdá byť stratený v banalite bežnej existencie. Skôr ako sa usilujeme o estetický ideál, pokúšame sa obnažiť dušu, odhaliť ľudskú bytosť v jej škaredosti a grotesknosti, osvietiť utrpenie a radosti života. K tomu používame ako pracovný nástroj improvizáciu zakorenenú a vyživovanú z hlbokéj ľudskej skúsenosti obsiahnutej v nás. Otvárajú sa nám tak možnosti okamžitého vnorenia do situácie a neustálej aktualizácie našich reakcií na základe momentálnych podnetov. Vzhľadom na to nemáme obmedzenia vstupovať do rozdielnych kontextových či mediálnych situácií. Počas svojej existencie sme sa zúčastnili podujatí rôzneho typu a odborného zamerania, ako doma, tak aj v zahraničí. Za všetky spomeniem účasť na Festivale súčasného slovenského divadla a tanca Kiosk v roku 2021 v rámci projektu Prvý dotyk so Sférou. Projekt sa uskutočnil pri monumentálnom diele Juraja Gábora inštalovanom v Novej Synagóge v Žiline. Vzhľadom na náš počet sa nám podarilo obsadiť celý priestor synagógy, vyplniť ho rôznymi situáciami, ktoré však fungovali navzájom nezávisle. Každý samostatne realizoval „privátnu“ mikroperformanciu, ktorej jediným prepojením s ostatnými bola čierna stometrová geotextília natiahnutá po celom objekte. Jej význam nespočíval len v materiálovej anabáze, ku ktorej sme sa mohli všetci spoločne vzťahovať, ale aj v posune významovej roviny smerom k lingvistickej figúre „geo-sféra“, teda priestoru obývaného ľuďmi. Vzniknuté situácie tak reflektovali človečenstvo vo svojich rôznych podobách, tvoriac samostat-

né príbehy, ale aj náhodné stretnutia a skrumáže. Nebol daný žiaden konkrétny scenár či dramaturgia priebehu, ako alegória ľudského života. V rovnakej situácii, no v úplne inom kontexte, sme sa opätovne ocitli na vizuálnom „stejdži“ v rámci festivalu Pohoda v Trenčíne minulý rok. Na festival sme boli prizvaní aj vzhľadom na predchádzajúcu performanciu. V reinštalovanej Sfére prebehla performatívna udalosť, teraz už len v podaní študentov, ktorí spoločne zrealizovali improvizovanú tridsaťminútovú udalosť.

Zo zahraničných účastí by som zmienil náš performatívny súboj na Veľkém náměstí v Kroměříži. Boli sme prizvaní participovať na festivale AM4MAN organizovanom galériou Orlovna s kurátorom Alešom Vrtalom. Asi v hodinovej performancii sa udial symbolický súboj za použitia performatívnych zbraní a v konfrontácii s verejným priestorom a náhodnými prizeraúcimi sa. Ďalšou medzinárodnou aktivitou bolo predstavenie „Posthuman situation“ v divadelnom priestore Co.labs v Brne, ktoré bolo uskutočnené vlni v novembri. Predchádzalo mu trojdňové stretnutie nad spoločným realizovaním udalosti. Zámerom bolo vytvoriť performanciu, ktorá by bola uceleným dielom následne ponúkaným na rôzne podujatia, predstavenia a aplikovateľným na rôzne otvorené výzvy. Na výskum a realizáciu sme žiadali a získali podporu z Nadácie Tatrabanky, z ktorej sme financovali náš pobyt, materiál a produkciu predstavenia. Prvotný impulz vychádzal z potreby posunúť spôsob tvorby smerom k inštitucionalizovanejšiemu prístupu,

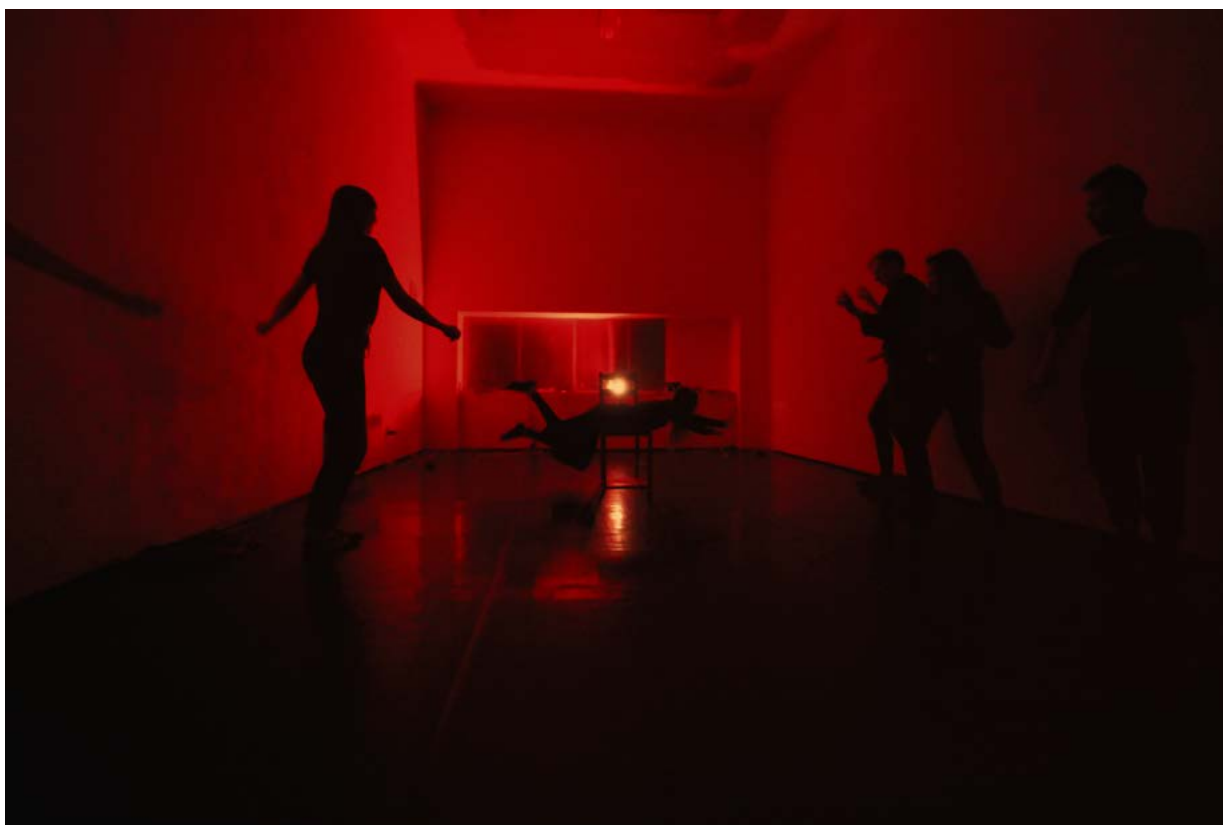
pričom by sa nepracovalo len s náhodou ako hlavným nosným princípom, ale táto by sa stala iba čiastkovým spôsobom práce. Prístup spočíval v objavení nosnej spoločnej témy v duchu sociokratického usporiadania kolektívu, načrtnutí hlavných obrysov projektu a nájdení základných princípov a dynamiky predstavenia. Prítomní študenti samostatne vypracovali nielen vstupné idey, ale si kolektívne stanovili postup práce, vypracovali dramaturgiu a spracovali finálny výstup. Výsledkom bola tridsaťminútová pohybová performatancia, kde sa riešená téma posthumanizmu objavila v interaktívnom rozšírení predstavenia do online priestoru. Práve tento prvok sa následne použil v predstavení (P)ohyby slov/pre Zuzanu v Divadle Štúdio tanca v Banskej Bystrici realizovanom 15. novembra 2022.

Na tento rok má zoskupenie naplánované viaceré zaujímavé aktivity, z ktorých treba spomenúť reinterpetáciu performatívneho dlhotrvajúceho predstavenia „Architektúra vnútorných vzťahov“ v Pragovka gallery v Prahe (plánované na 13. Apríla) alebo účasť v rámci plánovaného projektu divadla Pôtoň „Into the miracles“. Toto sú ďalšie impulzy ku koncentrovanejšiemu profesionálnemu rastu, aby sa naše aktivity neustále posúvali smerom k väčšej profesionalite, a tak sa etablovali na domácej i zahraničnej umeleckej scéne.

Festival súčasného slovenského divadla a tanca Kiosk; performatancia v rámci „Prvý dotych so sférou“ (dur. 60 min.), Nová synagóga, Žilina, 2021 (foto: Laura Bouflet Mynkoff)

Posthumánna situácia, Co.Labs, Brno, 2022, foto: Aunaki

HAB A TORTÁN (ČEREŠNIČKA NA TORTE)

→ doc. Mgr. art. Jozef Suchoža, ArtD.,
katedra sochárstva a priestorovej tvorby FVU

V dňoch od 15. 11. 2022. do 27. 11. 2022 bola v priestoroch Galérie Fx Akadémie umení v Banskej Bystrici prezentácia vybraných prác študentov katedry sochárstva Maďarskej univerzity výtvarných umení v Budapešti. Maďarská univerzita výtvarných umení v Budapešti v roku 2021 oslavovala 150. výročie svojho založenia. Táto výstava sa nesnažila poskytnúť historický prierez bohatej sochárskej tradície maďarskej univerzity, ale odkryť aktuálny pohľad na spôsob sochárskeho uvažovania v priestorovom médiu výstupmi najmladšej generácie sochárov. Ako vyplývalo aj z názvu, diela predstavovali úzky výber študentských prác za ostatné

dva roky. Kolega Szabó Ádám počas vernisáže predstavil koncepcie jednotlivých ateliérov, čím poskytol pohľad do ich rozdielnych prístupov a úvah o aktuálnom sochárstve a priestorovom médiu.

Kurátori: Jozef Suchoža, Szabó Ádám

Vystavujúci študenti:

Bárdi Dominik, Bóka Bálint, Bóka Krisztina, Domonkos Atilla, Farkas Panna, Hoff Bence, Kiss Lili, Konkoly Szonja, Schilhabel Jennifer, Sipos Lilla Judit, Soltész Petra, Szaka Vivien.

HUTA-WOOD

→ Mgr. art. Katarína Balúnová, ArtD.,
katedra malby, FVU

Katarína Balúnová, Huta-Wood, pohľad do expozície v galérii XS, Kielce, Poľsko, photo credit: XS Galeria

samostatná výstava Kataríny Balúnovej
v galérii XS, Kielce, Poľsko
30. 9. – 30. 10. 2021
XS GALERIA
Kordinátor projektu: Prof. Wiesław
Łuczaj
Kurátor: Rafał Urbański

Názov výstavy odkazoval na les bytovej zástavby a zároveň (paradoxne) na známy Hollywood, ktorý je továrňou na sny a utópie. Mestská časť Krakova Nowa Huta je „svätým“ urbanistickým lesom, zrealizovaným utopickým plánom komunistickej propagandy, kde po roku 1989 socializmus vystriedala globalizácia preniknutá výrazným vplyvom lokálnych kresťanských štruktúr.

Nowa Huta bola najväčším a politicky najvýznamnejším socialistickým mestom vybudovaným vo východnej a strednej Európe po druhej svetovej vojne. Centrálna radiálna štruktúra mesta sa odvolávala k renesancii a pripomínala viaceré utopické mestské plány. Finálny pôdorys budúceho mesta tak reprezentoval vzájomné pôsobenie starších urbanistických vízií s novými politickými predstavami stranických predstaviteľov. Program nútenej industrializácie otvoril pracovné mož-

nosti pre ľudí z vidieka, ktorí opustili tradičný spôsob života späť s pôdou, aby sa čiastočne uvedomelo a čiastočne neuvedomelo zapojili do budovania socializmu. Továrne sa stali novými chrámami, „kde technológia môže a musí udivovať“.

Po roku 1989 Nowa Huta stratila svoju identitu ako socialistické modelové mesto. Veľká časť oceliarskeho priemyslu bola zatvorená a 90 percent robotníkov prišlo o prácu. Nastalo obdobie hľadania nových naratívov cez znovunavrátanie sa k tradičným poľským hodnotám „viera a vlasť“, čo sa naďalej premiešava s globálnymi vplyvmi. Zygmunt Bauman (1925 – 2017) vo svojej knihe *Retrotópia*, 2017 opisuje návrat nostalgie do celospoločenských emócií. Futuristickú utópiu z prvej polovice dvadsiateho storočia vystriedala túžba po návrate ku kolektívnej pamäti minulosti ako obranný mechanizmus voči roztrieštenosti súčasného sveta. Dôležitý je tu pritom vzťah k „inde“, hľadanie ideálneho miesta, pričom sa zrak obracia od pohľadu „vpred“ k spätnému nazeraniu.

Výstava pozostávala z inštalácie, digitálnych tlačí, obrazov a videa ako záznamu performance vo verejnom

priestore. Expozícia bola postavená na kontraste prírodného materiálu (nájdenné konáre) a materiálu odkazujúceho k urbanizácii (murárske metre).

V centrálnom priestore galérie bola zo stropu vyskladaná veľkorozmerná štruktúra z murárskych metrov, ktorej forma odkazovala k rajskeému stromu poznania. Ukotvenie inštalácie v dvoch pároch gumených číziem bolo symbolickým odkazom k Adamovi a Eve, fiktívnym rodičom Nového človeka. Čízmy zároveň odkazovali na ambivalentný vzťah k pôde medzi agrárnou minulosťou a následnou industrializáciou. Súčasťou výstavy bolo aj video performance ako záznam akcie v uliciach Nowej Huty. Plátno s náčrtom utopického pôdorysu mesta bolo otočené lícom na chodník a ťahané ulicami. Práca symbolizovala stret utópie s realitou, narušenie/zranenie utópie. Kráčanie dozadu, pričom plátno sa sunulo smerom vpred, vyjadrovalo protichodnosť historického vývoja.

Projekt bol podporený z Medzinárodného vyšehradského fondu a Interného grantového systému Akadémie umení v Banskej Bystrici

MIROSLAV BROOŠ: DAROVANIE... ZEME

GALÉRIA NÁRODNEJ AKADÉMIE UMENÍ V SOFII, NOVEMBER 2022

→ Michal Šedík, kurátor výstavy

Výstava Miroslava Brooša v Galérii NAU v Sofii je návratom páchatela na miesto činu. Absolvent Národnej akadémie umení v Sofii v odbore textilná tvorba sa vracia v čase, keď autor dovŕšuje životné jubileum 70. rokov. Nejde však o tradičnú retrospektívu, ktorá by si nepochybne vyžadovala väčší priestor, ale o premyslenú sondáž do autorovej celoživotnej tvorby. Tá je charakteristická tvorbou v otvorených cykloch, ktoré sa v priebehu času rozvíjajú, navzájom interferujú, či vzájomne pohlcujú. Nejde však o cykly ako výsledok sumarizujúcej klasifikácie, ale o cyklickú kultiváciu a pretváranie.

To, čo aktuálne vzniká nielen nadväzuje a dopĺňa, ale mení význam už vytvoreného, a tak aj význam celého cyklu, v rámci ktorého autorove diela získavajú význam. Charakter procesu tak nemajú len jednotlivé diela a inštalácie, ale aj celé cykly a celá tvorba autora.

Jeho diela však nevznikajú len vo vzájomných vzťahoch a interferenciách, ale mnohé sú výsledkom a pozostatkom participácie s inými ľuďmi. Otvorenosť participácii alebo vznikanie diel v dialógoch s inými je sprievodným javom faktu, že autor celý život pôsobí ako pedagóg na vysokej škole. Vyučovanie umenia nie je pre Miroslava Brooša ak-

tivitou paralelnou s vlastnou tvorbou, ale je jej organickou súčasťou. Prepájajú ich tie isté princípy a charakteristiky, medzi ktoré patrí oscilácia medzi autorským zámerom a participáciou, medzi možnosťou a realizáciou, medzi hmotou a procesom, ako aj oscilácia medzi životom a umením. Ani autorova tvorba a ani vyučovanie nesmerujú primárne k hmotnej realizácii vopred vytýčeného cieľa, ale sú predovšetkým spoločným zážitkom – skúsenosťou, možnosťou, darom, prijatím.

Osnovou a základom aktuálnej inštalácie je zem zozbieraná a darovaná ľuďmi (aj tu) v Sofii. Zem z konkrétne-

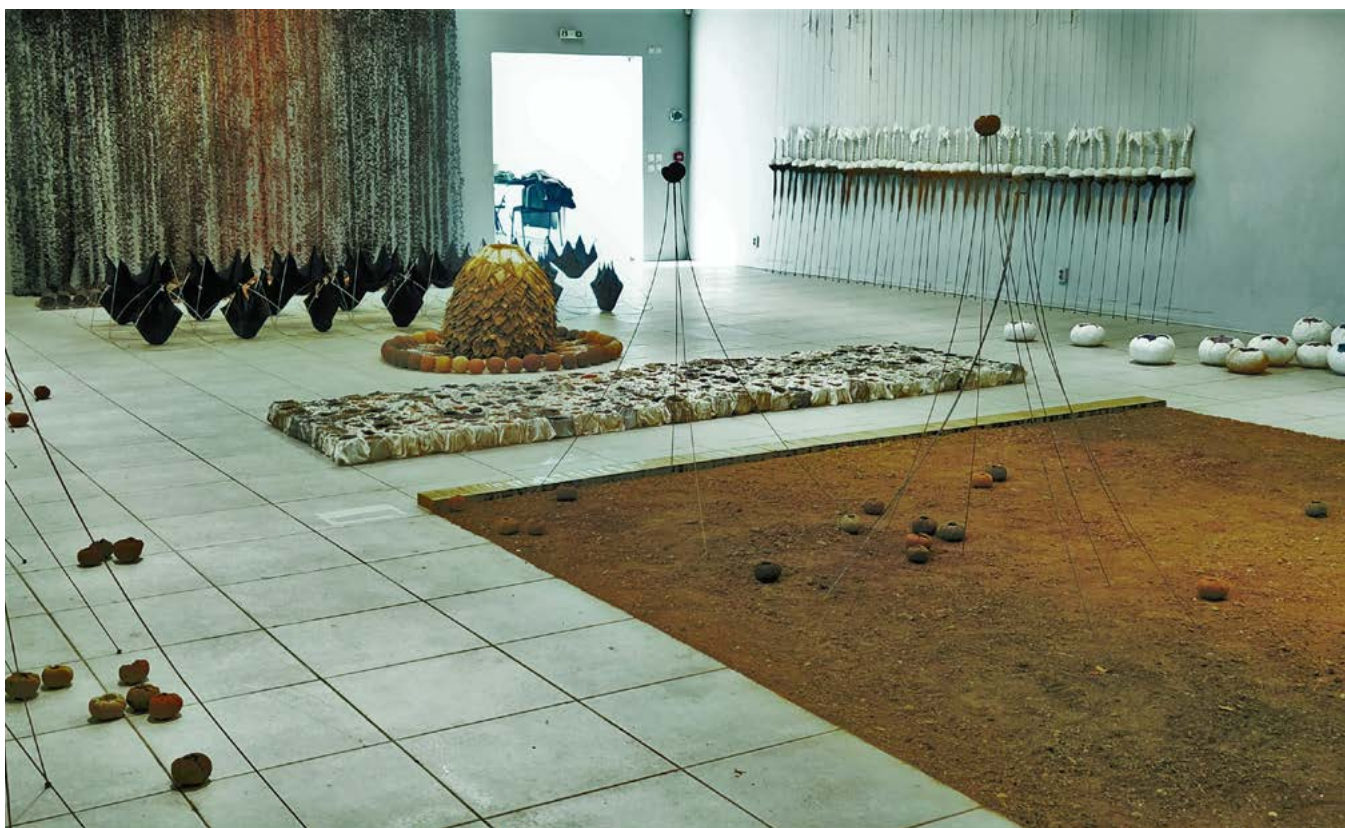
ho miesta, ktorú autorovi zozbierali a darovali domáci, má pre autora a jeho vystavované diela zásadný význam. Stáva sa osnovou, do ktorej sú vpletené viaceré diela voľnejšie alebo užšie súvisiace s najrozsiahljším a najdlhším trvajúcim autorovým cyklom Prenášanie zeme (od roku 1989). Medzi nimi nachádzame Záznamy zo Slovenského raja VII, diela z cyklu Darovanie... zeme, Chránené hniezda IV, Kvety zeme I a Kvety Zeme III, Tajomstvá zeme VI, či Procesuálna abeceda IV. Pri pozornom pohľade pochopíme, že diela nespája vonkajšia formálna podobnosť, ale v prvom rade širšie vnútorné súvislosti rozvrhnuté v čase a priestore. Zem, ako dokument, najprv zozbieraná alebo darovaná inými ľuďmi, je zabalená tak, aby bola schopná prenosu. Až následne sa transportuje, odbaľuje a vracia späť zemi na inom mieste. To, čo ostáva, sú odtlačky a znaky týchto procesov, ktoré sú pozvaním k uvedomeniu si toho, čo chýba. Sú pamäťou tých najelementárnejších procesov a pozývajú divákov k ich rekonštrukcii. Vizualne kvality sú tak prekvapivo sekundárne, ich krása či škaredosť nie sú nevyhnutná, ale skôr náhodná pridaná hodnota. Niekedy odvádzajú pozornosť a niekedy pridávajú rozmery tomu, čo nevidieť. Rozohráva sa tu niekoľko súvisiacich časových

rovín. Po prvé sú to procesy zbierania, práce a manipulácie so zemou, odohrávajúce sa v čase. Po druhé je v hre aj čas vzniku jednotlivých diel, ktorý je určený fyzikálnymi vlastnosťami materiálov (vlhnutie, vysychanie, rozpad, atď.). Po tretie je určite nezanedbateľný čas inštalovania, ktorý možno prirovnať k procesu tkania. Niekoľko desiatok, či dokonca stoviek objektov je potrebné rozložiť vo vzťahu k danému priestoru a k susediacim dielam. Tak sa v priestore inštalácie akumuluje čas, ktorý je potom viac alebo menej zdieľaný so štvrtým časom – časom prehliadania divákom, ktorý si nachádza svoju cestu pri odhaľovaní vlákien pretkávajúcich jednotlivé diela a cykly. Výsledný čas nie je lineárny a možno povedať, že tvorba sa tu stáva analógiou života, ktorý len zdanlivo plynie lineárne. Pri bližšom pohľade zistíme, že funguje skôr cyklicky, diela a činnosti v ňom prirodzene tvoria neustále sa obnovujúci a rozvíjaný celok. Ten sa vždy nanovo definuje s pribúdajúcimi udalosťami a projektmi, čím ostáva počas svojho trvania stále otvorený.

Ďalšie vystavené diela a cykly (napr. Kraj-iná I, III, Zodvihnuté zo zeme, Partitúry spotrebných skladieb VI, Prázdne hniezda IV či Pred oknom za oknom V), ktoré dopĺňajú centrálnu

inštaláciu, rovnako zdôrazňujú procesualnosť, participáciu a konceptuálny prístup k práci s materiálmi a technikami. Textil sa v mnohých dielach síce objavuje, ako ich materiálna súčasť, ale predovšetkým je prítomný v celej tvorbe Miroslava Brooša ako špecifický spôsob tvorby – ako myslenie spájajúce procesy, materiály, ľudí a udalosti do tkaniva spoločnej skúsenosti. Neustále prepletanie „osnovy a útku“.

„Projekt a jeho výstupy boli podporené z inštitucionálnych zdrojov na podporu rozvoja umeleckej, vedeckej a publikačnej činnosti Akadémie umení v Banskej Bystrici“

IRON CASTING 2022

→ Mgr. art. Ivana Sláviková, ArtD.,
vedúca Katedry sochárstva FVU
foto: Maximiliana Gontková

Na fakulte výtvarných umení, na katedre sochárstva sa po dvojročnej pauze už po šiestykrát uskutočnil medzinárodný projekt alternatívneho odlievania liatiny. Ide o jedinečné pracovné stretnutie umelcov, pedagógov, študentov a začínajúcich umelcov naprieč stredoeurópskym priestorom. Vedomosti a zručnosti, ktorými disponujú organizátori projektu a ktoré dlhší čas získavali nielen v susednom Poľsku (Gdansk, Vroclav), ale aj v USA, teraz posúvajú a rozvíjajú ďalej v prospech edukácie študentov sochárstva.

V tomto roku s podnázvom Iron Casting 2022 prvýkrát trochu netradične v mesiaci november (07. – 13. 11. 2022) už za chladnejšieho počasia, ale s veľkým entuziazmom, organizátori privítali v priestoroch sochárskej katedry účastníkov zo zahraničných univerzít. Po dvojročnej odmlke spôsobenej neistou situáciou okolo Covid-19 a problémom čokoľvek plánovať, ako prví ponúkli partnerským univerzitám spoločný tvorivý a pracovný priestor.

V tomto roku sa projektu zúčastnili štyri zahraničné univerzity. Nakoľko bola účasť realizovaná projektom Erasmus+ cez podprogram BIP (blended intensive programme), všetky zúčastnené univerzity museli splniť podmienky a zabezpečiť svojim študentom a pedagógom finančné krytie z Erasmu. Táto podmienka sa nakoniec javila v celom plánovaní ako najproblematickejšia, keďže väčší počet oslovených univerzít svoje financie mal už s koncom kalendárneho roku alokované na iné projekty.

Práve cezhraničná spolupráca na umeleckej úrovni je veľmi dôležitým aspektom prepájania vzájomných skúseností v sochárskej komunite v rámci nášho projektu. Alternatívne odlievanie liatiny a vznik priestorového objektu zo železa si častokrát zahraniční a aj domáci študenti odskúšajú prvýkrát. Účasť každého jedného študenta či pedagóga je na celom tvorivom a technologickom procese stmelovacím jadrom tímovej práce.

V tomto roku, omnoho viac ako po iné roky, bola dominantnou téma

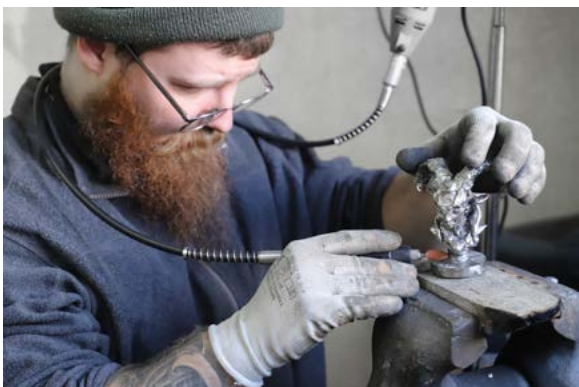
recyklácie a upcyclácie s pozornosťou zameranou na zníženie negatívnej environmentálnej stopy na krajinu.

Tak ako roky pred vynútenou pauzou, projekt si aj v roku 2022 vyžadoval plné ľudské a pedagogické nasadenie. Vďaka novej možnosti programu Erasmus + projektu BIP (Blended Intensive Programmes) sa podarilo plné odfinancovanie projektu, za čo patrí obrovská vďaka PaedDr. Petrovi Vítkovi, ktorý celému projektu verí už od jeho začiatkov, hoci tie neboli vždy úplne jednoduché. Veľké poďakovanie patrí aj pedagógom na katedre sochárstva, bez ktorých by realizácia tak organizačne a technologicky náročného projektu, ktorým medzinárodný projekt odlievania liatiny bezpochyby je, nebola vôbec možná.

Projektu Iron Casting 2022 sa v tomto roku zúčastnilo spolu 18 zahraničných študentov, 5 zahraničných pedagógov, 10 študentov z FVU a 4 pedagógovia/lektori z Katedry sochárstva Fakulty výtvarných umení AU v Banskej Bystrici.

Školy participující na projekte od začátku až po současnost:

- Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku, Polsko,
- Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu, Polsko,
- Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Polsko,
- Akademiya umetnosti, Novi Sad, Srbsko,
- Fakultet Likovnih Umjetnosti Univerziteta Crne Gore, Čierna Hora,
- Alabama Art Casting, Alabama, USA,
- Sculpture Trails Outdoor Museum, Salisbury, Indiana, USA,
- Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest, Maďarsko,
- Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar, Pécs, Maďarsko,
- Vilniaus dailės akademijos Telšių fakultetas, Vilnius, Litva,
- Univerzita Tomáše Bati v Zlíne, Česko,
- Ostravská univerzita, Fakulta umění, Ostrava, Česko,
- Vysoké učení technické v Brně, Fakulta výtvarných umění, Brno, Česko,
- Masarykova univerzita v Brně, Brno, Česko,
- Vysoká škola výtvarných umení, Bratislava, Slovensko.

MIROSLAV NICZ

→ Rozhovor pripravila Mgr. art. Natália Šimonová,
doktorandka katedry intermédií a digitálnych médií FVU

Miroslav Nicz je vedúcim Katedry intermédií a digitálnych médií Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Počas jeho pôsobenia na Akadémii umení, prešlo jeho ateliérom množstvo absolventov. Narodil sa v Stropkove, avšak aktuálne žije v Nitre. Vyhľadávač Vám nájde pod jeho menom heslá ako konceptuálny, intermédiálny či multimedialny umelec. Ako sa stal z maliara intermédiálny výtvarník? Aj na túto otázku nám odpovedal doc. Miroslav Nicz, akademický maliar, ktorý v marci oslávil okrúhle životné jubileum, šesťdesiate narodeniny.

N. Š.: Vieme o Vás, že ste študovali maľbu a aj ste sa jej profesionálne venovali. Maľujete aj naďalej?

M. N.: Ak máte na mysli maľovanie na plátno klasickým postupom, tak nie. S tým som skončil v roku 1991. Ako maliar som začal pochybovať o takých fenoménoch ako je bravúrna maliarska rutina, vlastný maliarsky rukopis a podobne. Začal som sa báť, že sklznem do stereotypu a do toho, že ďalej už budem len vyrábať, a nie tvoriť.

Ale stále, keď mi niekto položí podobnú otázku, tak zdôrazňujem, že princípy, ktoré som uplatňoval v maliarskom médiu, sú latentne prítomné v mojej tvorbe aj dnes.

Dá sa v nich nájsť zmysel pre kompozíciu, farebné cítenie, priestorové videnie a pod. Ale ako sa vraví, nikdy nehovor nikdy. Kto vie, možno sa ešte nejakým spôsobom k maliarskemu prejavu vrátim.

N. Š.: Ako som úvodom načrtla, tak ste vedúcim katedry intermédií a digitálnych médií, vediete študentov v ateliéri intermédií. Čo vnímate ako najťažšie vo Vašej aktuálnej pozícii?

M. N.: Momentálne za najťažšie považujem implementovanie zmien súvisiacich s akreditačnými procesmi do pedagogickej praxe. S tým súvisí aj udržanie vysokého odborného stan-

dardu a stanovených kritérií. Bude to rovnako náročné pre nás, pedagógov, ako aj pre študentov. Zdá sa mi však, že pribúda viac a viac administratívy a s ňou narastá prirodzene aj byrokracia. Tá síce na jednej strane transparentňuje niektoré procesy, ale na druhej strane obmedzuje tvorivú kreativitu a spontánnosť.

N. Š.: Poradte študentom, čo po škole? Ako vyzerala Vaša trajektória?

M. N.: Na žiadnej vysokej škole vám nikto nevydá cestovný lístok na úspešnú cestu do života. Neexistuje ani žiadny recept na úspech alebo šťastie. Naším primárnym cieľom je, aby odchádzalo zo školy čo najviac osobností, ktoré sú nositeľmi rovnako občianskych, ako aj tých umeleckých hodnôt.

Každý študent má dostatočný priestor a dosť možností na to, aby sa odborne, teoreticky, technicky aj technologicky zdokonaľoval do takej miery, aby sa v reálnom živote uplatnil ako kreatívny tvorca v akejkoľvek oblasti kultúrno-spoločenského života.

Treba ísť rozhodne v ústrety výzvam, ktoré život prináša. Dnes sa možnosti pre všetkých študentov rozšírili o nové teritória pôsobnosti a neexistujú ani také výrazné jazykové bariéry, aké

boli za našich študentských čias. Ten, kto chce, môže študovať alebo stážovať aj v zahraničí, čím získava správne sebavedomie a nové skúsenosti potrebné pre prax po škole.

Nás učili, že ruský jazyk je svetovým jazykom, a preto sme sa ho museli povinne všetci učiť od základnej až po vysokú školu. Prístup k iným jazykom (nemčine alebo angličtine) tu bol, ale predstava o tom, že sa nám niekedy v živote zídu, bola mizivá.

V 80. rokoch existovala na Slovensku len jedna výtvarná vysoká umelecká škola, VŠVU v Bratislave, a bolo náročné dostať sa na štúdium. Niektorým sa to podarilo až na siedmy pokus, ale ten, kto na nej študoval a absolvoval ju, mal reálnu šancu, že sa presadí v umeleckej oblasti buď ako umelec v slobodnom povolání, alebo si nájde adekvátne zamestnanie.

Vtedy existovalo na VŠVU málo študijných odborov a počet absolventov bol v porovnaní s dneškom neporovnateľný. Byť umelcom malo svoju spoločenskú váhu. Teraz už máme na Slovensku tri vysoké školy, ktoré vzdelávajú študentov v odbore výtvarné umenie. Vysoký počet absolventov, ktorí každoročne opúšťajú brány týchto škôl, zaplavil slovenský pracovný trh

do takej miery, že dnes je preťažený, a to aj napriek tomu, že možnosti na uplatnenie je viac ako inokedy. Niektorí študenti sú frustrovaní z predstavy, že by sa mali presadiť ako umelci v slobodnom povolání, ale môžem ich uistiť, že to bolo ťažké vždy. Počet absolventov, ktorí sa snažia presadiť ako takzvaní „voľní“ umelci je porovnateľný s tým obdobím, keď som študoval aj ja. A ten bol a je aj teraz veľmi malý. Oveľa viac absolventov si hľadá uplatnenie v iných oblastiach spoločenského života. Ja si však myslím, že každý absolvent našej fakulty môže byť užitočný pre túto spoločnosť, nech už pôsobí v akejkoľvek oblasti. Dôležité je, aby vnášal do svojej praxe invenciu, tvorivosť, empatiu, improvizáciu, a predovšetkým kreativitu. Tieto atribúty sú jeho najväčšou a zároveň jedinečnou devízou v živote.

Jediné, čím dokážeme nepriamo pomôcť študentom je, že ich neustále motivujeme a nabádame k mimoškolským aktivitám doma aj v zahraničí ako sú workshopy, stáže, výstavy, alebo festivaly. Budujú si na nich nové kontakty, získavajú skúsenosti s tímovou kooperáciou, konfrontujú svoje tvorivé schopnosti s rovesníkmi z iných škôl, nadobúdajú organizačné skúsenosti, učia sa obhajovať svoje ideové postoje, formujú svoje sebedovetie a pod.

V mojom prípade zohral dôležitú úlohu osud. Ale to asi u každého človeka. Po vysokej škole v roku 1988 som ešte musel absolvovať ročnú základnú vojenskú službu. Mesiac po návrate z nej, v roku 1989, sa začali diať veľké spoločenské zmeny. Ponovembrové udalosti ovplyvnili môj osobný aj odborný rast. Počas štúdia na vysokej škole som sa oženil a keď som promoval bol som už dvojnásobným otcom. Všetko sa potom zbehlo v rýchлом slede. Manželka získala prácu odbornej pracovníčky v Nitrianskej galérii (v tom čase Galéria Františka Studeného) a ja som získal miesto asistenta na katedre výtvarnej výchovy na pedagogickej fakulte v Nitre, kde som pôsobil 16 rokov. Nikdy by mi vtedy nenapadlo, že budem pedagogicky pôsobiť dodnes. Je to už takmer 34 rokov. V Nitre sme následne začali aj bývať. Neskôr sme sa ešte dvakrát v rámci mesta sťahovali, ale mojím bydliskom a pôsobiskom zostala Nitra.

Od roku 2001 som začal pôsobiť aj v Banskej Bystrici ako odborný asistent na katedre intermédií a digitálnych médií (v tých časoch mala iný názov), na ktorej dodnes pracujem; od roku 2003

vo funkcii vedúceho katedry a od roku 2021 ako garant bakalárskeho študijného programu intermédiá – digitálne médiá – priestorová tvorba.

N. Š.: Ako sa stal z maliara intermédiálny výtvarník?

M. N.: V Nitre sa začala aj moja postupná transformácia z maliara na intermédiálneho umelca. Jednoducho tie obrovské ponovembrové spoločenské zmeny som už nedokázal reflektovať len prostredníctvom maliarskeho jazyka. Potreba intenzívnejšej a bezprostrednejšej komunikácie s divákmi, ako aj potreba neustáleho experimentovania s novými technológiami a technikami, ma priviedla k tvorbe objektov, priestorovým inštaláciám, happeningom, performanciam, videoartu a počítačovej grafike. V tejto oblasti umeleckej tvorby som sa postupne dokázal presadiť, a tie mi priniesli aj kariérne úspechy.

N. Š.: Máte čas a priestor na svoju vlastnú tvorbu? Ak áno, tak čomu sa aktuálne venujete?

M. N.: Spolu s kolegami na katedre pripravujeme medzinárodný projekt performancie, ktorý by mohol mať dlhšiu tradíciu a ktorý by sa mal uskutočniť na konci roka, aby sme nadviazali dlhodobejšie kontakty v stredo európskom kontexte s umeleckými školami.

Pripravujem realizáciu diela v rámci multimedialného medzinárodného projektu INTO THE MIRACLE pod patronátom Divadla Pôtoň v Bátorviach. Na tomto podujatí sa zúčastnia aj vybraní študenti z našej katedry.

V tvorbe sa momentálne venujem „nájdeným“ historickým fotografiami, do ktorých prenášam neočakávané prvky v podobe jednoduchej animácie alebo inej digitálnej intervencie. Fascinuje ma nová realita, ktorá vzniká spojením neznámych a zabudnutých osudov ľudí z fotografií s vloženými prvkami, čím nadobúdajú nové interpretačné kódy, ktoré ich posúvajú do súčasnosti.

N. Š.: Myslíte si, že je nevyhnutné, aby umelec, predovšetkým intermédiálny, dovysvetľoval význam svojho diela divákovi?

M. N.: Závisí to od okolností. Intermédiá sú strašne širokým pojmom. Vo všeobecnosti by mali byť umelecké diela schopné zaujať a vtiahnuť diváka bez akýchkoľvek pomocných návodov na ich správne čítanie a je nepodstatné, či ide o maliarske dielo alebo nejaké

iné. Samozrejme pripúšťam, že niektoré konceptuálne diela si textový komentár a priori vyžadujú. Ale v tom tkvie krása umenia, že je rôznorodé a že sa stále vyvíja a mení, a to nám prináša aj rôzne formy čítania a dekodovania diel.

N. Š.: Máte čas len na kultúru a umenie, alebo sa venujete aj niečomu inému?

M. N.: Mám rád turistiku. S manželkou sme navštívili takmer všetky zručaniny hradov, známych aj menej známych na Slovensku a v Čechách. História ma vo všeobecnosti dosť zaujíma, a preto mám rád aj historickú a fotografickú literatúru. Cez ňu sa snažím pochopiť kontext a historické súvislosti, ktoré formovali svet do dnešnej podoby. Veľmi rád chodím aj na huby, ale to spadá tiež do oblasti turistiky. Voľakedy som rybárčil, a dokonca som rekreačne športoval. Aj dnes by som si ešte rád kedykoľvek zahral futbal, tenis alebo stolný tenis, len neviem, ako by to vyzeralo s mojou kondíciou. (Úsmev.)

N. Š.: Čo chystáte na najbližšie obdobie?

M. N.: Chcel by som pripraviť svoju retrospektívnu výstavu, len nie som si stále istý tým, že či už mám na ňu z pohľadu veku nárok. (Úsmev.)

N. Š.: Dovoľte, aby som Vám zblahoželala k životnému jubileu. Želám Vám v mene študentov i pedagógov hlavne veľa zdravia a síl.

M. N.: Ďakujem veľmi pekne a všetkým študentom prajem predovšetkým úspešné dokončenie štúdia a následne správne rozhodnutia v živote po škole. Nech vám prináša radosť akákoľvek práca, ktorú si zvolíte.

VÝSTAVNÝ PARTICIPATÍVNY PROCESUÁLNY SITE SPECIFIC PROJEKT

MATERIAL FLOW/ POHYBLIVÉ VECI 2

→ MgA. Lucia Horňáková Černayová,
doktorandka FVU
foto: Marcela Záchenská a archív autorky

28. 11. – 16. 1. 2023

Autorky konceptu: Lucia Horňáková Černayová, Andrea Kaňkovská
Spoluautorstvo site specific inštalácie: Pavol Šeliga, Marcela Záchenská
Miesto: Galéria FX, Jána Kollára 22, Banská Bystrica

Autorky konceptu procesuálneho participatívneho site specific diela Material flow/Pohyblivé veci pripravili a predstavili jeho druhú edíciu v priestoroch Galérie FX v Banskej Bystrici. Koncept projektu je modelovaný ako kolaboratívne, participatívne procesuálne priestorové dielo podporené dvoj-dňovým intenzívnym workshopom mäkkých materiálov pod vedením MgA. Lucie Horňákovskej Černayovej a MgA. Andrey Kaňkovskej pre študentov FVU AU v Banskej Bystrici v Galérii FX. Konal sa v dňoch 28. – 29. 11. 2022 a predchádzal vytvoreniu dočasnej formy diela sprístupnenej divákovi a účastníkom. Výstupom projektu bola participatívna procesuálna site specific inštalácia v priestoroch galérie FX, ktorá trvá do 16. 1. 2023. Priestor bol otvorený návštevníkovi a okoloidúcim (participantom) a tí mali možnosť s inštaláciou pracovať, premieňať ju, dokumentovať a zdieľať na sociálnej sieti.

Prvé dva dni projektu boli venované kolaboratívne workshopu pre študentov zameranému na prácu s mäkkými sochárskymi materiálmi. Jeho zámerom bolo experimentovanie a recyklovanie zbierky mäkkých materiálov autoriek výstavy. Workshop smeroval ku skúmaniu materiálov, ich vlastností, možného použitia, vzájomného vzťahu a ich vzťahu k priestoru v Galérii FX. Cieľom bolo spracovanie

odpadových materiálov alternatívnymi technologickými postupmi mimo inštitucionálneho rámca školy. Náplňou a cieľom workshopu pre študentov/študentky bolo zoznámenie sa s rôznymi mäkkými materiálmi a práca s nimi v špecifickom priestore. Pre študentov a študentky to bola nová skúsenosť práce s transformáciou prevažne priestorových materiálov, predmetov, hľadania a popisu priestorových a objektových vzťahov.

V diskusii sme rozoberali význam, obsah, funkciu materiálov a priestoru. Hoci snahou autoriek konceptu bola

primárne manipulácia s tvarmi, materiálmi, ich vzájomnými vzťahmi, materiálom a jeho vzťahovými možnosťami v priestore, výtvarný jazyk bol obsahom aj formou. Nebolo zámerom naplniť formu významom, obsahom, alebo hľadať formu na obsah. Práca s materiálom v priestore a vzniknuté komunikácie prostredníctvom verbalizovanej formy jazyka medzi účastníkmi, stretnutia a vzniknuté medziľudské vzťahy sú obsahom a významom workshopu a výstavy. Fyzický materiál a priestor galérie sú prostriedkom a zámienkou k stretnutiu a výmene informácií.

Boli použité materiály ako textilná metráž zo závodu v areáli bývalej textilnej fabriky Merina v Trenčíne, pozostatky výroby bavlnenej metráže, staré oblečenie a metráž, netkané textilie, peny figuratívnych aj abstraktných foriem, drevá, korky, laná, tyčky, hadičky, žinky, rohovina alebo štetiny. Tieto materiály mohli participanti transformovať skladaním, trhaním, ručným šitím, pretkávaním a iným spájaním. Následne boli aplikované v priestore galérie vo vzťahu k svojim špecifikám, ako sú sklenené zrkadliace sa plochy, výklenky či otvorený pohľad do ulice a z nej dovnútra a do ostatných priestorov budovy. Ohľad sa bral aj na fluktuáciu okoloidúcich. Priestorové rozloženie vytvoreného objektu/objektov bolo podporené kotveniami v strope galérie.

Východiskom workshopu je Sochárske laboratórium MgA. Andrey Kaňkovej, ktorú na spoluprácu vyzvala spoluautorka MgA. Lucia Hornáková Černayová. Produkt a materiály workshopu a výstavy z prvej edície projektu, realizovanej autorkami v septembri tohto roku v Galérii Medium

v Bratislave, tu boli znova využité a upcyklované. 29. 11. o 18.00 prebehla vernisáž a sprístupnenie diela divákovi v Galérii FX. Divákovi/participantovi počas celého trvania výstavy vyzýval zvukový záznam, aby sa zapojili, modulovali dielo, dokumentovali premenu výstavného priestoru a celého projektu, zdieľali tento proces na Instagrame pod heštegom #materialflowproject. Špecifický priestor Galérie FX s presklenými stenami do ulice a do ostatného priestoru budovy AU v Banskej Bystrici ponúka divákovi/participantovi možnosť pracovať s pohľadom náhodného okoloidúceho na procesuálne dielo a prispôbovať ho.

Časový harmonogram projektu a projektových aktivít:

Workshop a výstava v Galérii FX:
november – január 2023

Program workshopu:

1. deň (prístupný verejnosti):
dopoludnie: brainstorming, zoznámenie sa s materiálmi, rozcvička, hľadanie možností a vzťahov objektu/-ov v priestore, priestorové a materiálové vzťahy; popoludnie: realizácia na základe predchádzajúceho brainstormingu, kolaboratívny projekt a jeho postupná realizácia;

2. deň: dokončovanie realizácie, inštalácia a adjustácia; hľadanie stratégie na aktivizáciu divákovi/participantovi; Otvorenie výstavy, 3. – 49. deň: výstava ostávala otvorená pre návštevníkov a prístupná pre manipuláciu a dokumentáciu zmien prostredníctvom fotografie.

Pojmy: upcyklácia, recyklácia, materiálový workshop, kolaboratívne a participatívne stratégie, vzťahová estetika, divák/participant, odpadové materiály.

Material Flow/Pohyblivé veci 2

MgA. Lucia Hornáková Černayová, MgA. Andrea Kaňková, Bc. Marcela Záchenská, Pavol Šeliga
participatívna procesuálna site specific inštalácia, 28. 11. 2022 – 16. 1. 2023
Galéria FX, Banská Bystrica

REKONŠTRUKCIA PODKROVIA V OBJEKTE ĎATELINKA

→ MgA. Ing. arch. Viktor Fuček, ArtD.

Asistent / Katedra Intermédií, digitálnych médií a priestorovej tvorby FVU

Na konci zimného semestra 2022 sa ukončila rekonštrukcia podkrovného priestoru v objekte Ďateľinka, kde sídli katedra intermédií a digitálnych médií. Podnet na jej realizáciu vyšiel koncom roku 2020 od rektora Akadémie umení prof. Michala Murina. Ideová a následná projektová fáza boli ukončené koncom januára 2021; aby to bolo možné, investičný plán bol predložený so žiadosťou o finančnú podporu na Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Zámerom prestavby bolo vytvorenie multifunkčného priestoru ako tvorivej platformy pre všetky tri

fakulty Akadémie umení, primárne dedikovaného pre malé performatívne, javiskové a hudobné formy a rôzne umelecké eventy. Cieľom bolo poskytnúť možnosť prezentovať rôzne neštandardné a hybridné formy umenia ležiace na prieniku viacerých disciplín a médií. Po rekonštrukcii si tu nájdú priestor ako akčné typy vizuálneho umenia, experimentálna poézia, klasická hudba aj s jej digitálnymi, soundartovými podobami, súčasný tanec aj pohybové divadlo, taktiež performatívne prednášky a rôzne druhy prezentácií. Úprava podkrovia prihliadala na všetky tieto požiadavky a vznikla tak otvorená

plocha s čo najmenšími deliacimi konštrukčnými zásahmi, ktorá umožní jej využitie rôznymi kreatívnymi spôsobmi. Nie je presne daná konkrétna časť určená jednotlivým aktivitám, ako je napríklad umiestnenie javiska či priestor pre divákov. S celou plochou sa dá pracovať voľne, podľa potrieb užívateľa. Pri rekonštrukcii hlavnú rolu zohral tvar pôdorysu, ktorý je výrazne atypický. Celková plocha priestoru je 187,3 m², ale finálna úžitková plocha je 89,95 m², čo je spôsobené tvarom, ako aj samotnou drevenou konštrukciou strechy, ktorá objekt kopíruje. Zo strany k priľahlému objektu je strecha

sedlová so štítovým múrom. Jej hrebeň v strednej časti prechádza do stanového tvaru so znižujúcim sa špicom smerom ku križovatke pred objektom. Tieto limity však vytvorili príležitosť poňať priestor originálnym spôsobom. Ako prvé bolo potrebné podkrovie sprístupniť, čomu slúži novovzniknuté ocelové schodisko dizajnované so zreteľom na čo najmenšiu vizuálnu záťaž vstupnej haly. Z toho dôvodu sa realizovali len nástupné časti schodov, čo umožňuje voľný priehľad z horizontu človeka. V podkroví sa výstup nachádza v strednej časti, prirodzene rozdeľujúc priestor na tri samostatné celky. Vzhľadom na drevenú konštrukciu podkrovia, kde boli bolo potrebné ponechať väzné trámy, rozhodnutie padlo na zrealizovanie zvýšených pódii prekrývajúc horizontálne nosné prvky nad stropom v oboch krajných častiach. Tieto pódia boli vyhotovené z dreveného roštu s prihliadaním na čo najväčšie odpruženie a odhlučnenie, keďže sa priestor nachádza nad výučbovými miestnosťami a slúži na rôzne pohybové formy. Ako nášľapná vrstva bola na celú plochu položená plávajúca podlaha zjednocujúca vizuálne celý

priestor. Podkrovie bolo potrebné zatepliť z hľadiska tepelnotechnických požiadaviek, znížiť tepelné straty a aj zisky počas celého roka. Bolo potrebné taktiež realizovať nútenú cirkuláciu a odvetrávanie vzduchu pomocou vzduchotechnickej jednotky. Plánované strešné okná sa v tejto fáze rekonštrukcie nedali realizovať vzhľadom na nevhodnú skladbu strešnej konštrukcie a jej technické vlastnosti, nakoľko by ich realizácia mala dlhodobo nepriaznivý vplyv na nové vrstvy. Svetelnotechnické požiadavky z toho dôvodu zabezpečuje umelé osvetlenie navrhnuté s ohľadom na možnosť nesvietenia vybraných častí priestoru a vytvorenie požadovanej atmosféry napríklad pre javiskové predstavenia.

Od minulého semestra máme teda možnosť využívať priestor na stretávanie sa nad svojimi projektami; je otvorený prezentáciám, spoločnej diskusii a zdieľanej informovanosti. Zariadený mobiliárom je pripravený na realizáciu vybraných projektov. Rekonštrukcia je ďalším z príspevkov smerom k nachádzaniu spoločných prienikov živej medzifakultnej spolupráce.

GALERIE HAUEROVA 4

POD POVRCHEM

→ Mgr. art. Roman Ďurček ArtD.

foto: archív autora

21. 11. 2022 – 06. 01. 2023

Autorom výstavného projektu **Pod povrchem** je Roman Ďurček (nar. 1990, Zlaté Moravce), absolvent ArtD. štúdia na AU FVU v Banskej Bystrici na katedre maľby pod vedením prof. Ľudovíta Hološku a doc. Jána Triašku. Kurátorom celého výstavného projektu bol doc. Miroslav Zelinský.

Ďurčekove figurálne motívy migrujú z jednej techniky do druhej. Svojbytná je jeho schopnosť zachytenia figúry, pričom pod figúrou nie je myslená len figúra ako taká, ale aj kontext, ktorý spôsobom inštalácie v priestore obrazu vytvára alebo sugeruje.

Myšlienkovu autor vychádza z pojmu vyhorenej spoločnosti Hana Buyng-Chula, súčasného juhokórejského mysliteľa žijúceho v Nemecku. Ide o konfrontáciu, možno priamo konflikt, vyčerpávajúcich sa civilizačných kultúrnych obsahov s permanentne dostupnou slobodou. Riešením je posilňovanie senzibility, ktorú autor stále svojimi dielami rozvíja, čo môže pôsobiť samozrejme deziluzívne. Tým sa však senzibilita nevyklučuje.

V centre pozornosti je väčšinou postava fragmentarizovaná, vystupujúca z podkladu a umiestnená do anonymného vyprázdneného priestoru. Práve tento vyprázdnený priestor je schopný

vytvoriť kontextové významové väzby, ktoré odkazujú na priestor mimo rámu; predovšetkým to demonštruje séria pozorovateľov hľadajúcich niečo mimo obrazu.

Diela majú charakter dlhodobého procesuálneho vývoja veľkoplošných a maloplošných závesných obrazov. Zároveň autor dostal možnosť realizovať výstavu v zahraničí, v Českej republike, v Opave, kde vznikla kvalitná spolupráca medzi autorom a kurátorom.

Kurátorský text: doc. PhDr. Miroslav Zelinský, CSc.

NOMINÁCIA NA CENU NADÁCIE NOVUM ZA ROK 2022

→ Mgr. art. Roman Ďurček ArtD.

foto: Lujza Stopková

Uchádzačom o cenu Nadácie NOVUM bol po druhýkrát za sebou Roman Ďurček, ktorý je aj dvojnásobným finalistom súťaže. V roku 2022 ukončil doktorandské štúdium na AU FVU v Banskej Bystrici.

Uvedená nadácia podporuje kreatívnych umelcov a je zameraná na podporu tvorby z oblasti vizuálneho umenia. Jej zámerom je presadiť a zviditeľniť umelcov, ktorých dielo má potenciál originálneho a medzinárodného presahu. Podpora sa realizuje formou CENY NADÁCIE NOVUM. V roku 2022 sa uskutočnil 8. ročník, na ktorom sa o grant uchádzalo 23 vizuálnych umelcov so svojimi autorskými projektami. Celá súťaž prebieha v troch kolách. V prvom kole sú zahraničnou aj domácou porotou vybraní finalisti, druhé kolo tvorí osobný pohovor umelcov s obhajobou projektu, pričom s vybratými finalistami sa urobí „dokrútká“ a tretie kolo prebieha priamou návštevou niekoľkých porotcov v ateliéroch zúčastnených finalistov.

Správna rada pri výbere ocenených zohľadňovala najmä názory zahraničných posudzovateľov a hodnotenie, respektíve odporúčania slovenských vysokoškolských pedagógov – teoretikov.

Originalitu a kreativitu projektov vyhodnotila medzinárodná porota expertov z oblasti vizuálneho umenia.

Zloženie poroty:

Anežka Bartlová – *Artalk.cz, Česko*,
Tomáš Glanc – *Universität Zürich, Švajčiarsko*,
Jan Zálešák – *Fakulta výtvarných umění VUT, Brno, Česko*,
Martina Pippal – *Universität Wien, Rakúsko*,
Jonathan Lahey Dronsfield – *independent artist – philosopher, Velká Británie*,
Christopher Heuer – *The University of Rochester, USA*.

Vyhlasenie výsledkov Ceny Nadácie NOVUM sa konalo dňa 4. 10. 2022 vo výstavnej a koncertnej sieni Klarisky v Bratislave. Porota vybrala šesť finalistov, ktorým bola odovzdaná plaketa od autorky Lucie Talovej.

Finalistami boli: Lenka Lukačovičová, Kristián Németh, Juraj Rattaj, Mária Machátová a Roman Ďurček. Víťazom sa stal Jaroslav Kyša. Prví štyria finalisti boli aj finančne ocenení.

Akadémia
umení
v Banskej
Bystrici

art3.

Časopis Akadémie umení
v Banskej Bystrici.
Vychádza štvrtročne.
Nepredajné.

Vydáva:

Akadémia umení v Banskej Bystrici
Kollárova 22
974 01 Banská Bystrica
IČO vydavateľa – IČO 31 094 970

Dátum vydania:

máj 2023

Číslo:

01–02/2023

Ročník:

XIII.

Adresa redakcie:

Rektorát AU, miestnosť č. 120

Telefón:

048/43 20 120

e-mail:

art3@aku.sk

Internet:

www.aku.sk

Predná strana obálky:

Výstavný participatívny procesuálny
site specific projekt Material Flow/
Pohyblivé veci 2

Redakčná rada:

prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
doc. Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.
PaedDr. Peter Vítko
doc. Mgr. art. Eva Varhaníková, ArtD.
doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Redakcia:

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD./FVU
— šéfredaktor
doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD./
FMU — zástupca šéfredaktora
Marta Holéciová/Sekretariát redakcie
Mgr. art. Gabriela Birošová/Public
relations AU
PhDr. Alena Vrbanová, PhD./FVU
Karolína Paluchová/FVU
Mgr. art. Michaela Šuranská/FVU
Mgr. et Mgr. art. Anna Burdová, PhD./
FMU
Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD./FMU
Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD./FMU
Pavol Béreš/FMU
Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD./FDU
PhDr. Mgr. Kateřina Javorská/FDU
Mgr. art. Janka Ovšonková/FDU
Mgr. art. Richard Sanitra, ArtD./FDU
Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD./FDU
Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD./FDU
Bc. Nikola Kočišová/FDU
Ing. Ivana Badinská/Knižnica AU

Grafický dizajn a DTP spracovanie:

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.

Jazyková korektúra:

doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Redakcia si vyhradzuje právo príspevky
krátiť, redakčne upraviť alebo aj neuve-
rejniť. Za obsah príspevku zodpovedá
autor.

Použité písmo:

Circular (Lineto)

Fazeta (Adtypo – Andrej Dienes)

Tlač:

Equilibria, s. r. o.

Vytlačené na recyklovanom papieri.

EV 5325/16

ISSN 2453-7349

ISBN 978-80-89555-65-9

EAN 9788089555659

Artorium: RODINA TOPALOVIČOVCOV (Srbsko, Nový Sad), foto: Noemi Galajdová

Tak, ako spoločnosť prechádza mnohými výzvami a náročným obdobím, aj pre mnohých zamestnancov, pedagógov a manažérov boli ostatné roky a posledné mesiace náročné a stresujúce. Vysilujúce obdobie prinieslo aj pocity únavy a vyčerpanosti. Napriek všetkému však cítiť pozitívne zmeny, ktorými Akadémia umení prešla za posledné roky. Vďaka patrí všetkým, ktorí sa na nich intenzívne podieľali. Prevzali tým zodpovednosť a vložili do práce a zmien veľa energie a časť seba. Kombinácia práce všetkých administratívnych, pedagogických, umeleckých a technických pracovníkov z môjho pohľadu pomáha ustáť legislatívne a aktuálne povinnosti a v očiach externých partnerov, organizácií a jednotlivcov vytvára obraz Akadémie ako spoľahlivej, vyprofilovanej a cieľavedomej inštitúcie.